T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜRK HUKUKUNDA TELİF ESERLERİN KORUNMASI

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe Gökçen KARASİOĞLU GÜRBÜZ

Ankara-2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜRK HUKUKUNDA TELİF ESERLERİN KORUNMASI

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe Gökçen KARASİOĞLU GÜRBÜZ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Ömer ARBEK

Ankara-2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK

TÜRK HUKUKUNDA TELİF ESERLERİN KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. ÖMER ARBEK

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	**İmzası**
1-DOÇ.DR. ÖMER ARBEK	
2-PROF. DR. HASAN İŞGÜZAR	
3-PROF.DR. İHSAN ERDOĞAN	

Tez Savunması Tarihi

13.08.2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

..... danışmanlığında hazırladığım ".....(Ankara.20.....) " adlı yüksek lisans ☐ - doktora/bütünleşik doktora ☐ tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:
Adı-Soyadı ve İmza

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
KISALTMALAR ..... **vi**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
TELİF HAKKI, TARİHSEL GELİŞİMİ, ESER VE ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMLARI

§ 1. TELİF HAKKI VE TARİHSEL GELİŞİMİ 2
I. Genel Olarak 2
II. Tarihsel Gelişimi 4
A. İlk Çağ ve Orta Çağ 4
B. İmtiyazlar Dönemi 7
C. Yakın Çağ ve Ulusal Kanunlar Dönemi 13
D. Uluslararası Düzenlemeler 14
1. Bern Sözleşmesi 15
2. Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) 17
3. WIPO Telif Hakları Sözleşmesi 18
4. Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi (UCC) 19
5. Diğer Düzenlemeler 20
E. Ulusal Düzenlemeler 21
§ 2. ESER KAVRAMI 25
I. Genel Olarak 25
II. Eser Olmanın Şartları 26
A. Esasa İlişkin Şart 26
B. Şekle İlişkin Şart 29
III. Eser Türleri 30
A. İlim ve Edebiyat Eserleri 30
1. Dil ile İfade Edilen Eserler 30
a. Genel Olarak 30
b. Bilgisayar Programları 32
2. Sözsüz Sahne Eserleri 33
3. Bedii Vasfı Bulunmayan Görsel Eserler 35
B. Musiki Eserleri 35

C. Güzel Sanat Eserleri 36
D. Sinema Eserleri 39
IV. İşlenme ve Derleme Eserler 41
§ 3. ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMI 46
II. Eser Sahipliği Türleri 49
A. Tek Kişinin Eser Sahipliği 49
B. Birden Fazla Kişinin Eser Sahipliği 49
1. Ortak Eser Sahipliği 49
2. Birlikte Eser Sahipliği 52

İKİNCİ BÖLÜM

TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLER VE BU YETKİLERİN İHLALİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

§4. TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLER 55
I. Genel Olarak 55
II. Manevi Yetkiler 56
A. Genel Olarak 56
B. Manevi Yetki Türleri 57
I. Eseri Umuma Arz Yetkisi 57
2. Eser Sahibinin Adının Belirtilmesi Yetkisi 59
3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Yetkisi 60
4. Eser Sahibinin Zilyet ve Malike Karşı Olan Yetkileri 62
C. Manevi Yetkilerde Koruma Süreleri 63
III. Mali Yetkiler 65
A. Genel Olarak 65
B. Mali Yetki Türleri 66
1. İşleme Yetkisi 66
2. Çoğaltma Yetkisi 68
3. Yayma Yetkisi 69
5. Umuma İletim Yetkisi 71
C. Mali Yetkilerde Koruma Süreleri 72
§ 5. TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLERİN İHLALİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ 74
I. Genel Olarak 74
II. Hukuka Aykırılık 75

III. Hukuka Uygunluk Sebepleri (Sınırlamalar) 76
A. Kamu Düzeni 77
B. Genel Menfaat 78
1. Mevzuat ve İçtihatlar 78
2. Söz ve Nutuklar 81
3. Temsil 83
4. Eğitim ve Öğretim için Seçme ve Toplama Eserler 84
6. İktibas 86
7. Yazılı, Sözlü ve Görsel Medyada Çıkan Haberler 90
C. Özel Menfaat 94
1. Şahsen Kullanım 94
2. Kopya ve Teşhir 96
3. Engelliler Lehine Sınırlamalar (FSEK Ek Madde 11) 97
D. İdareye Tanınan Yetkiler 99
1. Kamunun Faydalanma Yetkisi 100
2. Kamuya Mal Etme Yetkisi 100

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLERİN İHLALİNDE KORUYUCU HUKUK DAVALARI

§6. GENEL OLARAK 101
§7. HUKUK DAVALARI 105
I. Eser Sahipliğinin Tespiti Davası 105
A. Genel Olarak 105
B. Davaya İlişkin Usul 111
1. Davanın Tarafları 111
a. Davacı 112
b. Davalı 114
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 115
3. İspat Yükü 117
4. Zamanaşımı 119
II. Tecavüzün Ref'i Davası 121
A. Genel Olarak 121
1. Manevi Yetkilerin İhlali Halinde 125
2. Mali Yetkilerin İhlali Halinde 129

a. Genel Olarak 129
b. Mali Yetki Sahibine Tanınan İmkanlar 136
B. Davaya İlişkin Usul 139
1. Davanın Tarafları 139
a. Davacı 139
b. Davalı 141
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 143
3. İspat Yükü 144
4. Zamanaşımı 144
III. Tecavüzün Men'i Davası 145
A. Genel Olarak 145
B. Davaya İlişkin Usul 150
1. Davanın Tarafları 150
a. Davacı 150
b. Davalı 151
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 151
3. İspat Yükü 152
4. Zamanaşımı 152
IV. Tecavüzün Tespiti Davası 153
A. Genel Olarak 153
B. Davaya İlişkin Usul 155
1. Davanın Tarafları 155
a. Davacı 155
b. Davalı 155
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 156
3. İspat Yükü 157
4. Zamanaşımı 157
V. Tazminat Davaları 158
A. Genel Olarak 158
1. Manevi Yetkilerin İhlali Halinde 162
a. Maddi Tazminat 162
b. Manevi Tazminat 163
2. Mali Yetkilerin İhlali Halinde 168
a. Maddi Tazminat 168
b. Manevi Tazminat 170

B. Davaya İlişkin Usul 172
1. Davanın Tarafları 172
a. Davacı 172
b. Davalı 175
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 176
3. İspat Yükü 176
4. Zamanaşımı 177
IV. Kazancın İadesi Davası 178
A. Genel Olarak 178
B. Davaya İlişkin Usul 183
1. Davanın Tarafları 183
a. Davacı 183
b. Davalı 183
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 183
3. İspat Yükü 184
4. Zamanaşımı 184
SONUÇ 186
KAYNAKÇA 190
ÖZET 201
ABSTRACT 202

KISALTMALAR

AHBVHÜFD.	**:** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
A.Ş.	**:** Anonim Şirket
AÜHFD.	**:** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM.	**:** Anayasa Mahkemesi
BATİDER.	**:** Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü Dergisi
BGH.	**:** Entscheidet der Bundesgerichtshof
BK.	**:** 818 sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	**:** Bakınız
C.	**:** Cilt
E.	**:** Esas
FMR.	**:** Fikri Mülkiyet ve Rekabet
FSEK.	**:** Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD.	**:** Hukuk Dairesi
HGK.	**:** Hukuk Genel Kurulu
HMK.	**:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK.	**:** Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HÜHFD.	**:** Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM.	**:** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	**:** Karar
m.	**:** Madde
MÜHF-HAD.	**:** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
pp.	**:** Particular page
RG.	**:** Resmî Gazete
s.	**:** Sayfa

S. : Sayı

SMK. : Sınai Mülkiyet Kanunu

SÜHFD. : Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

T. : Tarih

TBB. : Türkiye Barolar Birliği

TBMM. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBK. : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TMK. : Türk Medeni Kanunu

TRIPS. : Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

TTK. : Türk Ticaret Kanunu

TV. : Televizyon

vd. : ve devamı

Vol. : Volume

WIPO. : World Intellectual Property Organisation

WCT. : WIPO Copyright Treaty

Y. : Yıl

YHGK. : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YİBHGK. : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Medeniyetin gelişmesi, fikri ürünün ve fikri ürünleri meydana getirenlerin korunmasıyla yakın bir ilişki içindedir. Nitekim 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 27. maddesinde *"1. Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir."* ve *"2. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır."* hükmüyle, insan düşüncesinin mahsulü olan fikri ürünlerin amaçlarına uygun şekilde korunmasının gerekliliği ifade edilmiştir. Zira kişilerin fikri çabaları sonucu meydana getirdikleri ürünlerin etkin bir şekilde korunmaması hali, yaratıcı çabanın yok olması sonucunu doğuracaktır.

Türk hukukunda fikir ve sanat alanında gösterilen fikri çaba sonucu meydana gelen ürünler, telif eser olarak koruma altına alınmıştır. Çalışmamızın özünü de fikri hukukun en temel kavramlarından biri olan telif eserin korunması oluşturmaktadır. Telif eser, sahibine birtakım yetkiler bahşeder ve bu yetkilerin tamamı mutlak nitelikteki telif hakkını oluşturur. Telif hakkı, mutlak haklar arasında yer aldığından herkes bu hakka riayet etmekle yükümlüdür. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, hukuken korunan telif eser türlerini, bu eserden kaynaklanan mali ve manevi yetkiler ile bu yetkilerin ihlalinde eserin ve hak sahiplerinin nasıl korunacağını düzenlemektedir.

Bu hususlar çalışmamızda üç bölüm halinde incelenmiştir. Birinci bölümde telif eser üzerinde ortaya çıkan ve mutlak nitelikte bir hak olan telif hakkı kavramı ve tarihsel gelişimi ele alınmış; eser kavramı, telif eser türleri ve eser sahipliği kavramları açıklanmıştır. İkinci bölümde, telif eserden kaynaklanan yetkiler ve bu yetkilerin ihlalinde hukuka uygunluk sebepleri incelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise, telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlali halinde, kanunda düzenlenen koruyucu hukuk davaları Yargıtay kararları ve uygulama örnekleriyle ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TELİF HAKKI, TARİHSEL GELİŞİMİ, ESER VE ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMLARI

§ 1. TELİF HAKKI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

I. Genel Olarak

Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nun konusunu, insanın düşünsel çabası neticesinde ortaya çıkan fikri ürünler oluşturmaktadır.[1] İnsanın fikri faaliyeti neticesinde ses, yazı, resim, film gibi şekillere bürünerek diğer insanlar tarafından algılanabilir hale gelen fikri ürünlerden hukuken değer ifade edenler, FSEK kapsamında eser olarak korunmaktadır.[2] Hukuken değer ifade eden fikri ürünleri meydana getiren ise eser sahibi

[1] **HIRSCH**, Ernst, Hukuki Bakımdan Fikri Say, İstanbul 1943, s. 4; **ARSLANLI,** Halil, Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul 1954, s. 3; **ÖZTAN**, Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2008, s. 1; **ATEŞ,** Mustafa, Fikri Hukukta Eser Sahipliği, Ankara 2012, s. 3. **EREL**, Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2009, s. 26; **TEKİNALP**, Ünal, Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2012, s. 2.

[2] **AYİTER,** Nuşin, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, Ankara, 1972, s. 2; **ATEŞ,** Mustafa, Fikri Hukukta Eser, Ankara 2007, s. 26.

şeklinde tanımlanmıştır. Fikir ve sanat eserleri hukukunun amacı hak sahiplerini koruyarak yeni eserlerin meydana getirilmesini teşvik etmektir.[3]

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakkı belirtmek için öğreti ve yargı kararlarında iki farklı kavram kullanılmaktadır. Bunlar, *"telif hakkı"* ve *"fikri hak"* kavramlarıdır. Öğretide *"fikri hak"* kavramının, fikir ve sanat eserlerinin tamamını karşılayan bir kavram olduğu, *"telif hakkı"* kavramının ise bilim ve edebiyat eserleri için kullanıldığı ileri sürülmüşse de[4] bugün her iki kavramın birbirinin anlamını karşılayacak şekilde kullanıldığı görülmektedir.[5]

---

[3] **PILA**, Justine/**TORREMANS**, Paul, European Intellectual Property Law, New York, 2016, pp. 243; **ARBEK**, Ömer, Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, Ankara 2005, s. 36; **ÖZTAN**, s. 1.

[4] **HIRSCH**, Fikri Say, s. 5.

[5] **GÖKYAYLA**, Emre, Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi, Ankara 2001, s. 23. *"Fikri hak"* kavramına ilişkin olarak öğretide ve uygulamada yoğun tartışmalar yapılmış ancak halen bir kavram birliği oluşmamıştır. *"Fikri hak"*, en geniş anlamda, insanın her türlü zihinsel çaba ve emeği sonucu ortaya çıkarmış olduğu fikri ürünler üzerinde söz konusu olan mutlak nitelikte bir haktır. Bu sebeple geniş anlamda fikri hak kavramı, yalnızca fikir ve sanat eserleri üzerindeki menfaat ve yetkileri ifade etmez. Aynı zamanda patentler, faydalı modeller ve tasarımlar üzerinde hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış olan menfaat ve yetkileri de ifade eder. Bu husus dikkate alınarak çalışmada fikir ve sanat faaliyetleri sonucu meydana getirilen fikri ürünleri açıklamak için telif eser kavramı kullanılmış, telif hakkı kavramı ise telif eser üzerindeki yetkilerin tamamını ifade etmek için kullanılmıştır. **ATEŞ**, Mustafa, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması, Ankara 2003, s. 93; **ARBEK,** s. 45.

II. Tarihsel Gelişimi

İlk çağlardan günümüze ulaşan çanak, çömlek ya da mağara duvarına çizilen resimlerin üzerine konulan birtakım işaretler insanın zihinsel çabasının hep var olduğunu ve bunun insanlığın en eski zamanlarına dayandığını göstermektedir.[6] İnsanlığın ortak değeri olan fikri ürünlerin hukuken koruma altına alınması düşüncesi ise tarihsel gelişimi ile kıyaslandığında oldukça yeni sayılmaktadır.[7] Matbaanın icadının bu bakımdan bir kilit taşı niteliğinde olduğu ifade edilebilir. Zira matbaanın icadı ile fikri ürünler çoğaltılarak geniş kitlelerin yararına sunulmuş ve bunun getirisi olan yüksek ekonomik değer, onun hukuken koruma altına alınmasını zorunlu kılmıştır.[8] Bu bakımdan değerlendirildiğinde, fikri ürünlerin etkin şekilde korunmasına ilişkin tarihsel gelişim süreci, düşünce özgürlüğünün de geçirdiği evreleri göstermekte olup ayrıca önem arz etmektedir.[9]

A. İlk Çağ ve Orta Çağ

Matbaanın icadından önce özellikle ilk çağlarda telif haklarından ve buna bağlı olarak hukuki korumadan bahsetmek mümkün değildir. Zira o dönemde kabul edilen *"bir*

---

[6] **YARSUVAT**, Duygun, Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları, 2. Bası, İstanbul 1984, s. 17.

[7] **HIRSCH,** Ernst, Fikrî ve Sınaî Haklar, Ankara 1948, s. 1; **AYİTER,** s. 2; **BOZBEL,** Savaş, Fikri Mülkiyet Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, Eylül 2015, s. 3; **SULUK,** Cahit/**KARASU**, Rauf/**NAL**, Temel, Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 27.

[8] **HIRSCH,** Fikri Haklar, s. 16.

[9] **KILIÇOĞLU**, Ahmet, Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 5. Baskı, Ankara 2019, s. 20.

şeyin aslına sahip olan ona da sahip olur" anlayışı gereği hukukun konusunu maddi mallar oluşturmuş ve maddi mala sahip olan kimse fikir üzerinde de hak sahibi sayılmıştır.[10] Nitekim özel hukuk sistemlerine temel teşkil eden Roma Hukuku'nda dahi fikir üzerinde ayrı bir hakkın mevcudiyeti kabul edilmemiştir.[11] Sözlü kültürün egemen olduğu ilk çağlarda eser ve eser sahipliği kavramının önemi de tam olarak anlaşılmamıştır. Eser sahipleri meydana getirmiş oldukları eserin sahibi olarak görülmemiş ve isimleri de henüz eserlerin çoğaltılması ya da ticarete konu olmaması sebebiyle tanınmamıştır.[12] Avrupa Edebiyatı'nın ilk yazılı eseri sayılan *"İlyada"* destanının yüzyıllar boyunca pek çok şair ve ulusun katkıda bulunması neticesinde meydana geldiği ve eserin yazarı olarak kabul edilen *Homeros'*un da birçok şairin ortak ismi olduğuna ilişkin araştırmalar, ilk çağlarda esere ve eser sahipliğine verilen önemi açık bir biçimde göstermektedir.[13]

---

[10] **HIRSCH**, Fikri Haklar, s. 17.

[11] **MASTERSON,** C. Salathiel, Copyright: History and Development, **California Law Review**, Vol. 28, 1940, p. 620; **HIRSCH**, s. 17**; YARSUVAT**, s. 18; **TEKİNALP**, s. 83; **GÖKYAYLA**, s. 30; **ATAR**, Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 7.

[12] **SOYSAL,** Tamer, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve Cezai Hükümler, **Legal FSHD**, C. 1, S. 3, Y. 2005, s. 628.

[13] **WEST,** M.,The Invention of Homer, The Classical Quarterly, **Cambridge University Press**, Vol. 49, 1999, pp. 364. Eski Yunan ve Roma uygarlıklarında başkasına ait olan bir eseri sahiplenen kimsenin bu davranışı hukuken olmasa da ahlaken kınanmıştır. Bugün *"intihal"* olarak dilimize çevrilmiş olan ve eser hırsızlığı anlamına gelen *"plagiarism"* kelimesinin kökeni eski Roma uygarlığı dönemine dayanmaktadır. Şair Martialis, şiirlerini azad edilmiş kölelere benzetmiş ve onları kendisine aitmiş gibi çeşitli yerlerde

Toplumların kültürel mirasının nesillere aktarılması için hayatî öneme sahip olan kütüphaneler de ilk çağlarda yalnızca eserin muhafazasını sağlamakta rol almıştır. Söz konusu bu eserler de çoğunlukla özel koleksiyonlardan oluşmuştur. Babil uygarlığında kil tabletlere, Mısır uygarlığında ise papirüslere yazılarak koruma altına alınan eserler oldukça az türden ve belli sayıdan meydana gelmiştir.[14] Antik çağın en meşhur ve en büyük kütüphanesi kabul edilen İskenderiye Kütüphanesi'nde önceki kütüphanelerden farklı olarak yalnızca eserler birden fazla yerden toplanmış ve tek olan yazmalar asıl nüshayı korumak amacıyla kopyalanmıştır.[15]

İlk çağ ve modern zamanlar arasında kalan bin yıllık süreci ifade eden Orta Çağ'da da telif haklarının hukuken korunmasına dair bir gelişme yaşanmamıştır. Eser sahipliği bakımından da yine ilkçağlarda olduğu gibi anonim kültür hâkim olmuştur. Zira bu dönemde de eserleri çoğaltacak teknik düzenlemeler mevcut değildir. Yapılan kısıtlı

---

okuyan Fidentius'u azad edilmiş köleleri çalan hırsız, diğer bir ifadeyle korsan anlamına gelen *"plagiarius"* olarak nitelendirmiştir. **HIRSCH,** s**.** 17; **YÜKSEL**, Mehmet., Fikrî Mülkiyet Haklarının Tarihsel Temelleri, **FMR Dergisi**, C. I, S. 2, Y. 2001, s. 93; **SINAR,** Hasan, Ceza Hukuku Açısından Telif Haklarının Korunması, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul 2006, s. 8.

[14] **YÜKSEL**, s.93.

[15] İskenderiye Kütüphanesi'nin kuruluşuna kadar mevcut olan kütüphaneler esasen kralların, onların yardımcılarının ve bürokrasinin kullanımı için tahsis edilmiş olup eserlerin aslını muhafazaya yarayan birer arşiv niteliğindedir. **YILMAZ**, Murat, Elektronik ve Geleneksel Kütüphanelerde Telif Hakları, İstanbul 2008, s. 6. **WELLISH,** Hans H**.,** Ebla: The World's Oldest Library, **The Journal of Library History**, Vol. 16, 1981, pp. 490; **YILDIZ**, Nuray, Eskiçağ Kütüphaneleri, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1985, s. 102.

çoğaltmalarda dini ve felsefi içerikli eserlere dair olup bu kopyalama işlemleri kilisenin kontrolünde gerçekleştirilmiştir. Düşüncenin otoriteye bağımlı kaldığı Orta Çağ'da eserin asıl sahibi kilise olarak kabul edilmiş, eser sahibi ise *"bir bilinmeyen usta"* olarak adlandırılmıştır.[16]

B. İmtiyazlar Dönemi

Matbaanın icat edilmesiyle birlikte yazının insanlık için önemi anlaşılmış ve bilginin sistematik aktarımı başlamıştır.[17] Avrupa'nın çeşitli yerlerine hızlı bir şekilde yayılan matbaalar yoğun şekilde faaliyete geçmiş ve 1500 yılına kadar yaklaşık 35 bin kitap basılmıştır. Böylelikle Orta Çağ'ın anonim kültürü matbaa aracılığı ile kademeli şekilde değişmiş, özgür ve eleştirel düşüncenin doğduğu bir döneme yerini bırakmıştır. Eserlerin sayısız şekilde çoğaltılmasıyla eserin toplumun yararına sunulması çeşitli sonuçları da beraberinde getirmiştir.[18] Bu sonuçlardan en önemlileri, kitapların hem ekonomik şekilde hem de kolaylıkla elde edilebilmesi ve kitabın ticarileşmesi olmuştur. Bir diğer ifadeyle artık eser sahiplerinin yanı sıra matbaacılar ile basan ve okuyan arasında köprü niteliğinde olan kitapçılar da maddi kazanç elde etmeye başlamıştır.[19]

---

[16] **HIRSCH**, Fikri Haklar, s.18; **TEKİNALP,** s. 81.

[17] İlk matbaacılık uygulamaları Doğu uygarlığında Uygur Türkleri ve Çinlilerin çeşitli baskı tekniklerini kullanmasıyla başlamış olsa da bugünkü anlamıyla modern baskı tekniklerinin kullanıldığı matbaanın icadı 1450 yılında Johannes Gutenberg'e aittir. **BEGTİMUR**, Mehmet Emin, İlk Matbaanın Mucidi, Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, S. 12, Y. 2018, s. 161.

[18] **AYİTER,** s. 16.

[19] **HIRSCH,** Fikri Haklar, s. 21.

Söz konusu bu sürecin ilerlemesiyle eser sahiplerinin, ekonomik anlamda itibar kaybına uğradıkları bir döneme girilmiştir. Zira matbaanın icadından önce eser sahipleri, eserlerinin kopyalarını sayı ve doğruluk yönünden kontrol etme imkanını haizken, matbaanın icadıyla birlikte adeta yeni bir pazar meydana gelmiş ve eser sahibine ait olan fikri ürün matbaacılar için kazanç unsuruna dönüşmüştür.[20] Öyle ki bazı yazarlar eserlerinin basılması için kitabın masraflarını bizzat üstlenmiştir.[21] Ancak sayıca az olan ve meslek birliği şeklinde örgütlenemeyen eser sahiplerinden evvel matbaacılar birtakım ayrıcalıklara sahip olmuşlardır.[22]

Matbaacılık faaliyetlerinin arz ve talep dengesi içinde hızlıca yayılması, zamanla matbaacılar arasında haksız rekabet ve çıkar çatışmalarına sebebiyet vermiştir. Zira bir matbaacının hazırlamış olduğu eserin ilk baskısı oldukça zahmetli ve masraflı bir işlemken, bundan sonra üretilecek kopyalarda oldukça basit bir yol izlenmesi yeterli

[20] **YÜKSEL**, s. 98.

[21] **YILDIZ,** s. 37.

[22] Matbaaların kurulmasıyla birlikte eserlerin nasıl ve kim tarafından basılacağı sorusu gündeme gelmiş ve eser sahibinin haklarından evvel bazı kimselere imtiyazlar verilmesi bir iktisadi zorunluluk olarak değerlendirilmiştir. Halihazırda yazılı eserlerin oldukça fazla olması ve pek çoğunun yazarının hayatta olmaması da bu düşünceyi pekiştirmiştir. Kitapları basma işini üstlenen kimselerin de yapılan işlerin masraflarını çıkartmak ve harcanan vaktin karşılığını alabilmek için az ya da çok kazanç elde etmesi bir gereklilik olarak kabul edilmiştir. Bütün bu gerekçelerle önce yazar hakları düşünülmemiş, iktisadi bir zorunluluktan kaynaklanarak daha önemli görülen basıp çoğaltma ve yayma işini inhisar haklarının verilmesi önce matbaacılara verilmiştir. **DEMİRELLİ**, Fuat Hulûsi, Müellif Hakkı ve Neşir Mukavelesi Üzerinde Bir Konuşma, Ankara 1942, s. 6.

olmuştur.[23] Bu sebeple matbaacılar faaliyet sürdürdükleri bölgenin en yüksek otoritesinden, belirlenen bir eseri kendilerinin basmalarına imkân sağlayan ve aynı zamanda diğer matbaacıları da aynı eseri çoğaltmaktan alıkoyan ayrıcalıklar tanınması talebinde bulunmuşlardır. Bu döneme *"imtiyazlar (ayrıcalıklar) dönemi"* adı verilmiştir.[24] Eserlerin basım ve çoğaltma faaliyetlerini gerçekleştiren matbaacıların menfaatlerinin dikkate alındığı bu dönemde, eser sahiplerinin haklarına dair bir düzenleme yapılmamış hatta eser sahibinin gelir elde edebilmek için matbaacıyla anlaşması, onun kişisel meselesi olarak kabul edilmiştir.[25]

İngiltere ve Kıta Avrupası'nda yönetimde bulunanlar siyasal ve toplumsal düzeyde etki göstermeye başlayan gelişmelerin ciddiyetini fark ederek ayrıcalıkları yalnızca kendilerinin belirledikleri matbaacılara tanımak amacıyla harekete geçmişlerdir. Bu kapsamda 1556 yılında İngiltere'de matbaacılara kraliyet tarafından ilk imtiyaz tanınmış ve *"Stationer's Company"* kurulmuştur. Buna göre ayrıcalıklardan yalnızca üye olanların yararlanabildiği loncada, üye matbaacılar için bir de sicil defteri tutulmuştur.[26]

---

[23] **MASTERSON,** p. 626; **YARSUVAT,** s. 20, **SINAR**, s. 29.

[24] Kayıtlara göre ilk imtiyaz 1469'da Venedik'te Giovanni Spira isimli bir matbaacıya verilmiştir. Bu imtiyazı 1500'de Fransa'da Parisli bir yazara, 1501 yılında Almanya'da imparator tarafından çeşitli prensliklere verilen imtiyazlar izlemiştir. **YAZICIOĞLU**, R. Yılmaz, Fikri Mülkiyet Hukuku'ndan Kaynaklanan Suçlar, 1. Baskı, Ankara 2009, s. 20; **UNESCO/PEN**, Fikri Hakların ABC'si, İstanbul 1994, s. 18.; **HIRSCH**, Fikri Haklar, s. 23; **AYİTER**, s. 17; **YÜKSEL**, s. 99; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 31; **YARSUVAT** s. 21; **ARBEK**, s. 47; **SOYSAL**, s. 31.

[25] **AYİTER,** s. 17.

[26] Loncaya ait sicil defterinin giriş sayfasında otoritenin onayı olmadan hiçbir eserin kopyasının yapılamayacağı yazmaktadır. **MASTERSON,** p. 630; **BRACHA**, Oren, The

Ayrıca Kraliyet tarafından loncaya istenmeyen veya izin alınmadan basılan eserleri çoğaltan ya da yayımlayan kişilerin yargılanacağı bir mahkeme kurma yetkisi de verilmiştir.[27] 1662 yılında getirilen *"Licensing Act"* isimli düzenleme neticesinde ise lonca'ya eserini kaydedene sürekli koruma sağlanmış ve böylelikle lonca üyeleri için tekel yaratılmıştır.[28] Bu kanuna göre matbaacılar, basılan kitabın içinde Hıristiyanlığa, Anglikan Kilisesine, devlete ve ahlaka aykırı bir şey yer almadığına ilişkin *"licensor"* belgesini kitabın üzerine basmak zorunda bırakılmıştır.[29] 1694 yılına gelindiğinde John

---

Adventures of the Statute of Anne in the Land of Unlimited Possibilities: The Life of a Legal Transplant, **Berkeley Technology Law Journal**, 2010, Vol.1, pp. 1428, www.jstor.org, Erişim Tarihi:10.10.2019.

[27] Bu mahkemede eseri izin almaksızın yayımlayan kimselere hapis cezası verilmiş ve yasaklı olduğu halde basılan kitaplar yakılmıştır. **MASTERSON**, p. 628; **YÜKSEL s**. 102. Kraliyet tarafından tanınan tekel yetkileri 1643, 1647, 1649 ve 1652 tarihli çeşitli düzenlemelerle devam etmiştir.

[28] Bugünün mevzuat girişimlerinde olduğu gibi çok sayıda çalışma yapılmıştır. Örneğin 2 Temmuz 1663'te editör Thomas Stanley, Antik Yunan'da Oyun Yazarı olan Eshilos'un trajedilerini basmak için yirmi yıllık bir imtiyaz istemiş ve kazanmıştır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **NIPPS,** Karen, Cum Privilegio: Licensing of the Press Act of 1662, The Library Quarterly: Information, Community, Policy, Vol. 84, No. 4, October 2014, pp. 494; **YÜKSEL,** s. 104.

[29] 1660 yılında Londra sokaklarında kraliyete göre kışkırtıcı, kiliseden uzak ve zararlı sayılabilecek kitaplar ve broşürlerin yayılmasını önlemek için II. Charles *"Licencing Act"* isimli düzenlemeyi kabul etmiştir. **YÜKSEL**, s. 104. Bu düzenleme, İngiltere'de sansür uygulamasının ilk örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. **DEREK**, Jones, Censorship: A World Encyclopedia, Vol:1-4, New York 2001, pp. 308.

Locke'un parlamentoda basın ve düşünce özgürlüğüne dair yapmış olduğu konuşmanın ardından bu kanun yürürlükten kaldırılmış ve yeni bir düzenleme ihtiyacı doğmuştur.[30]

15. yüzyılın ikinci yarısında ayrıcalıkların meydana getirdiği bu düzen, matbaacıların eser sahibine bir kez bedel ödedikten sonra eser üzerinde her türlü yetkiye sahip sayıldıkları ve mutlak bir tekel elde ettikleri *"matbaa mülkiyeti dönemi"* olarak adlandırılmıştır.[31] Bugün dilimize *"telif hakkı"* olarak çevrilen, yazarın eseri üzerindeki haklarını ifade eden *"copyright"* kelimesi ilk olarak, eser sahiplerinin haklarının bertaraf edildiği bu dönemde, münhasır yetkilere sahip olan kişileri belirtmek amacıyla kullanılmıştır.[32] İmtiyazlı kişi için "*owner of copy*" ifadesi kullanılırken, eserler üzerindeki basım hakkı için ise "*right of copy"* ifadesi kullanılmıştır.[33]

15. yüzyılın sonlarına doğru eser sahiplerine sınırlı da olsa imtiyazlar verilmiştir. Bu anlamda eser sahibine verilen ilk imtiyaz İtalya'da *"Venedik Tarihi"* eserinin yazarı *Sabellicus'a* aittir.[34] Bu imtiyazı takiben Fransız şair *Rabelais'e* tanınan imtiyazlar kayda geçmiştir. Söz konusu bu imtiyazlar eserin basımı, çoğaltılması, çoğaltılan kopyaların düzenlenmesi ve bunun yanı sıra eseri haksız yere sahiplenen kişilerin hazırladığı nüshaların imhasını da içermiştir.[35]

---

[30] **YÜKSEL**, s. 104.

[31] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 32.

[32] **TATAR**, Dilara Buket, Mülkiyet ve Fikri Mülkiyetin Felsefi Temelleri, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 94. Nitekim *"Author's right"* ifadesi yerine *"copyright"* ifadesinin kullanılması eser veya eser sahibinin değil, matbaacıların önceliğe sahip olduğunu kanıtlar niteliktedir.

[33] **YARSUVAT**, s. 20; **AYİTER**, s. 18; **TEKİNALP**, s. 82; **YAZICIOĞLU**, s. 20.

[34] **ATEŞ**, Eser, s. 35.

[35] **YÜKSEL**, s. 105.

17. yüzyıla kadar geçen süreçte matbaacıların haklarını korumak amacıyla getirilen imtiyazlar eser sahiplerinin haklarını korumaktan oldukça uzak kalmıştır. Eser sahiplerinin haklarının gerçek manada korunması Tabii Hukuk ekolü[36] ve Fransız İhtilali'nin katkılarıyla gelişen *"fikri mülkiyet teorisi"*[37] neticesinde meydana gelen gelişmelerle mümkün olmuştur. Nitekim kilisenin ve monarşinin toplumlar üzerindeki hakimiyetinin sona erdiği bu dönemde, halk kitleleri kolay ulaşabildikleri bilgiyi kullanmaya başlamıştır. Bunun neticesinde hürriyetçilik ve eşitlik fikirleri doğmuş, basılan yazılı eserlerin halkı kitlesel şekilde etkilemesiyle pek çok alanda reformlar gerçekleştirilmiştir. Eser sahiplerinin verimlerinin giderek düşmesi ve imtiyaz alanların bu yetkileri kötüye kullanmaları ise ferdiyetçilik ve demokrasi görüşünün kuvvetlenmesine sebebiyet vermiştir.

---

[36] Tabii Hukuk ekolüne göre fikri haklar; insanın aklının ve zihinsel çabasının bir ürünü olup, insan olmaktan kaynaklanan haklar kategorisindedir. Bu ekole göre doğuştan sahip olunan fikri hakların başlı başına korunması gerekmektedir. Fikri hakların niteliğini açıklamaya ilişkin en eski görüş olan fikri mülkiyet teorisi, günümüzde öğreti tarafından eleştirilmektedir. Bu teoriye karşı en temel eleştiri ise, fikri ürünlerin hukuken eşya olarak kabulünün mümkün olmaması sebebiyle üzerlerinde mülkiyet hakkının kurulmasının mümkün olmadığıdır. **KEYMAN**, Selahattin, Tabii Hukuk Doktrininin Epistemolojik Tahlili, **AÜHFD**, C. 47, S. 1, Y. 1998, s. 34; **AYİTER,** s. 29; **ARBEK**, s. 47; **YAZICIOĞLU**, s. 21.

[37] Fikri mülkiyet teorisi, fikri ürünler üzerinde mülkiyet hakkının hukuken kurulamayacağı gerekçesiyle eleştirilen bir görüş olmakla beraber fikri hakların hukuk düzeni tarafından korunmasına önemli katkıları olmuş bir teori niteliğindedir. **ARBEK**, s. 48.

Sonuç itibariyle bütün Avrupa'yı etkisi altına alan bilgiye karşı ilgi ve sürekli ilerleme isteği, yeni düzenlemelerin başlangıcı olmuş ve böylelikle ilk ulusal telif kanunları çıkarılmıştır.[38]

C. Yakın Çağ ve Ulusal Kanunlar Dönemi

Tabii Hukuk ekolünün etkisi neticesinde modern niteliğiyle ilk Telif Hakları Kanunu 1710'da İngiltere'de ortaya çıkmış olan *"Statute of Anne"*[39] olarak kabul edilmektedir. Zira ilk kez bu kanunda yayıncılar yerine yazar haklarına koruma sağlanmış ve koruma sürelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda 1710'dan önce yayımlanan eserler için 21 yıl, henüz yayımlanmamış eserler içinse 14 yıllık bir koruma sağlanmıştır. Kanunun giriş kısmında çıkarılma sebebi "*Eser sahiplerinin izni olmaksızın kitaplarının basılması, onların ve ailelerinin yıkımına yol açmış dolayısıyla ilerde böyle bir durumun yaşanmaması ve eğitimli kişilerin cesaretlendirilerek faydalı eserler üretimine devam edilmesi için bu kanun çıkarılmıştır."* ifadesiyle açıkça belirtilmiştir.[40]

"Statute of Anne" pek çok düzenlemenin öncüsü niteliğindedir.[41] Nitekim İngiltere'de 18. ve 19. yüzyıllarda bu kanun ile belirlenen koruma alanlarını ve sürelerin kapsamını genişleten yeni kanunlar çıkarılmış ve tasarımlar, drama, heykel ve okumalarla ilgili çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Örneğin, 1775 yılında yürürlüğe giren *"Copyright Act"* ile koruma süreleri iyileştirilmiş, 1814 tarihli *"Copyright Act"* ile koruma süresini 28 yıla çıkarmanın yanı sıra eser sahibinin ölümünün ardından ömür boyu koruma

---

[38] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 33; **YARSUVAT**, s. 23.

[39] Kanun *"An Act for the Encouragement of Learning"* olarak adlandırılmaktadır. www.heinonline.org, Erişim Tarihi:12.10.2019

[40] **HIRSCH**, Fikri Haklar, s. 35.; **YÜKSEL**, s. 104.

[41] Bu kanun ABD telif düzenlemelerine de temel teşkil etmektedir. **YÜKSEL**, s. 105.

sağlanmıştır.[42] *"The Copyright Act of 1911"* eseri koruma süresini, sahibinin yaşamı süresince ve yine eser sahibinin ölümünün ardından 50 yıl şeklinde belirlemiştir.[43] Bu kanun sinema filmleri, radyo ve televizyon yayınlarını koruyan 1956 tarihli *"Copyright Act"* ile yürürlükten kaldırılmıştır. İngiltere'nin ardından Fransa'da da kanunlaştırma hareketleri görülmüş, 1789 Fransız İhtilali'nin ardından 1791 ve 1793 yıllarında telif haklarına ilişkin ilk düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.[44] Fransa'da çıkarılan bu kanunlar diğer Avrupa ülkelerine de örnek teşkil etmiş ve Almanya'da 1837 yılında, İsviçre'de ise 1884 yılında yürürlüğe giren kanunlarla telif hakları koruma altına alınmıştır.[45]

D. Uluslararası Düzenlemeler

Eser sahipleri için öngörülen ulusal düzeydeki korumalar haberleşme ve ulaştırma araçlarının hızlı gelişimi karşısında yetersiz kalmaya başlamıştır. Zira teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, eserlerin uluslararası çevrede yayılması da hızlanmış ve buna bağlı olarak tam bir korumanın sağlanması için uluslararası düzenlemelerin getirilmesi zorunlu hale gelmiştir.[46]

---

[42] Kanun *"An Act to Amend the Law of Copyright"* olarak adlandırılmaktadır. www.heinonline.org, Erişim Tarihi:13.10.2019.

[43] **TEILMANN LOCK**, Stina, British and French Copyright: A Historical Study of Aesthetic Implications, Denmark 2004, pp. 22.

[44] **AYİTER**, s. 21; **YARSUVAT**, s. 24; **EREL**, s. 30; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 34.

[45] **EREL**, s.34-35.

[46] **ÖZTRAK**, İlhan, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim, **AÜSBFD**, C. 25, S. 3, Y. 1970, s. 1; **TEKİNALP**, s. 67; **KILIÇOĞLU**, s. 30.

Uluslararası düzenlemelerin yapılmasında ülkelerin kültürel düzeyi belirleyici faktör olmuş ve aynı seviyede yer alan ülkeler kolaylıkla anlaşma sağlamışlardır. Buna karşın belirli bir kültür düzeyine ulaşmamış ülkeler daha fazla gelişim gösterebilmek amacıyla anlaşma yapmaktan kaçınmıştır. Bu sebeple yapılan ilk anlaşmalar kültürel düzeyi aynı olan ülkeler arasında ve ikili anlaşmalar şeklinde gerçekleştirilmiştir.[47] Ancak ikili anlaşmalarla hedeflenen korumanın sağlanamayacağı kısa sürede anlaşılmış, geniş çapta uluslararası bir düzenleme için çalışmalar yapılmaya başlamıştır. Nitekim çalışmalar neticesinde 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde telif haklarıyla ilgili ilk uluslararası düzenlemeler imzalanmaya başlanmıştır.[48]

1. Bern Sözleşmesi

Avrupa kıtası devletleri tarafından yürütülen çeşitli çalışmalar neticesinde aralarında İngiltere, Almanya, Fransa, İspanya'nın da bulunduğu devletler tarafından 9 Eylül 1886 tarihinde İsviçre'de *"Bern Sözleşmesi"* imzalanmıştır.[49] *"Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme"* uluslararası anlamda ilk düzenleme olup, eser sahiplerinin eser üzerindeki haklarını yeknesak ve etkin bir şekilde korunması

[47] **ÖZTRAK**, Hakların Korunması. 1; **EREL**, s. 18.

[48] **AYİTER,** s. 22

[49] Sözleşme *"Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works"* adıyla bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **RICKETSON**, Sam, The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986, **London: Centre for Commercial Law Studies**, Queen Mary College University of London, 1987; **HIRSCH**, Ersnt, Bern Sözleşmesi, **AÜHFD**, C. 7, S. 1, Y. 1950, s. 131; **TEKİNALP,** s. 67.

hedeflenmiştir.[50] Bu amaç doğrultusunda sözleşme ile tüzel kişiliğe sahip ve amacı eser sahiplerinin korunması olan bir birlik kurulması kararlaştırılmıştır.[51]

Sözleşmede edebiyat ve sanat eserlerinin muhtevaları, eser sahiplerinin hakları ve hakların koruma süreleri ayrıntılı şekilde belirtilmiş ve eserlerin korunma süresi 50 yıl olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda sözleşme; *"karşılıklılık"*[52], *"eşit işlem"*[53] ve *"asgari haklar"*[54] ilkeleri çerçevesinde çeşitli korumalar ihtiva etmektedir.

Bern Sözleşmesi 1896 yılında Paris'te, 1908'de Berlin'de, 1928'de Roma'da, 1948'de Brüksel'de, 1967'de Stockholm'de ve son olarak 1979'da Paris'te çeşitli değişikliklere uğrayıp genişletilerek bugünkü haline ulaşmıştır. Türkiye 1952 yılında sözleşmenin 1948'de düzeltilen metnine katılarak *"Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinde Değişiklik Yapan ve 1979'da Tadil Edilen Paris*

---

[50] **BOZBEL,** s. 20; **TURAN**, Metin, Çağlar Boyu Düşünce Özgürlüğü: Türkiye'de ve Dünyada Telif Haklarının Tarihsel Gelişiminin Değerlendirilmesi, **Türk Kütüphaneciliği**, C. 30, S. 2, Y. 2016, s. 219.

[51] **HIRSCH**, Bern Sözleşmesi, s. 138; **AYİTER**, s. 22; **TEKİNALP,** s. 68; **EREL**, s. 39.

[52] Eser sahibinin eseri üzerindeki korumanın diğer tüm birlik ülkelerinde aynı mahiyette geçerli olmasını ifade etmektedir. **TEKİNALP**, s. 68.

[53] Sözleşmenin sağlamış olduğu korumadan, tüm birlik ülkelerindeki eser sahiplerinin eşit şekilde yararlanmasını ifade etmektedir. **TEKİNALP**, s. 68.

[54]Sözleşmede, kabul edilen eşit işlem ilkesi ile asgari düzeyde bir korumanın sağlanamaması halinde meydana gelebilecek olumsuzluğun önlenmesi amacıyla asgari haklar ilkesi öngörülmüştür. Asgari haklar; eser sahibinin manevi hakları, çeviri hakkı, çoğaltma hakkı, yayım, temsil, radyo ile yayım ve temsil hakkı ile işlenme hakkıdır. **AYİTER,** s. 22; **TEKİNALP**, s. 68.

Metnine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun"[55] ile Sözleşme'ye taraf 168 ülkeden biri haline gelmiştir.

2. Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)

Uluslararası ticari faaliyetlerin önündeki engelleri kaldırmak, ortak bir düzen oluşturmak ve fikri haklara ilişkin korumayı arttırmak amacıyla yapılan çeşitli görüşmeler neticesinde 1995 yılında yeni bir uluslararası örgüt olan Dünya Ticaret Örgütü kurulmuş, kurucu anlaşmaya ek olarak 114 ülke ve Avrupa Topluluğu tarafından TRIPS[56] Anlaşması imzalanmıştır.[57]

TRIPS Anlaşması ile Dünya Ticaret Örgütü üyelerinin uyması gereken temel ilkeler benimsenmiş ve bunun yanı sıra meydana gelebilecek ihlallerin önlenmesi ile hakların güvence altına alınmasına dair hükümler ihdas edilmiştir. Anlaşma sadece telif haklarına ilişkin düzenlemeleri değil, sınai haklara ilişkin düzenlemeleri de ihtiva eden

---

[55] RG. 12.7.1995 tarih ve 22341 sayılı kanun.

[56]1980'li yıllarda mevcut uluslararası anlaşmaların yaptırım gücüne sahip olmaması ve pek çok ülkede fikri hakların güçlü şekilde korunmaması özellikle gelişmiş ülkeler açısından ciddi bir endişeye sebep olmuştur. Zira gelişmiş ülkelerin dünya ticaretindeki üstünlüklerinin korunabilmesi fikri hakların korunmasıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir. ABD ve diğer gelişmiş ülkelerin fikri ürünlere dair yaptırım kaygısı neticesinde "*Dünya Ticaret Örgütü Kurucu Sözleşmesi"* imzalanmıştır. Fikri haklara dair ticari düzenlemeler öngören "*Ticaretle Bağlantılı Fikri Haklar Sözleşmesi-TRIPS"* kurucu anlaşmanın IC sayılı ekini oluşturmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **SEMİZ,** Özgür, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Sözleşmesi (TRIPS): Öncesi ve Sonrası, **Legal FSHD**, C.7, S.27, Y. 2011, s. 511.

[57] **ATEŞ**, Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması, s. 48.

ve uygulamaya dair asgari ölçütleri belirleyen kapsamlı bir anlaşmadır.[58] Belirtmek gerekir ki TRIPS Anlaşması ile fikri haklara yeterli koruma sağlamayan ülkelere yaptırım uygulanacağı ilk kez ifade edilmiştir. Bu sebeple anlaşma özel bir öneme sahiptir. Zira TRIPS Anlaşması'na kadar birçok anlaşma yürürlüğe girmişse de anlaşmalarda yaptırım hükümlerinin mevcut olmaması ile hedeflenen koruma gerçekleşmemiştir.[59]

Türkiye, TRIPS Anlaşması'na 1995'te Dünya Ticaret Örgütü kurulurken taraf olmuş ve Anlaşmaya göre gelişmekte olan ülkeler[60] arasında sayıldığından 2000 yılından itibaren anlaşma hükümlerini uygulamaya başlamıştır.[61]

3. WIPO Telif Hakları Sözleşmesi

Fikri hakların dünya üzerinde etkin şekilde korunabilmesi için Stockholm'de 1967 yılında yapılan bir sözleşme ile *"Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü"* (WIPO) kurulmuştur. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün temelleri esasında 1883 tarihli Bern Sözleşmesi ve 1886 tarihli Paris Sözleşmesi'ne dayanmaktadır.[62] Örgütün temel amacı, fikri hakların korunmasını teşvik ederek, devletlerin ortaklaşa çabaları ve diğer uluslararası teşkilatlarla

[58]**KENNEDY**, Matthew, WTO Dispute Settlement and the TRIPS Agreement, **Cambridge University Press**, University of Cambridge, 2016, pp. 1.

[59] **SULUK**, Cahit, Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele, İstanbul 2004, s. 27.

[60] TRIPS Anlaşması ile getirilen değişikliklere kolay uyum sağlanması için gelişmekte olan ülkelere 5 yıllık süre verilmiştir. Türkiye de Anlaşmanın 65. maddesi uyarınca gelişmekte olan ülkeler arasında sayılmış bu sebeple 2000 yılına kadar geçiş sürecinden yararlanmıştır.

[61] **TEKINALP,** s. 82.

[62] **BOZBEL**, s. 21.

iş birliği sağlanması ve fikri mülkiyetin himayesinin tüm dünyada geliştirilmesini sağlamaktır.[63] Türkiye 1975 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile sözleşmeye katılmıştır.[64]

1996'da ise Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün hazırlamış olduğu *"WIPO Telif Hakları Sözleşmesi"* (WCT) ve *"WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi"* (WPPT) kabul edilmiştir. WIPO Telif Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilmesindeki temel amaç teknolojide meydana gelen gelişmeler neticesinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçlardır. Zira Sözleşme, bilgisayar programları ile veri tabanlarını ilim ve edebiyat eserleri kapsamında koruma altına almış ve taraf devletlere elektronik ortama aktarılmış eserlerin güvenliğini sağlama yükümlülüğü getirmiştir. Türkiye 28 Kasım 2008 tarihinde WIPO Telif Hakları Sözleşmesi ve WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi'ne taraf olmuştur.[65]

Son olarak, *"WIPO Görsel İşitsel İcralar Hakkında Pekin Anlaşması"* ile uluslararası alanda telif hukuku kapsamında ilk defa görsel-işitsel eserler ile eser sahipleri koruma altına alınmış ve anlaşma 30 Nisan 2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir.[66]

4. Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi (UCC)

Bern Sözleşmesi'nin simetriği sayılan ve Amerika kıtasındaki ilk uluslararası düzenleme olan *"Montevideo Sözleşmesi"* 1889 yılında imzalanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin katılmadığı sözleşmeye yalnızca Güney Amerika Ülkeleri taraf olmuştur. Bu sözleşmeyi 1902'de *"Mexico"* ve 1906'da *"Rio De Janeiro"*, 1910'da "*Buenos*

---

[63] **YARSUVAT**, s. 31; **TEKINALP**, s. 81, **SHEINBLATT**, Julie S., The WIPO Copyright Treaty, **Berkeley Technology Law Journal**, Vol, 13, No:1, 1998, pp. 536. www.jstor.org, Erişim Tarihi: 13.11.2019.

[64] **AYİTER**, s. 25; **BOZBEL**, s. 21.

[65] **BOZBEL,** s. 23.

[66] www.telifhakları.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.05.2020.

Aires", 1911'de *"Caracas"*, 1928'de *"Havana"* ve nihayet 1946'da imzalanan *"Washington"* Sözleşmeleri izlemiş[67] ve Amerika Birleşik Devletleri bu sözleşmelerden yalnızca *"Mexico"* ve *"Buenos Aires"* Sözleşmelerini imzalamıştır.[68] Belirtmek gerekir ki bahsi geçen bu sözleşmelere hiçbir Avrupa ülkesi taraf olmamış bu sebeple kıtalar arası gerekli bağlantının kurulması sağlanamamıştır.[69]

Amerika kıtası devletleri ile Avrupa kıtası devletleri arasındaki yukarda bahsedilen sistem farklılıklarını ortadan kaldırmak, aynı zamanda fikir ve sanat eserlerinin korunmasını kıtalararası hale getirmek amacıyla UNESCO öncülüğünde Cenevre'de 1952 yılında *"Universal Copyright Convention"* imzalanmıştır.[70] Ancak sözleşmeyle sağlanan koruma, Bern Sözleşmesi'ne kıyasla daha zayıf kalmıştır. Sözleşme, Bern Sözleşmesi'nde olduğu gibi, diğer devletlerin katılımına açık bırakılmış ve sözleşmeye taraf olan devletler kendi uyruklarına tanımış oldukları hakları, diğer taraf devletlerin uyruklarına tanımakla yükümlü kılınmışlardır.[71] Türkiye ise bu sözleşmenin tarafı değildir.

5. Diğer Düzenlemeler

Telif hakkıyla ilgili uluslararası düzenlemelerden bir diğeri Roma Sözleşmesidir. Fikri hukukta, yorumlayan veya icra eden sanatçıların, plak yapımcılarının ve radyo kuruluşlarının kendi ürünleri üzerindeki hakları ifade eden komşu hakları korumak

---

[67] **ÖZTRAK**, Hakların Korunması, s. 3; **EREL,** s. 40.

[68] **TEKİNALP**, s. 69; **GÖKYAYLA**, s. 38.

[69] **ÖZTAN**, s. 49.

[70] **AYİTER**, s. 26; **ÖZTRAK,** Hakların Korunması, s 10; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 38.

[71] **BOZBEL**, s. 11.

amacıyla yapılan sözleşme 1961 yılında imzalanmıştır.[72] Türkiye 1995'te, 4116 sayılı kanunla[73] 1961 Roma Sözleşmesi'ne taraf olmuştur.

Televizyon yayınları ile ilgili olarak 1960 yılında *"Televizyon Yayınlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi"* imzalanmıştır. Türkiye sözleşmeye 1975 yılında taraf olmuştur.[74] 1974 yılında ise, uydular aracılığıyla iletilen yayınların taşıyıcı sinyallerine ve bu sinyallerin dağıtımına ilişkin olarak Brüksel'de bir anlaşma imzalanmıştır. 1989'da Strasbourg'da televizyon program hizmetlerine ilişkin olarak *"Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi"* imzalanmış, Türkiye 1993 yılında sözleşmeye taraf olmuştur.[75]

E. Ulusal Düzenlemeler

Osmanlı Devleti'nde modern anlamda ilk matbaa 1493'te, diğer bir ifade ile matbaanın icadından 30 yıl kadar sonra, İspanya'dan gelen Yahudi tebaası tarafından kurulmuştur.[76] 16. ve 18. yüzyıllar arasında Selanik, Halep, Şam ve İzmir'de kurulan

---

[72] **EREL,** s. 41; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 39;

[73]"*İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun"* www.tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 11.11.2019.

[74] **EREL**, s. 44.

[75] **UYANIK**, Erol, Televizyon Yayınlarında Telif Uygulamaları "TRT", Ankara 2018, s. 44. Ayrıntılı bilgi için bkz. **EREL**, s. 45.

[76] **GALANTİ**, Avram, Türkler ve Yahudiler, İstanbul 1947, s. 100.

matbaaları, 1565'te İstanbul'da kurulan Ermeni matbaası ve 1627'de kurulan Rum matbaası izlemiştir.[77]

İlk Türk matbaasını İbrahim Müteferrika 1727'de kurmuş[78] ve ilk eser 1729 yılında basılmıştır.[79] Belirtmek gerekir ki o dönemlerde büyük kitapların el yazması nüshaları 300 kuruşa satılırken, İbrahim Müteferrika'nın basmış olduğu nüshaların fiyatı 30 kuruş civarında olmuştur. Hattatlar gibi el yazması sanatıyla geçinenler, baskı tekniğinin değişmesi ve basılan yeni kitaplara halkın rağbet göstermesi sonucu işlerini kaybetme korkusuyla itirazlarda bulunmuşsa da matbaacılık faaliyetleri ilerlemeye devam etmiştir. Netice itibari ile 1727 yılından 1839 Tanzimat Fermanı'na kadar olan süreçte yaklaşık olarak 450 ile 500 kitap basılmıştır.[80]

1839 Tanzimat Fermanı ve 1856 Islahat Fermanı'nın ardından batı hukukuna hızlı bir yönelim gerçekleşmiş ve telif haklarıyla ilgili mevzuat çalışmalarına başlanmıştır.[81]

---

[77] **ŞEN**, Adil, İbrahim Müteferrika ve Usûlü'l - Hikem fi Nizami'l – Ümem, TDV Yayınları, Ankara 1995, s. 51; **AYİTER**, s. 25.

[78] İbrahim Müteferrika matbaası, Osmanlı Devleti'nin kendi kültürüne ait olan ve ihtiyaç duyulan eserlerin basılması için devlet himayesinde bir Müslüman tarafından kurulan ve işletilen ilk matbaa olarak tarif edilmektedir. **NUHOĞLU,** Hidayet, Müteferrika Matbaası ve Bazı Mülâhazalar, Osmanlı Ansiklopedisi, C. 7, Ankara, 1999, s.223 **AYİTER**, s. 25

[79] Basılan ilk eser Arapça-Türkçe sözlük olan *"Vankulu Lügati"*'dir.

[80] **KABACALI,** Alpay, Türk Kitap Tarihi, İstanbul 1989, s. 105. **AYİTER**, s. 26

[81] **ÇAKMAK,** Diren, Osmanlı Telif Hukuku ile İlgili Mevzuat, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S.21, Y.2007, s. 198; **BOZBEL**, s. 24.

Bu bakımdan 1850 "*Encümen-i Daniş Nizamnamesi"* fikri haklara ilişkin ilk düzenleme olarak kabul edilmektedir.[82]

1857 tarihli *"Telif Nizamnamesi"* ile eser sahibine hayat boyu imtiyaz tanınmıştır.[83] 1870 tarihli *"Telif ve Tercüme Nizamnamesi"* ile ise tercüme eserleri teşvik amacıyla mükafatlar öngörülmüştür.[84]

1910 tarihli *"Hakk-ı Telif Kanunu"*, 1857 tarihli Telif Nizamnamesinden sonra ikinci esaslı düzenleme niteliğindedir.[85] Zira 42 maddeden oluşan kanunda, telif hakkının tanımı ilk kez yapılmış ve koruma altına alınan telif eserler belirtilmiştir.[86] Yine bu kanunla birden fazla kişinin birlikte eser sahipliği hükme bağlanmıştır.[87] Hakk-ı Telif Kanunu 1952 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

---

[82] Zira Nizamnamede, telif eser fikri ürün olarak değerlendirilmiş olup telif veya tercüme eser yayınlayanlara ücret verileceğini düzenlenmiştir. **KÜÇÜKLER,** Osman Zahit, Osmanlı Devleti'nde Eğitimde Modernleşme ve Encümeni Daniş, **Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara**, 2016, s. 47. **ÇAKMAK**, s. 205; **BOZBEL,** s. 25.

[83] **AYİTER**, s. 26.

[84] **ÇAKMAK**, s.223; **BOZBEL**, s. 25.

[85] Kanunun gerekçesinde çalışmanın hazırlanış sebebinin müellif (yazar) ve sanatkarların hukukunu temin etmek olduğu ifade edilmiştir. **AYİTER**, s. 27.

[86] Her nevi kitaplar, resim, heykel, plan, harita, mimari projeler, coğrafya ve topografyaya ait tasarımlar ve sair çalışmalar koruma altına alınan telif eserler arasında sayılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ÇAKMAK**, s. 224. Telif eserler üzerindeki koruma süresi kitaplar için eser sahibinin hayatı boyu ve ölümünden sonra 30 yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre resim ve çizgi ile ilgili eserlerde 18 yıl tercüme eserler için ise15 yıl olarak kabul edilmiştir.

[87] **AYİTER**, s. 27, **ÇAKMAK,** s. 229.

1 Ocak 1952 tarihinde Ord. Prof. Dr. E. Hirsch'in kaleme aldığı ve bugün halen yürürlükte olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu[88] yürürlüğe girmiştir. Kanunun gerekçesinde Hakk-ı Telif Kanunu'nun düzenlendiği dönemin izlerini taşıdığı ve sebeple ihtiyaçların gerisinde kaldığı belirtilmiştir.[89] Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda eser, eser üzerindeki mali ve manevi yetkiler ile eserle bağlantılı hakların korunması düzenlenmektedir. Hazırlandığı zamana göre oldukça modern olan FSEK, bilim ve teknolojinin gelişmesi neticesinde birçok değişikliğe uğramak durumunda kalmış, adeta farklı bir kimliğe bürünmüştür.[90] FSEK'te ilk değişiklik 1983'te 2936 sayılı Kanun[91] ile gerçekleşmiş, 1995'te 4110 sayılı Kanun[92], devamında 2001'de 4630 sayılı Kanun[93] ve nihayet 2004'te 5101 sayılı Kanun[94] ile önemli değişiklikler yapılmıştır.

---

[88] RG. 13.12.1951 tarih ve 7981 sayılı kanun.

[89]Ayrıntılı bilgi için bkz. **BEŞİROĞLU**, Akın, Düşünce Ürünleri Üzerinde Haklar, **APB Yayınları**, Ankara 2002, s. 9.

[90] **GÖKYAYLA**, Emre, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, **DEÜHFD**, C. 7, S. 1, Y, 2005, s. 1.

[91] RG. 03.11.1983 tarih ve 18120 sayılı kanun.

[92] RG. 12.03.2004 tarih ve 25400 sayılı kanun.

[93] RG. 12.03.2004 tarih ve 25400 sayılı kanun.

[94] RG. 12.03.2004 tarih ve 25400 sayılı kanun. 1986 tarih ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu, 2004 tarih ve 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Zira kanun koyucunun ayrı bir kanunda düzenleme ihtiyacı duyduğu sinema ve müzik eserleri, FSEK'te düzenlenerek koruma altına alınmıştır. Bu durumun yeknesaklığı bozduğu kanun koyucu tarafından fark edilmiş ve kanun ilga edilmiştir. **ARBEK**, s. 104.

§ 2. ESER KAVRAMI

I. Genel Olarak

Eser kavramı, telif hukukun en temel kavramlarından biridir. Zira pek çok kavram "eser" kavramına göre şekillenmektedir.[95] FSEK m. 1/B'de, eser, *"sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulü"* şeklinde tanımlanmıştır. O halde her türden eser FSEK kapsamında eser sayılamayacak, ancak belirli özelliklerin mevcudiyeti halinde koruma altına alınacaktır.[96] Kanunun vermiş olduğu tanımdan anlaşılacağı üzere fikri bir ürünün eser niteliğini haiz olabilmesi için iki temel şartın bulunması gerekmektedir. Bunlardan biri esasa, diğeri de şekle ilişkindir.

---

[95] **EREL**, s. 51; **ARBEK,** s. 104; **BOZBEL,** s. 27.

[96] **KLETT**, Alexander/**SONNTAG**, Matthias/**WILSKE**, Stephan, Intellectual Property Law in Germany, München 2008, pp. 60. Yargıtay CGK. 9.10.2018 T., 2018/19-398E., 2018/413K., *"...Kanuni tanımlardan hareket edildiğinde; fikrî bir ürünün 5846 sayılı Kanun'un 1/B maddesinin (a) bendi kapsamında eser olarak korunması için objektif ve sübjektif olmak üzere iki unsur bulunmaktadır. Objektif unsur kanunda sayılan eser türlerinden birine dâhil olma, sübjektif unsur ise sahibinin hususiyetini taşımadır. Bir eser üzerindeki hakkın, yani korumanın konusunu "fikir" değil, onun maddi bir araç üzerine tespit edilmekle bağımsız bir özellik kazanan ve şekillenen ifade ediliş tarzı (üslup) oluşturduğundan, aynı zamanda eserin bir materyal üzerinde şekillenmesi (sabitlenmesi) de gereklidir. Sadece düşünce aşamasında kalan fikrî bir çaba, insan duyguları tarafından algılanabilecek belli bir şekle bürünmediği sürece 5846 sayılı Kanun'un 1/B maddesinin (a) bendine göre eser olarak korunamayacaktır."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.12.2019.

II. Eser Olmanın Şartları

A. Esasa İlişkin Şart

FSEK m.1'e göre fikri bir çabanın, fikir ve sanat eseri olarak kabul edilebilmesi için her şeyden önce söz konusu fikri ürünün, eseri meydana getirenin hususiyetini taşıyor olması gerekmektedir. Ancak kanunda eserin sahibinin hususiyetini taşımasından ne anlaşılması gerektiği açıklanmamıştır. Öğretide ilk olarak fikri bir çaba, düşünsel faaliyet sonucu ortaya çıkan eserin ancak insan tarafından oluşturulabileceği kabul edilmektedir.[97] İnsan aklı ve zekasının ürünü olmayan, örneğin, hayvanların, rüzgârın veya suyun doğada meydana getirdiği şekiller ne kadar mükemmel bir yapıya sahip olsa da fikir ve sanat eseri olarak kabul edilmezler.[98] Makinelerin meydana getirmiş olduğu eserler bakımından ise eserlerin meydana getiriliş sürecindeki insanın düşünsel etkisi önem arz etmektedir. Bu noktada ayırıcı unsur, makineyi kullanan kişilerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin sonuca olan etkisidir. Dolayısıyla, makineyi kullanan herkes netice itibariyle aynı eseri meydana getirebiliyorsa burada hususiyet şartı sağlanmadığından eserin varlığından söz edilemeyecektir. Ancak meydana gelen sonuçlar kişisel nitelik arz ediyor ve farklılıklar meydana getirilebiliyorsa ortaya çıkan sonucun fikri hukuk anlamında eser olarak kabul edilmesi gerekmektedir.[99]

Bir fikir ve sanat ürününde eser niteliğinin tespitinde eseri meydana getiren kişinin sürecin her aşamasında iradesinin mevcut olması gerekmez.[100] Diğer bir ifadeyle, insanın fikri faaliyeti sırasında ancak tesadüfen ortaya çıkan ürün de eser sayılabilir. Örneğin, bir

---

[97] **ARSLANLI**, s. 3; **BEŞİROĞLU**, s. 37; **EREL**, s. 51; **ÖZTAN,** s. 336.

[98] **TEKİNALP**, s. 113; **ARBEK**, s. 107; **ATAR**, s. 40.

[99] **ÖZTAN**, s. 336; **ATAR**, s. 41.

[100] **KILIÇOĞLU**, s. 111.

heykeltıraş mermeri yontarken mermerin bir parçası kopabilir ve kopan blok sanat eseri haline gelebilir. Burada önemli olan husus eserin insan faaliyetiyle meydana gelmesidir. O halde bir başka örnekte, kişi, arazisi üzerinde doğal koşullarla kendiliğinden meydana gelmiş bir ağacın fikri eser olarak korunmasını talep edemeyecektir. Zira tesadüfen ortaya çıkan üründe fikri faaliyetin varlığı söz konusu değildir. Bu sebeple fikri faaliyet neticesinde ortaya çıkan her ürün, somut olaya göre ayrıca değerlendirilmeli ve buna göre fikri hukuk anlamında eser olarak kabul edilip edilmeyeceğine karar verilmelidir.[101]

Hususiyet, eser sahibinin meydana getirdiği eserine kendi düşünce, fikir ve his dünyasından katmış olduğu özellikler olup kişisel nitelik arz eder ve onu meydana getirenin özelliğini yansıtır.[102] Bu durum meydana getirilen ürünlerin birbirinden ayırt edilmesini, bir diğer ifadeyle fikri çaba ile korsanın, taklidin ve tekrarın birbirinden ayrılmasını sağlamaktadır.[103] Bu sebeple fikri bir ürünü eser niteliğini haiz hale getiren ve bundan kaynaklanan hakları bahşeden temel faktör hususiyettir.[104] Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda hususiyet niteliğinin sıradan olmamayı, bir anlamda yaratıcılığı ifade ettiğini belirtmektedir. [105]

---

[101] **ARBEK**, s. 107.

[102] **HIRSCH**, Fikri Say, s. 12; **AYİTER**, s. 6; **YARSUVAT**, s. 41.

[103] **KILIÇOĞLU**, Eser Sayılmayan Fikri Ürünler ve Eserin Adı ve Alametleri Üzerindeki Haklar, **Journal of Yaşar University**, C. 8, S. Özel, Y. 2013, s. 1586.

[104] **YAVUZ**, Levent/ **ALICA** Türkay/ **MERDİVAN** Fethi, Fikir ve Sanat Eserleri Yorumu, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 65; **BOZGEYİK**, Hayri, Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet, **BATİDER**, C. 25, S. 3, Eylül 2009, s. 170.

[105] Yargıtay HGK, 2014/107E., 2016/957K. *"...Diğer taraftan koruma kapsamında eser sayılmanın da asgari özellikleri vardır. Bu anlamda yaratma derecesinin belli bir düzeye ulaşmış olması gerekir. Herkes tarafından kaleme alınabilecek bir haberin, çekilebilecek*

Bir eserin hangi amaçla meydana getirildiği de önem arz etmemektedir. Bir diğer ifadeyle iktisadi değer taşısın ya da taşımasın fikri bir çabanın ürünü olan ve sahibinin özelliğini taşıyan her eser, telif hakkının konusu olabilmektedir.[106] Bu bakımdan hususiyet kavramıyla ilgili olarak iki temel görüş ileri sürülmüştür. İlk görüşü benimseyen yazarlara göre eserin sahibinin hususiyetini taşıması gerektiği kavramıyla kastedilen, daha önce var olmayan, önceki eserlere benzemeyen orijinal bir eserin ortaya çıkarılmasıdır.[107] Ancak hususiyeti tanımlarken seviyenin oldukça yükselmesinden endişe duyan bazı yazarlar hususiyeti özgünlük kavramı ile tanımlamaktan kaçınmışlardır. Öğretide diğer görüşü savunan bu yazarlara göre ise her fikir ve sanat ürünü daha önce meydana getirilmiş bir fikir ve sanat ürününden yararlanmak suretiyle meydana getirileceğinden, eser eğer sahibinin özelliklerini yansıtıyorsa, eserin sahibinin hususiyetini taşıdığı kabul edilmesi gerekmektedir. [108] Kanaatimizce, telif esere sağlanan

---

*bir fotoğrafın eser sayılması, ilke olarak mümkün değildir. Mahkemece vurgulandığının aksine "kişiliğin izi" kavramından uzaklaşılması ve sırf "kopyalanabilme" unsurunun öne çıkartılması halinde vasıfsız ürünlerin de eser sayılması ve bu haliyle "eser" tanımının gerçek koruma amacından uzaklaşması riski gündeme gelecektir***. Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, Erişim Tarihi: 20.12.2019*;* Yargıtay, 11. HD., 2016/5935E., 2018/47K., **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, Erişim Tarihi: 20.12.2019.

[106] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 123.

[107] **HIRSCH**, Fikri Say, s. 12; **AYİTER**, s. 42; **YARSUVAT**, s. 41; **EREL**, s. 52.

[108] **ARSLANLI,** s. 6; **BOZGEYİK**, Hususiyet, s. 174; **ÖZTAN**, s. 94; **ATEŞ**, Eser, s. 71 vd.; **BOZBEL**, s. 30; **KILIÇOĞLU**, s. 112. Yargıtay, 11. HD., 2016/5067E., 2019/6232K., *"Mahkemece, dava konusu haber niteliğinde hazırlanan yazının genel anlamda yazılan açıklama ve ifadelerden farklı bir haber üslubuna sahip olduğu ve haber*

koruma, eserde yer alan düşüncelerin ifade ediliş biçimine yöneliktir. O halde her eser bakımından hususiyet, farklı kriterlere başvurmak suretiyle tespit edilmelidir.[109]

B. Şekle İlişkin Şart

FSEK'te koruma altına alınan eser türleri sınırlı sayı ilkesince sayılmıştır.[110] Buna göre fikri bir ürünün kanun kapsamında korunması, kanunda sayılan telif eser türlerinden birine girmesi ile mümkün olacaktır.[111] Ancak FSEK'te eser kategorilerinin altında verilen örnekler açısından ise sınırlı sayı ilkesi söz konusu değildir. Dolayısıyla, yeni ortaya çıkan bir eser türü, sayılan kategorilerden birine tanımına uygun şekilde dahil edilebiliyorsa telif eser olarak FSEK kapsamında korunacaktır.[112]

Türk Hukuku bakımından fikri bir ürün esasa ve şekle ilişkin şartları ihtiva etmesi onun telif eser olarak nitelendirilmesi için gerekli ve yeterli olup eserin meydana

---

diline dönüştürülmesinin hususiyet unsuru içeren ilim ve edebiyat eseri olarak kabulü sonucunu doğurmayacağı, yapılan incelemede söz konusu haber yazılarının ilim ve edebiyat eseri vasfında bulunmadığı…" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 05.01.2020.

[109] Yargıtay 11. HD., 8.1.2020 T., 2019/1940E., 2020/124K., *"...Davacının sırf kitabındaki bilgi ve bulguların farklı bir tarzda ve farklı cümlelerle alıntı yapıldığına dair iddiasının telif hukuku ile korunamayacağını, FSEK kapsamında korumanın ifade tarzı/üslup üzerinde olduğunu, olayda herhangi bir intihalin ve FSEK kapsamında bir ihlalin olmadığı gerekçesiyle asıl davanın reddine…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 07.01.2020.

[110] **ARBEK**, s. 107.

[111] **AYİTER**, s. 46; **EREL**, s. 53; **ARBEK**, s. 108; **KILIÇOĞLU**, s. 119.

[112] **ATEŞ**, Eser, s. 121.

getirilmesindeki amacın, çabanın veya masrafların bu kapsamda bir önemi bulunmamaktadır.[113]

III. Eser Türleri

Fikri bir ürünün FSEK kapsamında telif eser olarak korunabilmesi için, kanunda belirlenmiş olan kategorilerden birisine dahil olması gerekmektedir. FSEK kapsamında korunan telif eserler *"İlim ve Edebiyat Eserleri"*, *"Musiki Eserleri"*, *"Güzel Sanat Eserleri"* ve *"Sinema Eserleri"* şeklinde düzenlenmiş olup, bunların yanı sıra *"İşleme ve Derlemeler"* de koruma kapsamına alınmıştır.

A. İlim ve Edebiyat Eserleri

"İlim ve Edebiyat Eserleri" FSEK m.2'de üç bent şeklinde düzenlenmiştir. Bu bentlerden ilkinde *"dil ile ifade edilen eserler",* ikincisinde *"sözsüz sahne eserleri"* ve üçüncüsünde *"bedii vasfı bulunmayan görsel eserler"* yer almaktadır.

1. Dil ile İfade Edilen Eserler

a. Genel Olarak

İnsanlar düşüncelerini ve fikirlerini başkalarına çeşitli yol ve yöntemlerle aktarırlar. İletişim adı verilen bu süreç, en gelişmiş araç olan dil üzerine kurulmuştur. Dil

[113] **ATEŞ**, Eser, s. 102.

kavramı bir üst kavram olup, yazılı veya sözlü şekle bürünebilmektedir.[114] Şiir, roman, hikâye gibi eserler yazılı şekilde ifade edilirken; konferans, söylev ve benzeri eserler ise sözlü şekilde ifade edilmektedir. Bu bakımdan *"dil ile ifade edilen eserlerin",* sadece yazılı ve sözlü eserlerden ibaret olmadığı belirtilmelidir. Formül, rakam gibi şekillerle ortaya konulan eserler de bu kapsamda değerlendirilmektedir.[115] Dil ile ifade edilen eserlerin muhakkak bilimsel ya da edebi bir çalışma şeklinde olması gerekmemektedir. Bu eserlerin ifade edilmesinde hangi dilin kullanıldığının, konuşulmayan ölü bir dilin varlığının yahut yapay bir dilin varlığının[116] da önemi bulunmamaktadır.[117]

Öğreti ve uygulamada dil ile ifade edilen fikri ürünlerden bazılarının eser niteliği tartışmalıdır. Avukat dilekçeleri, bilirkişi mütalaaları, sözleşme metinleri bunlardan bazıları olarak kabul edilmektedir. Bu fikri ürünler açısından incelenmesi gereken temel husus, kanunda ifade edilen genel eser tanımına olan uygunluktur.[118] Yargıtay avukat dilekçesinin eser niteliğini değerlendirdiği bir kararında *"...dilekçelerin çok istisnai olarak sahiplerinin kişisel yorum ve araştırmaları itibariyle korunan eser niteliğinde olabileceği, somut olayda dilekçenin eser olarak kabulü için gerekli görülen, ilk defa*

---

[114] **KILIÇOĞLU**, s. 126. Kanun metninde yer alan *"ve yazı ile"* ifadesi isabetli bir ifade şekli olarak değerlendirilmemektedir. Zira dil bir üst kavram olup, yazı dilin ifade ediliş şekillerinden birisidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **EREL**, s. 58.

[115] **ÖZTAN**, s. 109.

[116] Farklı köken ve yapıda diller konuşan kültürlere yardımcı dil olması amacıyla 16.yy'da şair Muhyî tarafından oluşturulan Bâleybelen, gramer düzeyde ilk yapay dil olarak kabul edilmektedir. Bugün yapay dillerin en bilineni ve en yaygın olanı ise 1887 yılında Dr. Zamenhof tarafından oluşturulan Esperanto'dur.

[117] **ARBEK**, s. 109.

[118] **AYİTER**, s. 48; **ÖZTAN,** s. 109.

savunuluyor olma, kamusal alana girmeme, fikri bir yaratıcılığı ortaya koyma gibi koşulları taşımadığı, dilekçenin orijinal olması koşulu aranmasa da belli bir düzeyde hususiyeti taşıyor olma şartını gerçekleştirmediğinden eser niteliğine haiz olmadığı..." şeklinde hüküm vermiştir.[119]

b. Bilgisayar Programları

Bilgisayar programlarının FSEK kapsamında korunması başlangıçta bir belirsizlik içinde gelişmiş olsa da teknolojinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşması ile beraber bilgisayar programları, etkin bir hukuki korumaya ihtiyaç duymuş ve bu alanda düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir.[120] Bilgisayar programları, *"donanımın belirli bir işlevi veya görevi yerine getirebilmesi için verilen komutların herhangi bir şekil, dil veya kodla ifade edilmesi"* şeklinde tanımlanmaktadır. AB ile uyum süreci çerçevesinde 4110 sayılı kanun[121] ile yapılan değişiklik neticesinde ilim ve edebiyat eserleri kapsamında korunması düzenlenmiştir.[122] Nitekim bilgisayar programları

[119] Yargıtay 11. HD, 9.5.2017 T., 2015/12923E., 2017/2724K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 10.01.2020. Alman Federal Mahkemesi'nin konuyla ilgili daha önce vermiş olduğu kararı için bkz. BGH, Urt, vom. 17.04.1986 – I ZR 213/83., https://www.bundesgerichtshof.de/, Erişim Tarihi: 08.01.2020.

[120] **AKSU,** Mustafa, Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması, İstanbul 2006, s. 77; **EREL**, Şafak, Fikri Hukukta Bilgisayar Programlarının Korunması, **AÜHFD**, C. XLIX, S.1, Y. 1994, s. 142; **ŞENER**, s. 50.

[121] RG. 7.6.1995 tarih ve 22311 kanun.

[122]**ARBEK**, s. 110. Bilgisayar programlarının fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında korunmasına ilişkin ayrıntılı bilgi ve AAD kararı incelemesi için bkz. **AKSU,** Mustafa, Avrupa Adalet Divanının Bilgisayar Programlarının Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku

meydana getirilirken, programa özgü diller kullanılması sebebiyle bu düzenlemenin dil ile ifade edilen eserlerle birlikte düzenlenmesi isabetli olmuştur. Ayrıca kanun koyucu yine aynı değişiklikle, hazırlık tasarımlarının program sonucu doğurması koşuluyla, FSEK kapsamında korunacağını hüküm altına almıştır.[123]

2. Sözsüz Sahne Eserleri

Kanun metninde *"rakslar, koreografi, pandomima ve benzeri eserler"* şeklinde ifade edilen bu eserlerin ortak özelliği vücut hareketlerinden, jestlerden ve mimiklerden meydana gelmeleridir.[124] Zira insan kendisini söze gerek duymadan da vücut diliyle ifade

---

Çerçevesinde Korunmasına Dair 2 Mayıs 2012 Tarihli SAS Institute-World Programming Kararının Değerlendirilmesi, **İÜHFM**, C. LXXII, S. 1, Y. 2014, s. 808.

[123]Yargıtay 11.HD, 10.12.2018 T., 2017/2053E., 2018/7795K., *"..FSEK 2/I-1 maddesi hükmü uyarınca, bilgisayar programlarının ilim ve edebiyat eserleri kategorisinde korunduğu ancak dava konusu web tasarımının kanunun ifade ettiği anlamda bilgisayar programı olarak korunacak eserler arasında yer almadığı, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı'nın bilgisayar programını, makinenin okuyabileceği bir ortama yüklendiğine bilgi işleme kapasitesine sahip böyle bir makinenin belirli bir işlev veya görevi yerine getirmesinin ya da belirli bir sonucu göstermesini sağlayabilme yetisine sahip bir komutlar dizini olarak tanımladığı, davacıya ait web sitesinin bu kapsamda, işletim sistemi, uygulama programı yada micro kod olarak tanımlanamayacağı..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 08.01.2020. **AKSU,** s .99; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 83.

[124] **ATEŞ**, Eser, s. 165.

edebilmektedir. Bu sebeple kanun koyucu tarafından sözsüz sahne eserleri de ilim ve edebiyat eserleri arasında düzenlemiştir.[125]

Raks ile ifade edilen eser türü danslardır.[126] Bir raksın FSEK kapsamında koruma altına alınabilmesi için dansın tamamını meydana getiren figürlerin, yazılı bir metninin bulunması veya daha sonra tekrarlanabilir bir düzeninin olması gerekmektedir. O halde tamamen doğaçlamaya dayanan ya da aynen tekrarı mümkün olmayan rakslar FSEK kapsamının dışında kalmaktadır.[127] Koreografi ise eserin temsil edilebilmesi için hareketlerin düzenli sağlanması için hazırlanan çizelge anlamına gelen Yunanca kökenli bir kelimedir.[128] Bu bakımdan, koreografiler ve onların icrası birbirinden farklı kavramlardır. Zira bir eserin icrası komşu hakları kapsamında değerlendirilmektedir.[129] Pandomima ise yüz mimikleri, el, kol ve beden hareketleriyle duygu ve düşüncelerin anlatıldığı bir eser türüdür.

Kanun koyucunun ifade ettiği *"buna benzer sözsüz sahne eserleri"* ifadesinden zaman içerisinde ortaya çıkan ve hususiyet arz eden yeni sözsüz sahne eserlerini anlamak gerekmektedir. Diğer sözsüz sahne eserlerine buz balesi, akrobasi, artistik jimnastik gibi önceden tasarlanmış sıralı hareketlerin sunulmasıyla icra edilen eserler örnek verilebilir.[130]

---

[125] **ARBEK**, s. 110; Rakslar, pandomimalar ve benzeri sözsüz sahne eserlerinin güzel sanat eserleri arasında düzenlenmesi gerektiğine dair görüş için bkz. **BOZBEL**, s. 40.

[126] **ATEŞ**, Eser, s.170; **ÖZTAN**, s. 117.

[127] **TEKİNALP**, s. 117.

[128] www.sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi: 09.01.2020.

[129] **ATEŞ**, Eser, s. 173.

[130] **ATEŞ**, Eser, s. 173.

3. Bedii Vasfı Bulunmayan Görsel Eserler

Kanun koyucu bedii vasfı bulunmayan, diğer bir ifadeyle estetik değere sahip olmayan ancak teknik veya bilimsel içeriğe sahip fotoğrafları, haritaları, plan ve projeleri, krokileri, resimleri, coğrafya ve topografyaya ait maket ve benzerlerini, mimarlık, şehircilik tasarım ve projelerini, mimarlığa ait maketleri, çevre ve sahne tasarım projelerini FSEK m. 2/I-3 kapsamında ilim ve edebiyat eseri olarak koruma altına almıştır. Bu bakımdan hükümde yer alan eserlerin bilimsel ve teknik niteliğin yanı sıra estetik değeri de haiz olmaları halinde güzel sanat eseri olarak korunması mümkündür.[131]

B. Musiki Eserleri

FSEK m. 3'te musiki eserleri *"her nevi sözlü ve sözsüz besteler"* şeklinde tanımlanmıştır. Musiki eserleri niteliği itibariyle insanın duygu ve düşüncelerini sesle ifade ettiği fikir ve sanat eserleridir. Şarkılar, türküler, marşlar, operalar, senfoniler musiki grubuna dahil eserlere örnek olarak gösterilebilir. [132] Musiki eserleri kanunda ifade edildiği üzere sözlü veya sözsüz şekilde olabilir. Sözlü bir musiki eserinde sözler eserin güfte kısmını oluştururken, beste ise musiki eseri oluşturan ezgilerin bütünü olarak tanımlanmaktadır.[133] Musiki eserlerin de tıpkı diğer eser türlerinde olduğu gibi FSEK

---

[131] **ATEŞ**, Eser, s. 186; **EREL**, s. 61; **TEKİNALP**, s. 123.

[132] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 100; **EREL**, s. 61.

[133] https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 10.01.2020. Beste ile bir araya geldiğinde musiki eseri olarak FSEKm.3 kapsamında korunan güfte, besteden bağımsız haliyle hususiyet unsurunu taşıdığı takdirde FSEK m.2 kapsamında ilim ve edebiyat eseri olarak koruma kapsamındadır. **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 124; **LUNNEY**, Glynn, Copyright's

kapsamında eser olarak kabul edilebilmesi için, hususiyet unsurunun mevcut olması gerekmektedir. Musiki eserlerinde hususiyet, seslerin birbirini izleyişinde ortaya çıkmaktadır.[134] Nitekim Yargıtay da bir kararında musiki eserlerinde hususiyete ilişkin olarak "…*Bir bestede koruma konusu olan müziğin biçimi (yapı ve ritim) değil, ona hususiyet katan melodisidir. Diğer eserlerde olduğu gibi, musiki eserlerinde de korumanın ön şartı sahibinin hususiyetini yansıtmasıdır."* ifadesini kullanmıştır.[135]

Musiki eserleri ilim ve edebiyat eserlerinden ayıran unsur zekaya değil, duygulara hitap etmesi iken, güzel sanat eserlerinden ayıran unsur ise kulağa hitap etmesidir.[136] Bu bakımdan eserlerin ihtiva ettiği sesin kaynağı da önem arz etmemektedir. Burada önemli olan husus insanın fikri çabasıdır.[137]

C. Güzel Sanat Eserleri

FSEK m.4'e göre;

"Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

---

Excess: Money and Music in the US Recording Industry, **Cambridge University Press**, 2018, pp.145.

[134] **ÖNGÖREN**, Gürsel, Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Müzik Eserleri, İstanbul, 2010, s.25.

[135] Yargıtay 11. HD. 5.11.2019 T., 2018/1856E., 2019/6815K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 05.01.2020.

[136] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 87.

[137] **ÖZTRAK**, Hakların Korunması, s. 21, **KILIÇOĞLU**, s. 128; **NAL/SULUK**, s. 66.

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tiplemelerdir.

Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez."

Kanun koyucu tarafından FSEK m. 4 hükmünde güzel sanat eserlerinin tanımı yapılmamıştır. Maddede sayılan eserler son derece kapsamlı olmasına rağmen, güzel sanat eserlerinin tamamını ifade etmemektedir. Dolayısıyla, kanunda sayılmayan ancak gerekli unsurları barındıran fikri ürünler de güzel sanat eseri olarak kabul edilecektir.[138]

Güzel sanat eserinin *"estetik değere sahip olması"* ifadesinden anlaşılması gereken, kanunda düzenlenmemiştir. Tanım itibariyle estetik; benzeri olmayan, beğenilen, güzellik duygusu ile ilgili olan anlamlarına gelmektedir.[139] Kanunda *"estetik değer"* ile ifade edilen eserin salt mükemmellik barındıran soyut nitelikte değil, somut ve duyularla algılanabilir niteliği haiz olmasıdır. Bir diğer ifadeyle, bir fikri ürünün bu kapsamda değerlendirilebilmesi için herkes tarafından beğenilmesi şart olmayıp, estetik bir amacın varlığı da gerekmemektedir. Önemli olan duyularla algılanabilen, eser sahibinin ruhunu yansıttığı ve estetik değer taşıyan bir eserin mevcudiyetidir. Bu

[138] **EREL**, s. 69; **GÜNEŞ,** s.75; **ARBEK**, s. 115; **BOZBEL**, s. 44. Kanunda yapılan sayımın sınırlı sayıda olduğuna ilişkin görüş için bkz. **KILIÇOĞLU,** s. 129.

[139] www.sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.01.2020

sebeplerle eser sahibinin somut güzellik ölçütleri uyarınca estetik değer taşıyan ve sahibinin hususiyetini barındıran bir eser FSEK kapsamında güzel sanat eseri olarak kabul edilmektedir.[140]

FSEK m.4'te açıkça belirtilmemiş olsa da güzel sanat eserlerinin yüzey üzerinde veya cisim olarak ortaya konması gerekmektedir.[141] Bu bakımdan güzel sanat eserlerinin dış aleme açıklanmasında kullanılan aracın veya malzemenin bir önemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla eseri oluştururken ağaç, mermer, deri, altın, gümüş, seramik ya da porselen hatta kum, buz, çikolata gibi çeşitli malzemeler kullanılabileceği kabul edilmektedir.[142]

---

[140] **YILDIZ**, Ozan Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Çizgi Roman, İstanbul 2017, s. 20. **AYİTER,** s. 55; **ARBEK**, s. 116; **ATEŞ,** Eser, s. 249. Yargıtay 6.2.2017. T., 2015/12749E., 2017/570K., *"...Uyuşmazlık konusu anahtarlık tasarımının kanun maddeleri uyarınca sahibinin hususiyetini taşıyan güzel sanat eseri olarak kabul edilebilmesi için meydana getirilen ürünün basit yaratımlardan uzak, günlük ve normal kullanımın da ötesinde, işlevsel bir amaçtan ziyade, sanatsal bir faaliyet sonucu estetik duygusuna hitap etmek amacıyla yaratılan ve sanatsal özelliği yüksek bir ürün olması gerekir..."* **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, Erişim Tarihi: 08.01.2020. Söz konusu kararda Yargıtay'a katılmak mümkün değildir zira FSEK m.4 hükmü gereği bir fikri ürünün güzel sanat eseri olarak nitelendirilebilmesi için aranan unsur estetik gaye değil estetik değerdir. Bunun yanı sıra güzel sanat eserinin pratik bir ihtiyacı karşılamak amacıyla da oluşturulması mümkün olup, esas olan sahibinin hususiyeti ve estetik değer ölçütlerinin mevcudiyetidir. **ATEŞ**, Eser, s. 220.

[141] **ATEŞ,** Eser, s. 249.

[142] **BOZBEL**, s. 45.

Teknik veya bilimsel içeriğe sahip fotoğraflar, haritalar, plan ve projeler, krokiler, resimler, mimarlık projeleri gibi fikri ürünler estetik değere de sahip oldukları takdirde FSEK m. 4 kapsamında güzel sanat eseri olarak, estetik değerin olmaması halinde ise FSEK m. 2 kapsamında ilim ve edebiyat eseri olarak korunmaktadır. Bu tip eserler estetik değer ile teknik veya bilimsel içeriğe de sahip olmamaları halinde ise FSEK m. 84 kapsamında haksız rekabet hükümleri uyarınca korunacaktır.[143]

D. Sinema Eserleri

Sinema eserlerinin telif eser olarak kabul edilerek koruma altına alınması ancak yakın tarihlerde gerçekleşebilmiştir. Nitekim 1886 tarihli Bern Sözleşmesi'nin ilk şeklinde sinema eserlerinden söz edilmemiştir. Zira sinematik anlamda ilk cihazlarla

[143] Yargıtay 11. HD, 20.05.2019 T., 2018/2500E., 2019/3862K. *"Kanunda sayılan eser türleri arasında, 2/3. maddesinde "bedii vasfı bulunmayan teknik ve ilmi mahiyetteki fotoğraf eserleri", 4/5. maddesinde ise "güzel sanat eseri mahiyetindeki estetik değere sahip fotoğrafik eser ve slaytlar" ilim eseri mahiyetindeki eserleri de bulunmaktadır…O halde mahkemece, davacıya ait fotoğrafın FSEK 2, 4, 6 ve devamı maddeleri kapsamında işleme suretiyle oluşturulmuş fotografik bir eser mahiyetinde mi, yoksa FSEK 84. maddesi kapsamında bir işaret ve resim tespiti mahiyetinde mi olduğu, eser mahiyetinnde olması halinde FSEK 68.maddesine göre, bu mahiyette değil ve bir görüntü tespiti mahiyetinde ise haksız rekabet hükümlerine göre izinsiz çoğaltma ve yayma konusu yapılan ürün adedi itibariyle tazminatın belirlenmesi hususunda alanında uzman bilirkişi kurulundan denetime elverişli rapor alınarak değerlendirme yapılması gerekirken hatalı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış ve hükmün bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi:11.01.2020.

halka açık ilk gösterim, Lumière kardeşler tarafından 28 Aralık 1895 yılında Paris'te gerçekleştirilmiştir.[144] Bern Sözleşmesi'nde 1908 yılında yapılan kısmi değişikliğin ardından 1948 yılında yapılan değişiklikle, sinema eserleri tam olarak koruma altına alınmıştır.[145]

Telif hukukuna ilişkin ilk kanuni düzenleme olan 1910 tarihli Hakk-ı Telif Kanunu'nda sinema eserlerine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir. FSEK'te sinema eserleri, kanun koyucu tarafından bağımsız bir eser türü olarak düzenlemişse de gelişen teknoloji neticesinde söz konusu düzenlemeler yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu gerekçe ile 2001 yılında[146] FSEK m.5'te kapsamlı değişiklik yapılmış ve düzenlemenin günümüz halini alması sağlanmıştır.

Eser türleri içinde en fazla unsuru bünyesinde barındıran sinema eserleri FSEK m. 5'te "*Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir."* şeklinde tanımlanarak hükme bağlanmıştır. Kanun koyucunun yapmış olduğu tanıma göre fikri bir çabanın sinema eseri olarak kabul edilebilmesi için bazı temel unsurların bulunması gerekmektedir.[147] Bu unsurların başında ise hususiyet gelmektedir. Sinema eserlerinde eser sahibinin ifade aracı FSEK m.5'te ifade edildiği üzere birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir. Arka arkaya sıralanan bu görüntüler, yapay bir canlılık meydana getirir ve bir anlam

---

144 NOWELL-S., Geoffrey, The History of Cinema: A Very Short Introduction, **Oxford University Press**, 2017, pp. 55.

145 **ARBEK,** s. 120.

146 RG. 03.03.2001 tarih ve 24335 sayılı kanun.

147 **ATEŞ**, Eser, s. 255.

bütünlüğü oluşturur. Eser sahibi tarafından meydana getirilen bu bütünlük, sinema eserinde olması gereken hususiyeti meydana getirmektedir.[148]

Kanun koyucunun aradığı bir diğer unsur ise filmin tespit edilmesidir. Temelinde fotoğrafın yer aldığı sinemada filmin nesne üzerine sabitlenmesi, başka bir ifade ile tespit edilmesi gerekmektedir. Sessiz filmlerde tespit yalnızca görüntü ile sınırlıyken; sesli filmlerde hem görüntü hem ses bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kanunda sinema eserinin tespit edildiği materyalin önemi olmadığı açık bir şekilde belirtilmişse de söz konusu bu materyalin daha sonra filmin çeşitli vasıtalarla gösterimine imkân tanıması gerekmektedir. Nitekim kanun koyucu FSEK m.5'te teknolojik gelişmeleri göz önünde bulundurarak *"veya benzeri araçlar"* ifadesini kullanmış ve sinema eserlerinin gösterileceği araçlara herhangi bir sınırlama getirmemiştir.[149]

IV. İşlenme ve Derleme Eserler

FSEK'te ifade edilen eser kavramı bir üst kavram olup işlenme ve derleme eserleri de içinde barındırmaktadır. İşlenme ve derleme eserler esas itibariyle farklı bir eser türünü değil, fikir ve sanat eserlerinden faydalanmak suretiyle oluşturulan eserleri ifade

[148] Sinema eseri kavramına hususiyet taşıdığı takdirde televizyon eserlerinin de dahil edilmesi gerektiği öğretide genel kabul gören bir görüştür. Diğer taraftan, örneğin, bir televizyon programı yalnızca alt yazı işlemi görmüşse artık işlenme eser kapsamında değerlendirmeye tabi tutulacaktır. **ÖZTAN**, s. 147; **KADIGİL**, Saliha Sera, Sinema Eserleri ve Sinema Eserlerinde Hak Sahipleri, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 46.

[149] **ATEŞ**, Eser, s. 265.

etmektedir.[150] Pratik gerekçeler sebebiyle koruma altına alınan işlenme ve derleme eserler, asıl eserin başka bir türe veya şekle dönüştürülmesiyle meydana gelen eserler olup, asıl esere sıkı şekilde bağlılık göstermektedirler.[151]

Kanun koyucu FSEK m. 1/B'de işlenme ve derlemeleri birbirinden farklı şekilde tanımlamış olmasına rağmen, FSEK m.6'da *"İşlenme ve Derlemeler"* kenar başlığı ile her iki eser türünü birlikte düzenlemiştir.[152] Söz konusu hüküm *"Diğer bir eserden*

---

[150] **ÖZTAN**, Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler, Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998, s. 221, **ATEŞ**, Eser, s. 287, **ARBEK,** s. 122. FSEK m.6'da işlenme kavramı tanımlanmış ve devamında örnek mahiyetinde bu kapsamda değerlendirilebilecek başlıca fikri ürünler sayılmıştır. Her ne kadar kanun bu kategori içinde yer alan fikri ürünleri *"işlenme ve derlemeler"* isimli ayrı bir maddede toplamış ise de FSEK'te yer alan eser kavramı bir üst kavram olup içerisinde işleme ve derleme eseri de kapsamaktadır. Zira *"işlenme ve derlemeler"* bu dört kategorideki eserlerin işlemek yoluyla meydana getirilmektedir. Yargıtay, 11. HD., E. 20.05.2019., 2018/2500., K. 2019/3862 *"...Öte yandan anılan Kanunun 6.maddesi uyarınca, daha önce bir eserden yararlanmak suretiyle, bu eserle bağlantısını devam ettirecek surette "işleme ve derleme" şeklinde yeni bir eser oluşturulması da mümkündür..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 15.01.2020.

[151] **ERDİL,** Engin, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler, İstanbul, 2003, s. 37 **AYİTER,** s. 64; **TEKİNALP**, s. 124; **ÖZTAN**, s. 156; **KILIÇOĞLU**, s. 134; **ATEŞ**, Eser, s. 287.

[152] Daha önce *"İşlenmeler"* olan madde başlığı 4630 sayılı Kanun ile *"İşlenmeler ve Derlemeler"* olarak değiştirilmiştir. İşlenme, herhangi bir eserden yararlanmak suretiyle ortaya konulan ancak o yapıttan bağımsız olmayan yazı, düşünce ya da sanat ürünü olarak tanımlanırken; derleme, seçerek toplamak, bir araya getirmek şeklinde tanımlanmaktadır.

istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve aşağıda başlıcaları yazılı fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir:

1. Tercümeler;

2. Roman, hikâye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi;

3. Musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin filim haline sokulması veya filime alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekle sokulması;

4. Musiki aranjman ve tertipleri;

5. Güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması;

6. Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması;

7. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi;

8. Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.);

9. Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması.

10. Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması;

11. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan veri ve materyalin korunması için genişletilemez.)" şeklindedir.

Bu sebeple söz konusu düzenlemenin uygulamada tereddütlere yol açabileceğinden isabetli olmadığı öğretide kabul edilmektedir. **ÖZTAN**, s. 158; **ARBEK**, s. 121.

FSEK m.6 hükmü bir işlenmenin eser olarak kabul edilebilmesi için işleyenin hususiyetini taşıma ve asıl eserden bağımsız olmama şartlarını aramıştır. Ancak söz konusu işlenmenin asıl eser sahibinin haklarına zarar getirmemesi gerekmektedir. İşlenme eserler FSEK kapsamında tıpkı diğer eser türleri gibi korunurlar.[153]

İşlenme eserler, asıl esere bağlı kalmak zorundadır. Zira bir işlenme eser meydana getirilirken amaçlanan yeni bir eser meydana getirmek değil, eserin aslına sadık kalmak suretiyle eseri başka bir şekle dönüştürmektir.[154] Belirtmek gerekir ki kısaltma ya da eklemeler gibi asıl eserde yapılan değişiklikler esaslı nitelikte olmadığından bu kapsamda değerlendirilmemektedir.[155]

---

[153] Yargıtay 11. HD., 23.09.2019 T., 2019/3040E., 2019/5661K. *"İşleme eserler, önceki eserle olan bağlantısı nedeniyle o eserle ilişkili sayılabilirse de sahibinin hususiyetini yansıtma özelliğine sahip olması nedeniyle önceki eserden bağımsız olarak hukuki koruma altında olan yeni yeni bir eserdir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.01.2020. Yargıtay 11. HD., 14.10.2019 T., 2018/3919E., 2019/6455K., *"...işleme eserin, sahibinin hususiyeti taşıması kaydıyla asıl eserden bağımsız nitelikte bir eser olduğu, işleme eser üzerindeki hakların asıl eser sahibinden devren değil sahibinin hususiyeti taşıması şartının gerçekleşmesiyle birlikte aslen kazanılacağı, dolayısıyla işleme eserin de üçüncü kişilere karşı diğer eserler gibi hiçbir kısıtlama olmadan korunacağı..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.01.2020. FSEK'te işlenme ve derleme eserlere ilişkin sayımın tadadi olduğuna ilişkin görüş için bkz. **TEKİNALP**, s. 136; **ÖZTAN**, s. 172; **ERDİL**, s. 36. Söz konusu sayımın tahdidi olduğuna ilişkin görüş için bkz. **KILIÇOĞLU**, s. 139.

[154] **ATEŞ**, Eser, s. 292.

[155] **NAL/SULUK** s. 73.

Bilimsel veya edebi bir eserin çeşitli dillere çevrilmesi, daha önce bestelenmiş bir şarkının farklı türde yeniden düzenlenmesi, bir romanın sinema eseri ya da tiyatro oyunu haline getirilmesi, bir fotoğrafa dayalı çizimler ya da bir tabloya dayalı olarak meydana getirilen litografiler birer işlenme olarak değerlendirilebilmektedir.

İşleme amacıyla istifade edilecek eserin FSEK tarafından sağlanan koruma süresinin sona ermiş olması önemli değildir. Bunun yanı sıra, istifade edilecek eser de bir işlenme eser niteliğinde olabilir. Burada önemli olan işleme eylemine konu olacak eserin FSEK'te yer alan eser tanımına uygun olmasıdır.[156] Belirtmek etmek gerekir ki bir işlenme eserin meydana getirilmesi için asıl eser sahibinin izni hukuken gerekli olsa da izin alınmadan bir eserin işlenmesi durumunda da işlenme eserin varlığından söz edilecektir. İşlenme eserlerde kural, aynı grupta yer alan eserlerin birbirine dönüştürülmesi ise de musiki eserleri, güzel sanat eserleri ile ilim ve edebiyat eserlerinin filme dönüştürülmesi sonucu yayıma müsait hale getirilmesi bu kuralın istisnasını teşkil etmektedir.[157]

FSEK m. 1/B hükmünde derleme eser kavramı *"Özgün eserler üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eser"* şeklinde tanımlanmıştır. Kanun koyucu derlemeleri işlenmelerden farklı şekilde tanımlamış ve işlenme eser tanımında yer alan *"hususiyet"* unsuruna derlemelerde yer vermemiştir.[158]

---

[156] **ATEŞ,** Eser, s. 292; **ERDİL**, s. 44; **ÖZTAN**, İşlenme Eser, s. 225.

[157] **GÖKYAYLA,** Telif Hakkı, s. 109.

[158] Öğretide bir görüşe göre derleme eser tarifinde yer alan *"düşünce yaratıcılığı"* ifadesi *"hususiyet"* kavramı ile çelişki içerisindedir. Zira kanunda sayılan diğer eser türlerinde eser sahibinin hususiyeti yeterli görülürken, derleme eser için aranan düşünce yaratıcılığı derlemeyi eserin üstünde yer alan bir düzeye çıkarabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz.

FSEK m.6'da sayılan eser türlerinden veri tabanları, seçme ve toplama eserlerin tertibi neticesinde oluşturulan eserler ve külliyatlar derleme eser kapsamında değerlendirilmektedir.[159]

§ 3. ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMI

I. Genel Olarak

Telif hukukunun konusunu oluşturan eser, fikri bir çabanın neticesidir. Bu eseri ortaya çıkaran yani meydana getiren özne ise eser sahibidir.[160] Eser sahipliği FSEK m.8/I hükmünde *"Bir eserin sahibi onu meydana getirendir."* şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda yer alan tanıma göre eser sahibi maddi bir fiil ile eseri bizzat meydana getiren kişidir. O halde eser sahipliğinde kabul edilen ilke, eserin onu meydana getirene ait olması ilkesidir.[161]

Eserin meydana getirilmesiyle, *"meydana getiren kişi"* ile *"eser"* arasında görünmez bir bağ kurulmakta ve eser sahipliği sıfatı kendiliğinden *"ipso iure"*

TEKİNALP, Ünal, Derleme Eser, Düşünce Yaratıcılığı ve Bunun 'Hususiyet' Üzerindeki Etkisi, **FMR Dergisi**, C. 5, S. 1, Y. 2005, s. 76. Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise derlemeler yönünden *"yaratıcı düşünce ürünü olma"* şartı öngörmek suretiyle kanun koyucu tarafından asıl amaçlanan, çeşitli eserler veya verilerin koleksiyonundan ibaret olan ve bu bağlamda da düşünce yaratıcılığının ürünü sayılmayabilecek derlemeleri fikri hukuk korumasının dışında tutulmasını sağlamaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ATEŞ,** Eser, s. 294.

[159] Veri tabanlarının korunmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **ŞENER**, Yavuz Selim., Fikri Mülkiyet Hukukunda Dijital Veri Tabanlarının Korunması, Ankara 2013, s. 5 vd.

[160] **ATEŞ**, s. Eser Sahipliği, s. 3

[161] **KILIÇOĞLU**, s. 181.

doğmaktadır.[162] Bu nedenle eser sahipliği sıfatının kazanılması için ilave bir hukuki işleme gerek olmaksızın eserin meydana getirilmesi gerekli ve yeterlidir.[163] İfade etmek gerekir ki eser meydana getirilirken ayırt etme gücünün bulunup bulunmaması da önem arz etmemektedir.

Eserin onu meydana getirene ait olması ilkesinin kabulünün doğal bir sonucu olarak tüzel kişilerin doğrudan eser sahipliğinden söz etmek mümkün değildir. Zira fikri bir çabanın eser sayılabilmesi için gereken maddi fiilin bir insan davranışı şeklinde tezahür etmesi gerekmektedir.[164] Bu sebeple tüzel kişiler ancak organlarını oluşturan gerçek kişilerin faaliyetleri ya da sipariş üzerine meydana getirilen eserler üzerinde eser sahipliğinden kaynaklanan yetkileri kullanabilecektir.[165] Belirtmek gerekir ki eserin meydana getiriliş sürecinde fikirsel anlamda katkıda bulunmayan yalnızca teknik düzeltmelerde ya da teferruata ilişkin yardımlarda bulunanlar eser sahibi sayılmazlar.[166]

İşlenme ve derleme eserler bakımından ise ikili bir ayrımın yapılması gerekmektedir. İşlenme eser üzerinde *"asıl eser sahipliği"* ile *"işlenme eser sahipliği"* şeklinde iki ayrı eser sahipliği mevcuttur. Zira işlenme eser kanunda "*asıl eserden faydalanmak suretiyle meydana getirilen ve işleyenin hususiyetini taşıyan eser"* şeklinde

---

[162] **ARSLANLI,** s. 61; **GÜNEŞ,** s. 90; **ÖZTAN**, s. 233; **BOZBEL**, s. 55.

[163] **AYİTER,** s. 90; **EREL**, s. 86; **KILIÇOĞLU**, s. 181.

[164] **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 68.

[165] **KILIÇOĞLU,** Fikri Haklar, s. 202.

[166] Yargıtay 11. HD., 8.1.2018 T., 2016/5941E., 2018/63K., *"...Bu eserlerin redakte işleminin davacı tarafından yapıldığı, bu halde davalının bastığı eserler yönünden davacının telif bedeli ve FSEK 68. maddesi kapsamında bir tazminat isteyemeyeceği, redakte işlemi sebebiyle davacının taleplerinin mevcut olmadığı…",* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 20.01.2020., **AYİTER**, s. 100; **ATEŞ,** Eser, s. 186.

tanımlanmıştır. Asıl eserden bağımsız olmayan işleme eser, asıl eser sahibi ile işleyenin hususiyetini birlikte yansıtmakta ve böylelikle asıl eser sahipliğinden farklı bir eser sahipliği statüsü meydana getirmektedir. Şu hâlde işlenme eser sahibi, asıl eser sahibinin rızasına dayalı olarak meydana getirdiği işlenme eser üzerinde mali yetkiler yönünden sınırlı bir eser sahipliği statüsüne sahiptir. Manevi yetkiler yönünden ise mali yetkilerden farklı olarak asıl eser sahibinin sahip olduğu tüm yetkilere sahip olmaktadır.[167]

Derleme eser ise kanunda *"muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan eser"* ifadesiyle belirtilmiş olup, tanımda eserin meydana getirilmesi için asıl esere bağlı olma şartına yer verilmemiştir. Derleme eserlerde işlenme eser sahipliğindeki gibi ikili bir sahiplik durumu söz konusu değildir.[168] Örneğin, şiirlerden oluşan derleme mahiyetindeki bir antolojiyi meydana getiren bir şiirin yeniden bir yerde yayımlanması için, kural itibariyle antoloji sahibinden değil, eser sahibi olan şairden izin alınması gerekmektedir. Zira şiirleri derleyip antolojiyi meydana getiren eser sahibi, söz konusu derleme eserin tek sahibidir. Şiirleri antolojiye dahil eden şairler ise kendilerine ait şiirlerin eser sahibidirler. O halde derleme eser ile derleme eseri oluşturan eserlerin koruması birbirinden farklı hükümlere tabidir.[169]

---

[167]**ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 170. Yargıtay 11. HD., 14.10.2019 T. 2018/3919E., 2019/6455K., *"...İşleme eser oluşturulması, önceki eser sahibinin iznine bağlı değildir. Ancak, işleme suretiyle oluşturulan eseri çoğaltma ve yayma hakkı önceki eser sahibinin iznine bağlıdır."* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 21.01.2020.

[168] **KILIÇOĞLU**, s. 135.

[169] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 173.

II. Eser Sahipliği Türleri

A. Tek Kişinin Eser Sahipliği

Eser sahipliğinde kabul edilen genel ilke, tek kişinin eser sahipliğidir. Tek kişinin eser sahipliğinde, eserin yalnızca bir gerçek kişi tarafından meydana getirilmesi söz konusudur. Bu halde telif eserden kaynaklanan yetkileri kullanabilecek kişi, eseri meydana getiren yani esere hususiyet katarak ona eser vasfı kazandıran eser sahibidir.[170]

B. Birden Fazla Kişinin Eser Sahipliği

Eserin meydana getirilmesi sürecine birden fazla kişinin katılması mümkündür. Bu halde birden fazla kişinin eser sahipliği söz konusu olmaktadır.[171] Birden fazla kişinin hususiyetini taşıyan eserler iki şekilde meydana gelebilir. Birinci halde birbirinden bağımsız eserlerin, eser sahiplerinin iradeleriyle tek eser olarak oluşturacak şekilde birleştirilmesi söz konusuyken; ikinci halde eser, bir bütün teşkil edecek şekilde en az iki kişi tarafından meydana getirilmiştir.[172] Bu durumlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

1. Ortak Eser Sahipliği

FSEK m. 9/I'de ortak eser sahipliği *"Birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse, bunlardan her biri vücuda getirdiği*

[170] **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 186.

[171] **ARSLANLI**, s. 62; **TEKİNALP**, s. 143; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 187.

[172] **ARSLANLI,** s. 72; **AYİTER**, s. 98; **EREL**, s. 90; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s.188.

kısmın sahibi sayılır." ifadesiyle tarif edilmektedir.[173] Ortak eser sahipliğinde amaç, birden fazla bağımsız eseri onları meydana getirenlerin iradesiyle ve tekrar ayrılabilecek şekilde tek eser haline getirmektir. O halde ortak eserde bütünü oluşturan eserler nitelik kaybına uğramaksızın birden çok parçaya ayrılabilir ve bu parçalar kendi başlarına telif hakkının konusu olabilir.[174] Bağımsız kısımlar üzerinde eser sahipliğinden kaynaklanan yetkiler onu meydana getiren kişiye ait olurken, müşterek eserin üzerindeki yetkilerin tamamı, eser sahiplerinin tümüne ait olmaktadır.[175]

---

[173] Ortak eser sahipliğinin *"Bağlı Eser"* olduğu görüşü için bkz. **AYİTER,** s. 98. Yargıtay 4. HD., 29.03.1988 T., 1987/9793E., 1988/3227K, "*Birden fazla kişinin eser sahibi olması biri müşterek eser sahipliği ve diğeri iştirak halinde eser sahipliği olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkar. Eğer birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse ve her kısım ayrı bir kimse tarafından meydana getirilmişse müşterek eser sahipliğinden söz edilebilir. Bunun şartlarını birden fazla kısımlardan meydana gelen bir fikir veya sanat eserinin varlığı, bu eserin her kısmının bağımsız bir varlığa sahip olması ve ayrı ayrı kimseler tarafından meydana getirilmesi şeklinde sıralayabilir. Bağımsız kısımlardan anlaşılması gereken husus her bölümün ayrı olarak maddi biçimde değerlendirilme imkanının mevcut olmasıdır***." Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 22.01.2020.

[174] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 196.

[175] **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 199. Ortak eser sahipliğinde eser sahipleri arasında yapılmış bir sözleşmenin bulunması halinde öncelikle sözleşme hükümleri uygulama alanı bulur. Bunun yanı sıra öğretide bir görüşe göre ortak eser sahipliği halinde paylı mülkiyete dair hükümler uygulama alanı bulacaktır. **HIRSCH**, Fikri Haklar, s. 172; **ARSLANLI,** s. 73.

Ortak eser sahipliğinden söz edilebilmesi için ortak eserin en az iki eser sahibi tarafından oluşturulması gerekmektedir.[176] Dolayısıyla, ortak eseri meydana getiren ve her biri müstakil eser niteliğini haiz bağımsız kısımlar, eser sahiplerinin iradesiyle bir araya getirilmiş olmalıdır. Öte yandan bağımsız eserlerin ortak esere olan katkıları ve yoğunlukları önem taşımamaktadır.[177] Resimli bir hikâye kitabının meydana getirilmesinde resimleri çizen kişi ile hikâyeyi yazan kişinin farklı olması, müzik eserlerine söz yazılması[178] ya da üç ayrı yazar tarafından her bir bölümün ayrı ayrı kaleme alındığı bir hukuk kitabının meydana getirilmesi hallerinde ortak eser sahipliğinden söz edilecektir.

---

[176] Aynı eser sahibinin müstakil iki eseri arasında eser beraberliğinin kurulabileceğine dair görüş için bkz. **ÖZTAN**, s. 269.

[177] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 196.

[178] Öğretide müzik eserlerinde beste ve güftenin farklı kişilere ait olması meydana getirilen eserin FSEK m.9 kapsamında müşterek eser sayılmayacağına dair görüş için bkz. **EREL**, Şafak, Fikri Hukuk Açısından Musiki Klipleri, **FMR Dergisi**, C. 6, S. 1, Y. 2006, s. 61. Bizim de katıldığımız görüşe göre bestesi ve güftesi farklı kişiler tarafından meydana getirilen sözlü müzik eserleri üzerindeki eser sahipliği ortak eser sahipliği niteliği taşımaktadır. **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 191. Yargıtay 11. HD. 1.10.2019 T. 2018/4674E., 2019/6053K., "…*bestesinin davacı tarafından yapılıp, davalı tarafından üzerine besteye uygun söz yazıldığı, bu şekilde davalının da birlikte vücuda getirme iradesi ile anılan musiki eserine söz oluşturduğu, ...vücuda getirilen sözlü müzik eserinin ortak sahibi de olsa davalının anılan ortak eseri, yine kendisi gibi ortak eser sahibi olan davacıdan izinsiz olarak ve onun adı olmaksızın kamuya sunmasının ihlal oluşturacağı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne...*" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi:22.01.2020.

2. Birlikte Eser Sahipliği

Birlikte eser sahipliği FSEK m. 10/I'de *"Birden fazla kimsenin iştirakiyle vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir."* şeklinde tanımlanmıştır. En az iki kişinin ortak bir çabasıyla birbirinden ayrılmayacak şekilde meydana getirilen esere birlikte eser, bu eser üzerindeki eser sahipliğine ise birlikte eser sahipliği adı verilmektedir. Birlikte eser sahipliğinin konusunu birden fazla eser değil, tek bir eser oluşturmaktadır. Birden çok kişinin fikri çabasıyla meydana getirilen birlikte eserde, eser sahiplerinin katkılarının birbirinden ayrılması söz konusu değildir. Zira birlikte eser sahipliğinin özünde eser sahiplerinin eser üzerinde birbirinden ayrılmayacak biçimde bütünleşmiş yaratıcı çabaları[179] bulunmaktadır. Dolayısıyla, eserin oluşturulması için yapılan teknik hizmetler ile teferruata ilişkin yardımlar, birlikte eser sahipliğinin şartlarını sağlamamaktadır.

Kanun koyucu birlikte eser sahipliğine uygulanacak hükümleri FSEK m.10/II'de *"Birliğe adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır. Eser sahiplerinden biri, birlikte yapılacak bir muameleye muhik bir sebep olmaksızın müsaade etmezse, bu müsaade mahkemece verilebilir. Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir."* şeklinde ifade etmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre birlikte eser sahipliğinde, kanunda düzenlenmemiş hususlar dışında, adi şirkete ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.[180] Ancak birlikte eser sahipleri tarafından,

---

[179] Birlikte eser sahipliğinde eseri meydana getiren kişilerden birinin eser sahipliğinden yararlanabilmesi için o kişinin esere yapmış olduğu katkının yaratıcı nitelikte olması, başka bir deyişle, ferdi hususiyetini esere yansıtması gerekmektedir. **AYİTER**, s. 100; **ÖZTAN**, s. 207; **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 210.

[180] Yargıtay 11. HD., 3.12.2019 T., 2019/439E., 2019/7767K., *Somut olayda, "..." isimli eserde davacı ile birlikte ..., ... ve ...'ın birlikte eser sahipliği söz konusu olup, eserden*

emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla, sözleşme yapılması halinde bu halde öncelikle sözleşme hükümleri uygulama alanı bulacak ve sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde adi şirket hükümleri kıyasen uygulanacaktır.[181]

Birlikte eser sahipliğinde eser üzerindeki mali yetkilerin kullanılması eser sahiplerinin tamamının oybirliği ile alacakları karar ile gerçekleştirilirken; manevi yetkiler bakımından her bir eser sahibi diğerlerinin haklarının etkilememesi şartıyla telif eser üzerindeki yetkilerini kullanabilecektir.[182]

---

doğan mali hakların ihlali sebebi ile açılan maddi tazminat davalarında eser birliğine adi şirket hükümleri uygulanacaktır." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 23.01.2020.

[181] **TEKİNALP**, s. 143; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 216.

[182] Yargıtay 11. HD., 3.12.2019 T., 2019/439E., 2019/7767K., *"... Somut olayda, "..." isimli eserde davacı ile birlikte ..., ... ve ...'ın birlikte eser sahipliği söz konusu olup, eserden doğan mali hakların ihlali sebebi ile açılan maddi tazminat davalarında eser birliğine adi şirket hükümleri uygulanacaktır. Bu durumda, eserden doğan haklara tecavüz sebebiyle maddi tazminat istemini tüm eser sahiplerinin birlikte ileri sürmesi ya da bazı eser sahiplerinin buna yanaşmaması halinde mahkemeden müsaade istenilmesi gerekmekte olup, eser sahiplerinden birinin münhasıran kendi payına düşecek hisse yönünden tek başına maddi tazminat davası açması mümkün olmadığından, maddi tazminat yönünden açılan davanın bu sebeple usulden reddi gerekirken hatalı değerlendirme ile davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, davalı vekilinin temyiz isteminin kabulüyle hükmün bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 25.01.2020; Yargıtay 11. HD., 13.12.2018 T., 2017/238E., 2018/7933K., "*…Bu durumda, dava dışı ... ile davacı arasında birlikte eser sahipliği söz konusu olup, eser sahipleri arasında adi ortaklık ilişkisi olduğundan davacının tek başına*

Sinema eserlerinde eser sahipliği FSEK m. 8/III'te *"Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır."* şeklinde düzenlenmiştir. Kanunda *"eserin birlikte sahipleri"* ifadesi kullanılmışsa da eser sahipliğinin türü açıkça belirtilmemiştir. Sinema eseri sahipliğinde senaryo, özgün müzik bestesi, film diyalogu gibi kullanılan unsurlar ayrılmaz bir bütün teşkil etmektedir. Sinema eserini meydana getiren bu kısımlar bazı hallerde eser bütünlüğünden bağımsız şekilde değerlendirilebilseler de bu kısımların birbirinden ayrılması halinde sinema eserinin eser vasfını kaybedeceği açıktır. Bu sebeple bizim de katıldığımız görüşe göre sinema eseri sahipliğinin hukuki mahiyeti kanunun özel bir hükmünden kaynaklanan birlikte eser sahipliğidir.[183]

FSEK m. 10/IV *"Birden fazla kimsenin iştiraki ile vücuda getirilen eser, ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa bir sözleşmede veya hizmet şartlarında veya eser meydana getirildiğinde yürürlükte olan herhangi bir yasada aksi öngörülmediği takdirde birlikte eser üzerindeki haklar eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi tarafından kullanılır. Sinema eseri ile ilgili haklar saklıdır."* şeklindedir. Söz konusu düzenlemeye göre "*eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi"*, aksine bir sözleşme ya da kanun hükmü mevcut değilse, telif eserden kaynaklanan yetkileri kullanma imkanına sahiptir. Sinema eserlerinin ise FSEK m.10/IV hükmüne tabi olmadığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu gerçek veya tüzel kişinin sinema üzerindeki hakları kullanma yetkisini kazanabilmesi için; eserin birlikte sahipleriyle yazılı sözleşme yaparak, sinema eserinin mali yetkilerini veya bunların kullanılması yetkisini devralması gerekmektedir. [184]

---

esere vaki tecavüzün önlenmesini talep etme hakkı olmakla birlikte, tek başına tazminat talep etme hakkı bulunmamaktadır." **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 25.01.2020.

[183] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 268; **KILIÇOĞLU,** s. 190.

[184] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 223.

İKİNCİ BÖLÜM

TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLER VE BU YETKİLERİN İHLALİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

§4. TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLER

I. Genel Olarak

Telif eser üzerinde eser sahibinin sahip olduğu yetkiler FSEK'in 13. maddesinde *"Fikri Haklar"* başlıklı üçüncü bölümde düzenlenmiştir. Buna göre *"Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür."* ifadesiyle kanun koyucu telif eser üzerindeki hakları, manevi ve mali haklar şeklinde ikili bir ayrımla incelemiştir.[185]

[185] Kanun koyucu tarafından yapılan bu ayrım bizim de katıldığımız görüşe göre yapay bir ayrımdır. Zira telif eserler, eser sahibine, eserden kaynaklanan hakkı sebebiyle kanunen sağlanan birtakım yetkiler bahşeder. Bu durum fikri hakkın objektif bir hukuki durum olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple biz sistematik açıdan doğru olduğunu düşündüğümüz yetki terimini kullanmayı tercih etmekteyiz. **ARBEK,** s. 128.

II. Manevi Yetkiler

A. Genel Olarak

Manevi yetkiler[186], eser sahibine meydana getirdiği eser nedeniyle tanınan ve eser sahibinin kişiliğini korumaya hizmet eden yetkilerdir. 1886 tarihli Bern Sözleşmesinin tekrar 6. maddesinin ilk bendinde de eser sahibinin mali yetkilerinden bağımsız olarak manevi yetkilerine yer verilmiştir.[187] FSEK'te manevi yetkiler, *"eseri umuma arz yetkisi"*, *"eser sahibinin adının belirtilmesi yetkisi"*, *"eserde değişiklik yapılmasını yasaklama yetkisi"* ve *"eser sahibinin zilyet ve malike karşı olan yetkileri"* şeklinde ifade edilmiştir. Öğretide manevi yetkilerin sınırlı sayı ilkesine bağlı olduğu kabul görmektedir.[188] Manevi yetkiler münhasır yetkilerdir bu sebeple de herkese karşı ileri sürülebilir. [189]

---

[186] Fransa'da ortaya çıkan ve Fransızca'da *"droit moral"* şeklinde ifade edilen manevi yetkiler, İngiltere'de *"moral rights"* şeklinde ifade edilmektedir. Alman hukukunda ise eser sahibinin kişilik hakkının bir parçası olarak nitelendirildiğinden *"Urheberpersönlichkeitsrecht"* kavramı kullanılmaktadır. **U.S Copyright Office**, Authors, Attribution, and Integrity: Examining Moral Rights In The United States, 2019, pp. 6; **TEKİNALP**, s. 160.

[187] https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/, Erişim Tarihi: 01.02.2020.

[188] **TEKİNALP**, s. 151; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 53. İfade etmek gerekir ki manevi yetkilerin sınırlı sayıda olması ilkesine bağlı kalınması halinde, teknik gelişmeler neticesinde eser sahibinin ihlalleri nasıl engelleyeceği sorunu gündeme gelmektedir. Bu sebeple, bizim de katıldığımız görüşe göre, manevi yetkilerin sınırlı sayı ilkesine bağlı olması kuralından vazgeçilmesi gerekmektedir. **ARBEK,** s. 130.

[189] **NAL/SULUK**, s. 85.

Manevi yetkiler eser sahibinin şahıs varlığına giren değerler kapsamında değerlendirildiğinden, korunmasında herhangi bir süre kısıtlaması bulunmamaktadır.[190] Manevi yetkiler sağlararası ve ölüme bağlı hukuki işlemlere konu oluşturmadığından devredilmesi hukuken mümkün değildir. Belirtmek gerekir ki FSEK m.19/I manevi yetkileri miras yolu ile iktisap edenleri değil, eser sahibinin ölümü halinde kanun tarafından belirlenen kişilerin belli bir süre ile manevi yetkileri kullanabilmesini düzenlemektedir. O halde kanun koyucu tarafından manevi yetkilerin kendisi değilse de kullanılmasının üçüncü kişilere devredilebilmesine imkân tanınmıştır.[191]

B. Manevi Yetki Türleri

1. Eseri Umuma Arz Yetkisi

FSEK m. 14'te *"Bir eserin umuma arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanın ve tarzını münhasıran eser sahibi tayin eder."* hükmüyle eser sahibinin eseri kişisel gizlilik alanından çıkarmakta tek söz sahibi olduğu ifade edilmiştir. Eseri umuma arz yetkisiyle esere aleniyet kazandırılır; böylelikle toplum eserden haberdar olur ve eser fikir ve sanat dünyasına katılır.[192] O halde eser sahibinin eseri üzerindeki en önemli tasarruflarından biri eserin umuma arz edilmesi yetkisidir.[193] Eseri meydana getiren ve ona hususiyetini aktaran eser sahibinin eseri kamuya sunarken münhasır ve mutlak bir

---

[190] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 52.

[191] **ARSLANLI**, s. 88; **TEKİNALP**, s. 153; **ARBEK**, s. 131.

[192] **AYİTER**, s. 115; **ÖZTAN**, Fırat, Eserin Alenileşmesi ve Yayımlanması, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 693.

[193] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 144.

yetkisi vardır.[194] Eser sahibine ait olan umuma arz yetkisi, eserin kamuya sunulup sunulmamasını, sunulma zamanını ve sunulma şeklini içermektedir (FSEK m. 14/I).[195]

Henüz alenileşmemiş bir eser hakkında içeriğe ilişkin bilgi verme yetkisi yalnızca eser sahibine aittir (FSEK m.14/II). Alenileşmemiş bir eser hapis hakkına, rehne ve hacze de konu edilemez (FSEK m.61).

Eserin umuma arzı bir seferde gerçekleşen bir hukuki eylemdir.[196]Ancak eser, eser sahibinin rızasına aykırı şekilde umuma arz edilmişse, alenileşmemiş sayılmaktadır. (FSEK m. 7/I). Örneğin, kitap halinde yayımlanması amacıyla şiirlerini yayınevine teslim eden bir şairin, şiirlerinin kitap olarak değil de bir müzik eserinde güfte olarak kullanılması ve piyasaya sürülmesi halinde eser alenileşmemiştir.[197] Eser sahibi dilerse umuma arz yetkisinin kullanımını gerçek ya da tüzel kişilere verebilir. Ancak belirtmek gerekir ki manevi yetkinin kullanımının devredilmiş olması eser sahibini korumasız bırakmış olmaz. Nitekim FSEK m.14/III'te *"Eserin umuma arz edilmesi veya*

---

[194] **ARBEK**, s. 131.

[195]**BELLİCAN**, Cüneyt, Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Hakların Korunması, Haziran 2008, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, s. 49.

[196] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, eserin kamuya sunulmasının bir defada gerçekleşen bir hukuki eylem olmasına rağmen bu yolla alenileşen eserin fikir ve sanat dünyasına katıldığını ve FSEK m. 14'te yer alan umuma arz yetkisinin ve diğer manevi yetkilerin düzenleniş amacının fikri yaratıcılığın korunması ve cesaretlendirilmesi olduğunu dolayısıyla FSEK m. 14'te yer alan umuma arz yetkisinin eser alenileştikten sonra da devam ederek, ihlal halinde eser sahibine koruyucu davaları açma ve manevi tazminat talep etme yetkisi vereceğine hükmetmiştir. Yargıtay HGK., 28.3.2019., 2018/998E., 2019/373K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

[197] **BOZGEYİK**, Hayri, Görüşler ve Kararlar: Telif Hukuku, Ankara 2018, s. 86.

yayımlanma tarzı, sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibi, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmek hükümsüzdür." hükmüyle söz konusu husus açıkça ifade edilmiştir.

2. Eser Sahibinin Adının Belirtilmesi Yetkisi

Kanun koyucu FSEK m.15 hükmünde yer alan *"Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arz etme veya yayımlama hususunda karar vermek salahiyeti münhasıran eser sahibine aittir."* ifadesiyle eser ve telif esere hususiyetini veren eser sahibi arasındaki ilişkinin toplum tarafından bilinmesi yetkisinin mutlak bir şekilde eser sahibinde olduğunu hüküm altına almıştır.[198] Adın belirtilmesi yetkisi eser sahibinin adının yalnızca eserde zikredilmesi anlamına gelmemektedir. Eser sahibi kendisine tanınmış olan bu yetkiyi esere başka kişilerin ortak veya birlikte sahip olduğunu ileri sürmesi ya da eser sahipliğinin başkaları tarafından reddedilmesi gibi hallerde kullanabilir.[199] O halde adın belirtilmesi yetkisi, bir yandan eser sahibi ile eser arasında ilişki kurarken, diğer yandan eser sahibini intihalden yani başkasının eserini kendi eseri gibi gösterenlere karşı korumaktadır.

Eser sahibinin adının belirtilmesi yetkisini eser sahibi şahsen kullanabileceği gibi söz konusu yetki başkaları tarafından da kullanılabilir. Eser sahibinin ölümünün ardından

---

[198] Eser adları eser değildir, bu sebeple şartları mevcutsa haksız rekabet hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. **KILIÇOĞLU**, s. 247; Ayrıca bkz. **KILIÇOĞLU**, Ahmet, Eser Sayılmayan Fikri Ürünler ve Eserin Ad ve Alameti Üzerindeki Haklar, **Journal of Yaşar University**, C.8, S. Özel, Y. 2013, s. 1630.

[199] **TEKİNALP,** s. 158.

adın belirtilmesi yetkisi, FSEK m 19'da belirtilen kişilere geçer. Ancak bu kişiler, adın belirtilmesi yetkisini miras yoluyla değil doğrudan kanundan almaktadır.[200]

Eser sahibi eserini müstear adla belirtebileceği gibi, adını belirtmeden yani anonim şekilde de yayımlayabilir. Bu takdirde eser sahibi, eseri kendisinin meydana getirdiğini istediği zaman açıklayabilecektir.[201] Ancak adın belirtilmesi teamüllere uygun şekilde olmalıdır. Nitekim Yargıtay bir kararında isme kitap künyesinde değil önsözde yer verilmesinin uygun bir belirtme olmayacağına ilişkin karar vermiştir.[202]

3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Yetkisi

Eser sahibinin bir diğer manevi yetkisi olan eserde değişiklik yapılmasını yasaklama yetkisi, FSEK m. 16'da *"Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser*

---

[200] **ARBEK**, s. 134.

[201] **NAL/SULUK,** s. 86.

[202] Yargıtay 11. HD., 23.10.2008 T., 2007/3470E., 2008/11725K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi:27.01.2020. **BELLİCAN**, Cüneyt, Eser Sahibinin Manevi Haklarını Sınırlandıran Hukuki İşlemler ve Bazı Durumlar, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 297. Yargıtay 11. HD., 6.5.2019 T., 2018/1628E., 2019/3429K., "*…davacı ile davalılar ... ve ...'in birlikte eser sahibi oldukları makalenin, davacının ismine yer verilmeksizin diğer davalının da ismiyle yurt dışında bir dergide yayınlandığı, bu suretle davacının eser sahipliğinden kaynaklanan mali ve manevi haklarının ihlal edildiği, davacının ismine sehven yer verilmediğine ilişkin savunmaya itibar edilemeyeceği, zira akademik kariyere sahip davalıların böyle bir eylemi sehven gerçekleştirmelerinin hayatın olağan akışı içinde mümkün görülmediği, ..bu durumun adın belirtilmesi hakkına tecavüz ettiğinin tespitine..*" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 27.01.2020

sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Eser içeriği ve biçimi ile bir bütün oluşturduğundan eser üzerinde yapılacak en küçük bir değişiklik dahi eserin bütünlüğünü bozabilir ya da sahibinin hususiyetini ortadan kaldırabilir.[203] Bu sebeple eserde değişiklik yapılabilmesi için eser sahibinin izni gerekmektedir.

Eser sahibinin izni olmaksızın değişiklik yapılabileceğine ilişkin istisna ise FSEK 16/II'de düzenlenmiştir.[204] Buna göre "*Kanunun veya eser sahibinin müsaadesiyle bir eseri işleyen, umuma arz eden, çoğaltan, yayımlayan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimse; işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri eser sahibinin hususi bir izni olmaksızın da yapabilir."* Ancak bu değişikliklerin hiçbir şekilde eser sahibinin şeref ve itibarına zarar vermemesi gerekmektedir. Zira eserde değişiklik yapılmasını önleme yetkisi eserdeki maddi değişikliklerin yanı sıra şeref ve itibarı zedeleyen veya hususiyeti bozan her türlü değişikliği de önleme yetkisini kapsamaktadır. Nitekim FSEK m. 16/III'te "*Eser sahibi kayıtsız ve şartsız olarak yazılı izin vermiş olsa bile şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü değiştirilmeleri menedebilir. Menetme*

---

[203] **AYİTER**, s. 120; **KILIÇOĞLU**, s. 244.

[204] Yargıtay 11. HD., 12.9 2017 T., 2016/14268E., 2017/4258K., "…*Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; davacı tarafından hazırlanan mimari projeler üzerinde, davalı Kooperatif ve mimar ... tarafından yapılan ufak-tefek değişikliklerin, projenin hususiyetini etkilemediği, söz konusu değişikliklerin FSEK'in 16/2 maddesi kapsamında, zaruri değişiklikler kabul edilmesi gerektiği, bu kabulün hak ve menfaatler dengesine de uygun olduğu, söz konusu değişikliklere karşı çıkmanın da MK 2. maddesine aykırı olduğu…"* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 28.01.2020.

yetkisinden bu hususta sözleşme yapılmış olsa bile vazgeçmek hükümsüzdür." yer alan hükümle bu durum açıkça belirtilmiştir.[205]

4. Eser Sahibinin Zilyet ve Malike Karşı Olan Yetkileri

FSEK m. 17'de kanun koyucu tarafından eser sahibine, eseri elinde bulunduran zilyet veya malikten, bir süreliğine yararlanmak için eseri isteyebileceğine ilişkin manevi bir yetki verilmiştir. Öğretide *"eserin aslına ulaşma"* olarak da adlandırılan bu yetki ile eser sahibinin eseri ile manevi bağının devamlılığı sağlanmaktadır.[206] Kanunda talep edilebilecek eser türleri FSEK m. 17/I'de sayılmıştır.

---

[205] Yargıtay 11. HD., 18.2.2019 T. 2017/4314E., 2019/1219K., "*Mahkemece, yapılan müdahale ile,… eserin fiziki mülkiyetinin sahibi olan kurumun eser sahibi ile yaptığı sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarrufta bulunabileceği, ancak eseri bozamayacağı, yok edemeyeceği ve eser sahibinin haklarına zarar vermeyeceği, eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek veya eserin mahiyet ve hususiyetini bozan değişiklikler yapamayacağı, eserin bakımının özenle ve uzmanlığı bulunan kişiler tarafından yapılması gerektiği, buna karşın davalının fikri hakları davacıya ait olan eseri eski hale getirilmesi mümkün olamayacak biçimde özensiz olarak yağlı boya ile boyadığı, bu şekilde eser sahibinin eserin bütünlüğünün korunmasına yönelik manevi haklarının ihlal edildiği, eserin bu şekilde umuma arzının sahibinin şeref itibarını zedeleyici niteliğe dönüştüğü…"* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 29.01.2020. Ayrıca mimari eserlerde değişiklik yapılması ve yasaklama yetkisinin sınırlarına ilişkin bkz. **BOZGEYİK**, Hayri, Mimaride Telif Hakları, Ankara, 2019, s. 122.

[206] **TEKİNALP**, s. 162; **AYİTER**, s.120; **NAL/SULUK**, s. 89.

Eser tek ve özgünse eser sahibi, çalışmalarında veya sergilerinde kullanmak amacıyla herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın, eseri isteyebilecektir.[207] Haklı bir sebep olmaksızın eser sahibinin talebi reddedilir veya eserine ulaşması engellenirse, manevi yetkilerin ihlaline ilişkin hukuk davaları açılabilecektir.[208]

C. Manevi Yetkilerde Koruma Süreleri

Bern Sözleşmesi m.7/1'de mali yetkilere ilişkin koruma süresi sınırlı bir zamanla belirlenmiş olmasına rağmen manevi yetkilerin koruma süresine ilişkin belirli bir süre tayin edilmemiştir. Nitekim FSEK m. 26/I "*Eser sahibine tanınan mali haklar zamanla mukayyettir."* hükmünde de mali yetkilerin korunması açıkça süreye tabi tutmuşsa da manevi yetkiler herhangi bir süre ile sınırlandırılmamıştır. Mali yetkilerin korunmasına ilişkin sürelerin kıyasen manevi yetkilere uygulanması mümkün olmadığından düzenleniş amacı gereği manevi yetkiler eser sahibinin hayatı boyunca korunacaktır.[209]

Manevi yetkiler, ekonomik ve mali getiri sağlamadığından eser sahibinin ölümü halinde miras yoluyla intikalinden değil kullanım yetkisinin intikalinden söz edilmektedir.[210] FSEK m. 19/I hükmüne göre vasiyeti tenfiz memuru, sağ kalan eş ile çocuklar, atanmış mirasçılar, ana-baba ve kardeşler kullanım yetkisinin intikal edebileceği kişilerdir. Kanunda sayılan bu kişilerin eser sahibinin ölümüyle FSEK 14, 15 ve 16 maddelerinin üçüncü fıkrasında sayılan yetkileri yetmiş yıl kendi namlarına

[207] **TEKİNALP**, s. 160; **ARBEK**, s. 136.

[208] **ARBEK**, s. 136.

[209] **TEKİNALP**, s. 151; **ARBEK**, s. 130; **NAL/SULUK,** s. 134.

[210] **KILIÇOĞLU,** Fikri Haklar, s. 220.

kullanabileceği düzenlemiştir. Bu kişiler kanunen manevi yetkilerin kullanımını devralan kimselerdir.[211]

Eser sahibinin ölümünün ardından yukarda sayılan kişiler bu yetkilerini kullanmazlarsa eser sahibi veya halefinden mali yetki iktisabı gerçekleştiren kimse, haklı bir sebebin mevcudiyetini ispatlamak şartıyla, söz konusu manevi yetkileri kullanabilecektir.[212] Kültür Bakanlığı'nın ülke kültürü için önemli gördüğü eserler bakımından bu yetkileri kendi namına kullanabileceği istisnai haller saklıdır. Nitekim söz konusu kişilerden hiçbirisi bulunmuyor veya bulunup da yetkileri kullanmıyorsa Kültür ve Turizm Bakanlığı belirtilen manevi yetkileri kendi namına kullanabilecektir.

---

[211] FSEK m. 19/II'de yer alan süre, hükümde sayılan kişilere tanınan yetkinin süre olarak sınırlandırılmasıdır. Dolayısıyla, bu süre manevi yetkilere ilişkin bir koruma süresi değildir. **BELLİCAN**, Manevi Haklar, s. 300.

[212] Yargıtay 11. HD., 7.11.2018 T., 2017/652E., 2018/6837K., *"5846 Sayılı FSEK'in 19. maddesinin düzenleme biçimi göz önüne alındığında, anılan maddenin birinci fıkrasında sayılan kişilere "sırasıyla" FSEK'in 14/1 ve 15/1 maddelerinde düzenlenen manevi hakların "kullanım tarzını tespit etme yetkisinin" verildiği, ikinci fıkrada ise aynı yasanın 14, 15 ve 16. maddelerinin üçüncü fıkrasında sayılan manevi hakları 70 yıl için "kendi namlarına kullanma hakkının verildiği anlaşılmaktadır. Böylece, 19. maddede ayrı ayrı hak yetkilerin niteliği, bu hakları kullanabilecek kimseler ve sınırları belirtilerek eser sahibinin ölümünden sonra da bu maddede sayılan manevi haklar koruma altına alınmıştır...Bu amaçla, FSEK' in 19. maddesindeki düzenleme ile eser sahibinin anılan maddede belirtilen manevi haklarını kullanabilecek kişi ve kurumlar ve yetkileri belirtilmek suretiyle, eserin ve eser sahibinin ölümünden sonra da korunması amaçlanmıştır..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 01.02.2020.

III. Mali Yetkiler

A. Genel Olarak

Mali yetkiler, telif eserin ekonomik yönüne ilişkindir. Eser sahibinin meydana getirdiği eserinden iktisadi olarak faydalanması mali yetkilerin kullanımı ile mümkündür.[213] Mali yetkiler, kanunda sınırlı sayı ilkesi uyarınca düzenlenmiştir.[214] Bu husus FSEK m. 20'de *"Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir."* hükmüyle açıkça ifade edilmiştir.

FSEK'te bahsedilen mali yetkiler, *"işleme yetkisi"*, *"çoğaltma yetkisi"*, *"yayma yetkisi"*, *"temsil yetkisi"* ve *"umuma iletim yetkisi"* şeklinde sayılmıştır. Belirtmek gerekir ki mali yetkilerin sınırlı sayıda olma ilkesi, bu yetkilerin kapsamı bakımından geçerlilik arz etmemektedir. Kanun koyucu FSEK m. 22/II'de *"...bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi,"* ifadesiyle mali yetkilerin kapsamlarının teknik gelişmelere bağlı olarak değişmesinin ve gelişmesinin mümkün olduğuna işaret edilmiştir.[215]

Kanunda açıkça belirtildiği üzere mali yetkiler birbirine bağlı değildir. Bu sebeple sayılan yetkilerden herhangi birisinin kullanılması diğerine etki etmez. Mali yetkiler hem sağlararası hem de ölüme bağlı hukuki işlemlere konu oluşturabildiğinden eser sahibi söz konusu mali yetkiler üzerinde birbirinden bağımsız şekilde tasarrufta bulunabilir.

---

[213] **AYİTER**, s .121; **TEKİNALP**, s. 166; **GÖKYAYLA**, s. 160; **KILIÇOĞLU**, s. 260; **ARBEK,** s. 136.

[214] Mali yetkilerin sınırlı sayıda olmasına ilişkin görüşler için bkz. **TEKİNALP**, s. 180; **BOZBEL**, s. 99.

[215] **ARBEK**, s. 137.

Örneğin, mali yetkilerin bir kısmını devredilebilir veya bunlara ilişkin lisans hakkı verilebilir.[216] Mali yetkiler, eser sahiplerinin eserlerinden ekonomik fayda sağlamasına imkân sağlasalar da genel itibariyle gereken varlık ve örgüte sahip olmayan eser sahipleri, bu imkanlara sahip kişilerle hukuki ilişki kurmak durumundadır. Kanun koyucu bu gerekçelerle eser sahibinin mali yetkileri üzerinde bazı hukuki işlemlere olanak tanımıştır.[217] Belirtmek gerekir ki mali yetkiler miras yoluyla intikal edebilir ve ilke olarak basamak sistemi geçerlidir.[218]

B. Mali Yetki Türleri

1. İşleme Yetkisi

FSEK m. 21'de "*Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir."* hükmüyle eser sahibinin işleme yetkisi düzenlenmiştir. İşleme eser, asıl eserden faydalanmak suretiyle meydana getirilen ve sahibinin hususiyetini taşıyan eserdir.[219] İşleme, mevcut eser üzerinde az ya da çok bir değişiklik meydana getirdiğinden

---

[216] **ARBEK**, s. 137.

[217] **ERCOŞKUN ŞENOL,** Kübra, Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması, **HÜHFD**, C. 3, S. 1, Haziran 2013, s. 47.

[218] Mali yetkilerin kullanılmasında geçerli olan basamak sistemi, eserin her yeni kitleye ulaşmasıyla beraber eser sahibine yeni bir karşılığın ödenmesini ifade etmektedir. Bu düzenleme mali yetkiyi bir kez elde eden kişinin bu yetkiden dilediği gibi faydalanmasının önüne geçmek ve eser sahibinin korunmasını sağlamaya yöneliktir. **ARBEK**, s. 138.

[219] **GÖKYAYLA,** Telif Hakkı, s. 161; **ARBEK**, s. 140.

eserin işlenmesine karar verilmesi eser sahibine aittir. Zira işleme eserler, eser sahibinin işleme yetkisi neticesinde meydana gelen eserlerdir.[220] İşleme yetkisi, ekonomik bir menfaat sağlaması yönüyle eser sahibinin mali yetkileri arasındadır. Ancak işleme yetkisini diğer mali yetkilerden ayıran husus, eserde işleyenin yaratıcılığının bulunmasıdır.[221]

Fikir ve sanat eserlerinin işlenmesi, kanundan veya sözleşmeden kaynaklanabilir. Kanundan doğan haller haricinde, üçüncü kişilerin eser sahibinden izin veya yetki alması zorunludur. FSEK m. 52'de *"Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır."* hükmüyle açıkça belirtildiği üzere bu iznin yazılı olması gerekmektedir. İşleme yetkisinin devredilmesi halinde, yetkiyi devralan kişinin eserden ekonomik olarak faydalanması için gerekli bulunan yetkileri de kullanabileceği kabul edilmektedir.[222] Zira yalnızca işleme yetkisinin tek başına devri, örneğin İngilizce bir romanın Türkçe' ye çevrilmesi, tek başına bir anlam ifade etmeyecektir. O halde amaca en yakın yetkilerin de, romanın çevrildikten sonra yayımlanması gibi, devredildiğinin de kabulü gerekmektedir.[223] İşleme eser sahibi, amaca en yakın yetkiler dışındaki yetkileri iktisap edemez. Örneğin eser sahibinin izni ile İngilizce' den Türkçe' ye çevrilen romanın sinema filmi haline getirilmesi için asıl eser sahibinin izni gerekmektedir.[224]

---

[220] **KILIÇOĞLU**, s. 256.

[221] **TEKİNALP**, s. 182; **ERDİL,** s. 93.

[222] **ARSLANLI**, s. 95; **TEKİNALP**, s. 183; **EREL**, s. 160.

[223] **TEKİNALP**, s. 183; **EREL**, s. 160.

[224] **EREL**, s. 160.

2. Çoğaltma Yetkisi

Eser sahibinin eserinden ekonomik bir menfaat sağlamasında bilinen en yaygın yol, eserin çoğaltılmasıdır.[225] FSEK m. 22/I'de *"Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir."* ifadesiyle çoğaltma yetkisinin eser sahibine ait olduğu belirtilmiştir. Kanun koyucu, çoğaltmaya örnek teşkil eden davranışları sıralamış ancak tanım yapmamıştır. Çoğaltma, eserin aslına uygun olarak tekrarını sağlayan teknik bir işlemdir.[226] Eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması da FSEK m. 22/II kapsamında çoğaltma sayılmaktadır.[227] Ayrıca bilgisayar programları üzerinde de çoğaltma tatbiki mümkündür (FSEK m. 22/III).

Çoğaltma yetkisi münhasıran eser sahibine aitse de mali yetkiler arasında sayıldığından eser sahibi tarafından üçüncü kişilere devri mümkündür. Bu devir işleminin FSEK m.52'de belirtildiği üzere yazılı şekilde yapılması gerekmektedir.[228]

---

[225] **GÖKYAYLA,** Telif Hakkı, s. 166.

[226] https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 10.02.2020. **GENÇ ARIDEMİR**, Arzu, Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları, İstanbul 2003, s. 64; **ARSLANLI**, s. 97; **TEKİNALP**, s. 184; **ARBEK**, s. 141.

[227] Çoğaltma, eser türüne göre farklılık arz eder. Bir kitaptan yüzbinlerce basılabilirken, bu şekilde bir çoğaltmanın mimari esere uygulanması orijinallik ve maliyet açısından oldukça sınırlıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **BOZGEYİK**, Mimaride Telif, s. 100, **GENÇ ARIDEMİR**, s. 59.

[228] **ÇELİK**, Abdullah, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerinde Çoğaltma ve Yayma Hakkının İhlali, İhlalin Sonuçları, Ankara 2011, s. 29 vd.

3. Yayma Yetkisi

FSEK m. 23'te *"Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir."* hükmüyle yayma yetkisine yer verilmiştir. Kanunda açıkça tanıma yer verilmemişse de yayma, eserin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının üçüncü kişilere dağıtılması işlemidir.[229]

Yayma yetkisi, eser sahibine en fazla ekonomik fayda sağlayan yetkilerden birisi olup, genellikle eserin çoğaltılması aşamasından sonraki aşama olarak kabul edilmektedir.[230] Ancak bir eseri yayma, çoğaltma işlemi yapılmadan da gerçekleştirilebilir. Örneğin, bir romanın satılması ya da bir bestenin sanatçı tarafından okunması hallerinde eserin ayrıca çoğaltılmasına gerek yoktur.

FSEK'te yer alan hükümden anlaşılacağı üzere kanunda sayılan hukuki işlemler tahdidi olmayıp örnek kabilindendir.[231] Kanun koyucu bu hukuki işlemlerin yaygın türlerinden olan kiralama, ödünç ve satışı örnek olarak saymış, ancak *"diğer yollarla"* ifadesi ile bunun dışındaki işlemlerin de yapılabileceğini hükme bağlamıştır. Bu ifadeden eserin tedavüle konulması ya da piyasaya sürülmesini sağlayan durumlar anlaşılmalıdır.[232]

Eser sahibi izin vermiş olsa dahi eserin veya çoğaltılmış nüshalarının kiralanması veya ödünç verilmesi şeklinde yayımının, eser sahibinin çoğaltma yetkisine zarar verecek şekilde, eserin yaygın kopyalanmasına yol açmaması gerekmektedir. Bu hükümle

---

[229] **ARSLANLI**, s. 100. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ATAR**, Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması, İstanbul 2017, s. 70 vd.

[230] **ARSLANLI**, s. 101; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 171; **ARBEK**, s. 141.

[231] **ARBEK**, s. 141.

[232] **GENÇ ARIDEMİR**, s. 100.

kiralama ve ödünç verme şeklinde gerçekleştirilen yayma yetkisinin, eser sahibinin bir diğer mali yetkisi olan çoğaltma yetkisini ihlal etmesi önlenmek istenmiştir.

4. Temsil Yetkisi

Temsil yetkisi bir üst kavram olup FSEK m. 24'te düzenlenmiştir. Buna göre *"Bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir."* ifadesiyle eser sahibinin temsil yetkisine yer verilmiştir.[233]

Temsil yetkisinde, çoğaltma ve yayma yetkisinden farklı olarak, eserin somutlaştırılmasına gerek olmayıp, duyulara hitap etmesi yeterli kabul edilmiştir.[234] Temsilde, eser vasıtasız şekilde doğrudan duyulara sunulabileceği gibi; işaret, ses veya resim nakline yarayan araçlarla da sunulabilir. Birinci halde doğrudan temsilden, ikinci halde ise dolaylı temsilden söz edilmektedir.[235] Örneğin, eserin açık hava konserinde icrası doğrudan temsilken, bu konserin teknik araçlar yardımı ile başka bir ortamda yer alan kalabalığa gösterimi ise dolaylı temsildir.[236] Bu husus FSEK m. 24/II'de *"Temsilin*

---

[233] Kanunda açıkça belirtildiği üzere umumi mahal sayılmayan yerlerde temsil için eser sahibinin veya mali yetkiye sahip olan kimselerin izni aranmaz. **ATEŞ**, Mustafa, Eser Sahibinin Umuma İletim Hakkı ya da E-Haklar: FSEK'in 25. Maddesine Dair Genel Bir Değerlendirme, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012**, Ankara 2013, s. 47.

[234] **ARSLANLI**, s. 104; **GÖKYAYLA,** Telif Hakkı, s. 172; **KILIÇOĞLU**, s. 268.

[235] **NAL/SULUK**, s. 96.

[236] **ÖZTAN**, s. 377; **NAL/SULUK**, s. 96.

umuma arz edilmek üzere vuku bulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir." hükmüyle açıkça belirtilmiştir.[237]

5. Umuma İletim Yetkisi

Umuma iletim yetkisi FSEK m. 25'te *"Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir."* hükmüyle düzenlenmiştir.

Kanunda umum kavramının ne anlama geldiği açıklanmamıştır. Bir eserin umuma arz edilmesinden maksat eserin aile, iş ilişkisi gibi şahsi sebeplerle birbirine bağlı olan veya görevi gereği eseri bilen kişiler dışındaki kişilere, duyularla algılanabilir şekilde sunulmasıdır.[238] Ancak umuma iletim halinde *"yayın"* veya *"yeniden yayın"* yoluyla kamuya sunulmanın gerçekleştirilmesi bu yetkiyi, bir diğer mali yetki olan temsil yetkisinden ayırmaktadır. Daha açık bir ifade ile temsil yetkisi ile umuma iletim yetkisinin birbirinden farkı, yayında kullanılan yöntemin türüdür.[239] Temsil yetkisinde işaret, ses veya görüntü naklini sağlayan bir araç söz konusu olduğu halde, umuma iletim yetkisinde kamuya sunumun oldukça geniş bir kitleye hitap etmesini sağlayan radyo, televizyon, uydu gibi araçların kullanımı söz konusudur.[240] Örneğin, üniversite tarafından düzenlenen telif haklarına ilişkin bir sunum doğrudan temsilin, sunum salonun kalabalık

---

[237] **ÖZTAN**, s. 377; **ARBEK,** s. 142.

[238] **ATEŞ**, İletim Hakkı, s. 24; **ARBEK**, s.143; **NAL/SULUK** s. 96.

[239] **ATEŞ**, İletim Hakkı, s. 24; **ARBEK**, s. 143; **KILIÇOĞLU**, s. 268.

[240] **SULUK/KARASU/NAL**, s. 98.

olması sebebiyle salonun arka tarafında yer alanların sahneyi görebilmelerini sağlamak amacıyla kurulan ekran yine doğrudan temsilin, salonda yer kalmaması sebebi ile hazırlanan bir başka salonda kurulan ekran ve hoparlör aracılığı ile bu sunumun izletilmesi dolaylı temsilin, bu sunumun televizyon aracılığı ile yayınlanması ise umuma iletimin kapsamına girmektedir.

C. Mali Yetkilerde Koruma Süreleri

Türk hukukunda fikir ve sanat eserlerinden kaynaklanan mali yetkiler, manevi yetkilerden farklı olarak belirli bir süre zarfında koruma altına alınmıştır. Bu sınırlandırmanın gerekçesi olarak, eserin yalnızca onu meydana getiren kişinin değil aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun bir ürünü olduğunun kabulü ve belirli bir sürenin geçmesiyle eserin serbest bırakılarak ülkeye sağlayacağı katkının göz önünde bulundurulması gösterilmektedir.[241]

Kanun koyucu bu hususları göz önünde bulundurarak eser sahibinin mali yetkilerine ilişkin süreyi FSEK m.26/I'de *"Eser sahibine tanınan mali haklar zamanla mukayyettir. 46 ve 47. maddelerdeki haller dışında koruma süresinin bitiminden sonra herkes, eser sahibine tanınan mali haklardan faydalanabilir"* şeklinde hükme bağlamıştır. Bu hükme göre eserden devletin faydalanması ve eserin kamuya mal edilmesi hali hariç olmak üzere, koruma süresi dolduktan sonra telif eserden kaynaklanan mali yetkiler herkes tarafından kullanılabilir hale gelmektedir.[242] FSEK m. 26/II'de ise bir eserin aslı veya işlenmeleri için tanınan koruma süreleri birbirine tabi olmadığı ifade

[241] **AYİTER**, s. 149; **ARSLANLI**, s. 117; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 278; **ARBEK**, s. 139; **ÇELİK**, s. 185;

[242]**ARSLANLI,** s. 117; **KILIÇOĞLU**, s. 357; **SULUK/KARASU/NAL**, s. 134.

edilmiştir. Bu durum işlenme eserin fikri bir emek neticesinde başka bir tür veya şekle dönüştürülmesinin doğal bir sonucudur.

Koruma süresi FSEK m. 27/I hükmünde *"Koruma süresi eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder. Bu süre eser sahibinin birden fazla olması halinde hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl geçmekle son bulur."* şeklinde düzenlenmiştir. Belirtmek gerekir ki hem uluslararası sözleşmelerde hem de FSEK'te koruma süreleri, eser sahibi hayatta olduğu müddetçe devam etmektedir.[243] FSEK 27/I'de eser sahibinin tek kişi olduğu halde bu kişinin ölüm tarihinden, eser sahibinin birden fazla kişi olduğu halde ise hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren sürelerin işlemeye başladığı ifade edilmektedir.[244]

Sahibinin ölümünün ardından aleni hale gelen eserler bakımından koruma süreleri, ölüm tarihinden itibaren yetmiş yıl olarak belirlenmiştir. Alenileşen eser anonim eser olduğu takdirde, eser sahibi bilinmediğinden, süreler eserin alenileşmesi ile işlemeye başlamaktadır. Ancak eser sahibi henüz süre dolmadan kendisini açıklarsa yetmiş yıllık sürenin hesaplanmasında eser sahibinin ölüm tarihi esas alınır.[245]

Koruma süresinin eserin alenileşmesiyle başlayacağı FSEK m. 26/III'te ifade edilmektedir. Aleniyet tarihinden başlayan süreler, eserin ilk defa alenileştiği veya alenileşmiş sayıldığı yıldan sonraki yılın ilk gününden itibaren hesaplanır. O halde eser sahibinin mali yetkilerine ilişkin hesaplama, yıl esasına göre gerçekleştirilmelidir. Bu bakımdan bazı eserler yayım yolu ile alenileştiğinden koruma süreleri hesaplanırken yayım tarihinin esas alınması gerekirken[246] bazı eserler ise eser sahibinin ölümünün

[243] **KILIÇOĞLU**, s. 359; **ÇELİK**, s. 189.

[244] **KILIÇOĞLU**, s. 359; **NAL/SULUK**, s. 134.

[245] **NAL/SULUK**, s. 134; **ÖZTAN**, s. 408.

[246] **ÖZTAN**, s. 411.

ardından aleni hale geldiğinden sürelerin hesaplanmasında eser sahibinin ölümünü takip eden yılın ilk gününün esas alınması gerekmektedir.[247] Örneğin, 10 Nisan 2012 tarihinde yazılan bir şiir henüz alenileşmeden eser sahibi 7 Haziran 2012 tarihinde hayatını kaybeder ve eser 10 Aralık 2082 yılında alenileşirse, eserin koruması 31 Aralık 2082'ye kadar devam edecektir.

§ 5. TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLERİN İHLALİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

I. Genel Olarak

FSEK'in *"Fikri Haklar"* başlıklı üçüncü bölümünde önce telif eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilere yer verilmiş, ardından *"Tahditler"* kenar başlığı ile bu yetkilerin sınırları düzenlenmiştir.

Telif eserden kaynaklanan yetkilerin korunabilmesi için bu yetkilerin ihlal edilmesi bir diğer ifadeyle eylemin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Ancak FSEK m. 30 vd. düzenlenen maddeler incelendiğinde, eser sahibinin izni olmaksızın eserden sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin başkaları tarafından kullanılabildiği anlaşılmaktadır.[248] O halde kanunda, hak sahibinin rızası bulunmasa bile, eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin başkaları tarafından kullanılmasının hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği sınırlamalar, bir diğer ifade ile hukuka uygunluk sebepleri öngörülmüştür.[249] Söz konusu sınırlama veya serbestilerin tanınmasının nedeni ise, eseri toplumun bir parçası haline getirmek ve toplumun esere kolaylıkla ulaşmasının

[247] **ARBEK**, s. 139.

[248] **KILIÇOĞLU**, s. 330.

[249] **ARSLANLI**, s. 211; **KILIÇOĞLU**, s. 431; **ÇELİK**, s. 96; **KÜÇÜKALİ**, s. 173.

sağlamaktır.[250] Nitekim toplumun bu eserlerden faydalanması, kültür ve sanatın gelişmesi için büyük bir öneme sahiptir.[251]

II. Hukuka Aykırılık

Türk Hukuku'nda Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca hukuki sorumluluk *"sözleşmesel (akdi) sorumluluk"* ve *"sözleşme (akit) dışı sorumluluk"* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.[252] Hakların ihlali halinde taraflar arasında sözleşme mevcutsa sözleşme hükümleri, sözleşme ilişkisi bulunmadan ihlal meydana gelmişse TBK m. 49 vd. uyarınca haksız fiillere ilişkin hükümler uygulanır.[253] Nitekim TBK m. 49'da yer alan *"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür."* hükümle bu husus açıkça ifade edilmektedir.

Hukuka aykırılık, haksız fiilin unsurlarından biri olmasına rağmen kanun koyucu tarafından tanımlanmamıştır. Hükmün ifadesinden anlaşıldığı üzere, bir insan davranışı hukuk düzenini ihlal ettiğinde *"hukuka aykırılık"* meydana gelmektedir. Öğretide kabul edilen genel görüş olan *"objektif hukuka aykırılık teorisi"* uyarınca hukuka aykırılığın tespitinde zararı gerçekleştiren kişi ve hukuk düzeninin ihlali esas alınmaktadır.[254] Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahip olunan yetkiler mutlak nitelikteki fikri haktan

---

[250] **ÖZTAN**, s. 419.

[251] **BOZBEL**, s. 114; **ATEŞ**, s. 238.

[252] **ANTALYA**, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. v/1,2., Ankara 2019, s. 47.

[253] **OĞUZMAN**, Kemal/ **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, 15. Bası, İstanbul 2020, s. 1; **ANTALYA**, s. 48; **BOZBEL**, s. 236; **KILIÇOĞLU**, s. 375.

[254] **EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Bası, Ankara 2017, s. 585; **ANTALYA**, s. 89.

kaynaklandığından bu yetkilerin doğrudan veya dolaylı ihlali durumunda hukuka aykırılık söz konusudur.[255] Zira hukuk düzeni mutlak hakların konusu olan değerlere zarar vermeme bakımından herkese genel bir ödev yüklemiştir.[256] Bu bakımdan eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ihlali hukuka aykırılıkla aynı kabul edildiğinden hukuk düzeninde başka bir kuralın ihlali gerekmemektedir.[257]

III. Hukuka Uygunluk Sebepleri (Sınırlamalar)

Hukuk düzeni hiçbir hakkı sınırsız olarak tanımamıştır.[258] Nitekim Türk Hukuku'nda da genel hukuka uygunluk sebepleri TBK m. 63 hükmünde düzenlenmiştir. Hukuka uygunluk sebeplerinin bir olayda bulunması halinde fiil en başından itibaren hukuka aykırı kabul edilmemektedir.[259]

Telif hukuku alanında da üçüncü kişilerin, eser sahibi veya haleflerinin izni olmaksızın eserden yararlanmasının hukuka uygun olduğu haller düzenleme altına alınmıştır.[260] Eserden çeşitli şekillerde faydalanılmasına imkân sağlayan bu serbestiler

---

[255] **ANTALYA**, s. 99.

[256] **ANTALYA**, s. 100.

[257] **KURTULAN**, Gökçe, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, **MÜHF-HAD**, C. 23, S. 1, Y. 2017, s. 485; **ÇELİK**, s. 95.

[258] Uluslararası sözleşme metinlerinde eser sahiplerinin eser üzerinde sahip oldukları yetkilerin sınırlandırılmasında üç aşamalı test metodu kullanılmaktadır. Söz konusu test, hukuk güvenliğini sağlamaya yönelik bir denetim aracıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **HELVACI**, Serap/ **ATAR**, Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test, **MÜHF-HAD**, C. 22, S. 3, s. 1290.

[259] **EREN**, s. 623; **KILIÇOĞLU**, s. 330.

[260] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 367; **ÇELİK**, s. 119.

hukuka uygunluk sebeplerini meydana getirmektedir. FSEK m. 30 ile 47 arasında yer alan düzenlemelerde eser sahibinin yetkilerinin hangi düşünceler neticesinde sınırlandırıldığı hükme bağlanmıştır. Buna göre eser sahibinin yetkilerinin sınırlandırılmasında kamu düzeni, genel menfaat, özel menfaat ve idareye tanınan yetkiler gibi düşünceler etkili olmuştur.[261]

A. Kamu Düzeni

Toplumun huzur ve sükûnunun sağlanması ve toplumsal yaşamın devamı, belirli hukuki düzenlemelerin mevcudiyetine bağlıdır.[262] Kanun koyucu da bu düşünceden hareketle, eserin mahkemelerde delil olarak kullanılması veya kolluk güçlerinin işlerinde kolaylık sağlanması amacıyla telif eserden kaynaklanan yetkilerin belirli resmi makamlar tarafından kullanabileceğini kabul etmiştir.[263] Nitekim bu husus, FSEK m. 30'da *"Amme intizamı mülahazasıyla"* kenar başlığı altında *"Eser sahibine tanınan haklar, eserin ispatı maksadıyla mahkeme ve diğer resmi makamlar huzurunda ve alelıtlak zabıta ve ceza işlerinde bir muameleye konu teşkil etmek üzere kullanılmasına mâni değildir."* ifadesiyle hükme bağlanmıştır.

Kanun ifadesinden anlaşılacağı üzere, eser, sahibinin izni dışında mahkemede ispat aracı olarak kullanılabilecektir. Bir kitabın Türk Ceza Kanunu m. 226 anlamında müstehcen eser olup olmadığının tespiti amacıyla uzman bilirkişinin incelemesi için

[261] **ÖZTAN**, s. 423; **TEKİNALP**, s. 200; **KILIÇOĞLU**, s. 331; **NAL/SULUK**, s. 105.

[262] **AKYILMAZ,** Bahtiyar/ **SEZGİNER**, Murat/ **KAYA,** Cemil, Türk İdare Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 642.

[263] **KILIÇOĞLU**, s. 331.

çoğaltılması hali bu duruma örnek teşkil etmektedir.[264] Madde metninde eser sahibinin yetkilerinin kısıtlanmasına ilişkin sınırlar açıkça belirtilmemişse de amacı aşan bir müdahalenin yapılmayacağı kabul edilmektedir.

B. Genel Menfaat

Eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilere genel menfaat düşüncesiyle getirilen sınırlamalar; toplumun bilim, kültür ve sanat alanında gelişmesini sağlamak amacına yönelik düzenlemelerdir.[265] Bu sebeple genel menfaat düşüncesinde ne kamu düzeni ne de bireysel yarar göz önünde tutulmuştur. Burada esas olan, toplumun çıkarının gerçekleştirilmesi bir diğer ifadeyle kamu yararının sağlanmasıdır.[266]

1. Mevzuat ve İçtihatlar

FSEK m. 31'de *"Resmen yayımlanan veya ilan olunan kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, tebliğ, genelge ve kazai kararların çoğaltılması, yayılması,*

---

[264] Yargıtay 11. HD., 23.05.2016. T., 2015/7366E., 2016/5558K., *"...davacı hakkında açılan ve beraat kararı verilen iki kitap ile müstehcen nitelikte olmayan kitapların dağıtımından davacı şirketin kaçınıp kaçınamayacağı hususlarının değerlendirilmesi, gerektiğinde uzman bilirkişilerden oluşan yeni bir heyetten denetime elverişli bilirkişi raporu alınması ve sonucuna göre karar verilmesi..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 06.02.2020, **ÇELİK**, s. 123.

[265] **ÖZTAN**, s. 429.

[266] https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 06.02.2020; **AKILLIOĞLU**, Tekin, Kamu Yararı Kavramı Üzerine Düşünceler, **Amme İdaresi Dergisi**, C. 24, S. 2, Y. 1991, s. 4; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 332.

işlenmesi veya herhangi bir suretle bunlardan faydalanma serbesttir." hükmüyle mevzuat ve içtihat üzerindeki fikri hakkın sınırları ifade edilmiştir.

Hukuk kurallarına uymakla yükümlü olan toplumun, kanunlara ve bunların yargıdaki yorumlarına ulaşması tabi bir haktır.[267] Nitekim kanun koyucu tarafından mevzuat ve içtihatların topluma ulaşmasının sınırlamaya tabi olmaması gerektiği düşüncesi ile bunlardan yararlanma serbest bırakılmıştır.[268] Ancak mevzuat ve içtihatlar genel itibariyle telif eser niteliği taşımadığından bir serbesti tanınmasa dahi herkesin kullanımına açık olduğu ifade edilmelidir.[269]

Bazı hallerde ise kanunların, tüzüklerin, yönetmeliklerin veya yargı kararlarının eser niteliğini haiz olması mümkündür.[270] Yargıtay'ın bilimsel incelemeler ve değerlendirmelerden oluşan içtihadı birleştirme kararları buna örnek teşkil etmektedir.[271] Eser niteliği taşıyan mevzuat ve içtihatlar FSEK kapsamında korunduğundan, kural itibariyle, kullanılmaları eser sahibinin iznine bağlıdır. Ancak toplumsal yararı göz önüne alan kanun koyucu bu konuda tam bir serbesti tanımıştır.

Kanunda yer alan *"resmen yayımlanma veya ilan olunma"* ifadesi öğretide tartışmalıdır.[272] Maddede ifade edilen *"yayımlama"* ifadesi umuma arz edilmesini ifade

---

[267] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 333.

[268] **ARSLANLI**, s. 127; **AYİTER**, s. 149; **TEKİNALP**, s. 201.

[269] **ÖZTAN,** s. 430; **KILIÇOĞLU**, s. 333.

[270] **AYİTER**, s. 157.

[271] **ÇELİK**, s. 125; **KILIÇOĞLU**, s. 333.

[272] **ARSLANLI**, s .127; **AYİTER**, s. 149.

etmek amacıyla kullanılmıştır.[273] Kanaatimizce, yargılamanın aleniliği ilkesinin bir sonucu olarak kararın okunmasının ilan olarak kabul edilmesi gerekmektedir.[274]

Kanun, tüzük, yönetmelik ve yargı kararlarının dışında kalan ancak resmi makamlarca hazırlanan benzer nitelikteki karar ve belgelerin de serbesti kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği öğretide tartışmalı bir diğer meseledir.[275] Yargıtay bir kararında*"...Dairemizin 11.12.2013 gün ve 4101/22663 Sayılı kararında da açıklandığı üzere, kamu idarelerinin yasa ile belirlenen görevleri gereği hazırladıkları ve mevzuat kapsamında değerlendirilebilecek kamuya duyurulması gereken kararlar ve bunların eklerinin de genel menfaat mülahazasıyla eser korumasına getirilen sınırlama niteliğindeki 31. maddede belirtilen mevzuat ve içtihatların kapsamında bulunduğu kabul edilmektedir. FSEK m. 31'e göre, serbest yararlanma konusu mevzuat kanunda sayma yöntemi ile belirtilmiş ise de resmi makamlarca kamuya duyurulması gereken mevzuat çerçevesinde değerlendirilebilecek kararlar ve bunların ekleri de bu kapsamda kabul edilmelidir.*

Ancak anılan madde uyarınca mevzuat ve içtihat olarak kabul edilemeyen, resmi makamlarca hazırlanıp yayınlanan diğer çalışma ve dokümanlar ise söz konusu istisna kapsamında değildir. Bu bakımdan, FSEK m. 31 kapsamındaki "mevzuat" kavramı, ilgili resmi kurum ve kuruluşlarca tabi oldukları mevzuat gereği hazırlanarak kamuya duyurulması gereken ve uygulayıcılar ile muhatapları bakımından da düzenleyici hükümler içeren mevzuat ile sınırlı olup, ilgili resmi organlarca yapılan uzun araştırma, çalışma ve mesleki tecrübelerin bir araya getirilmesini amaçlayan kurum içi faaliyetlerin yayınlanmasının ise anılan istisna hükmünün dışında tutulması gerekir. Bu durumda,

[273] **BOZBEL**, s. 118.

[274] **KILIÇOĞLU**, s. 333.

[275] **ARSLANLI**, s. 127; **AYİTER**, s.150; **EREL**, s. 244.

FSEK m. 2 uyarınca ilim ve edebiyat eseri olarak kabul edilen TSE standartlarının aynı Kanun'un 31. maddesi kapsamında eser hakkından kaynaklanan korumanın istisnası niteliğinde bulunup bulunmadığı hususu tartışılmaksızın yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm kurularak mali hak tazminatına hükmedilmesi doğru görülmemiş, davalılar yararına bozmayı gerektirmiştir."[276] şeklinde hüküm vermiştir.

2. Söz ve Nutuklar

FSEK m. 32/I hükmüne göre "*Büyük Millet Meclisinde ve diğer resmi meclis ve kongrelerde, mahkemelerde, umumi toplantılarda söylenen söz ve nutukların, haber ve malumat verme maksadıyla çoğaltılması, umumi mahallerde okunması veya radyo vasıtasıyla ve başka suretle yayımı serbesttir."* Söz ve nutuklara ilişkin bu serbesti ile halkın bu konuşmalardan haberdar olması amaçlanmış ve kamu yararı gereği eser sahibinin söylediği söz ve nutukları üzerindeki yetkilerin sınırlarına yer verilmiştir. Söz veya nutuk eser niteliğini haiz olmalıdır. Zira eser niteliğinde olmayan konuşmalar FSEK kapsamında koruma altına alınmamıştır.[277]

---

[276] Yargıtay 11. HD., 23.11.2017 T., 2016/3747E., 2017/6526K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 07.02.2020.

[277]Yargıtay 11. HD., 13.3.2007 T., 2006/934E., 2007/4555K., *"...Böyle bir tartışma programına katılan davacının açıklama ve görüşlerinin ilim ve edebiyat eseri olarak korunabilmesi için gerekli "hususiyet" unsurunun belirlenmesinde, açıklamalardaki bütünlük, anlatım tarzı, program ile uyumlu bir biçimde ve akıcı bir şekilde ifade edilmesi gibi sahibine özgü ve orijinallik, içeren hususların varlığı göz önüne alınmalıdır. FSEK m. 32/1. fıkrasında düzenlenen hükmün uygulanabilmesi için de toplantıda söylenen ve dava konusu kitaba aynen alınan sözlerin FSEK m. l/B ve 2. maddelerine göre eser olup*

Söz konusu serbesti; yer, amaç ve araç bakımından çeşitli şekillerde sınırlandırılmıştır.[278] Kanun ifadesinde belirtildiği üzere konuşmanın umumi yerlerde yapılması gerekmektedir. Öğretide toplumun bilgi almasında faydalı kabul edilen resmi ve umumi nitelikte olan toplantılarda yapılan konuşmaların bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir.[279] Ancak resmi niteliği bulunsa da gizli yapılan toplantılar bu kapsamın dışında kalmaktadır. Nitekim duruşmanın gizli olarak gerçekleştirildiği haller bu duruma örnek teşkil etmektedir. [280]

Söz ve nutukların eser sahibinden izin alınmaksızın çoğaltma, yayma veya temsil gibi işlemlere konu edilmesi amacın haber ve bilgi vermeye diğer bir ifadeyle toplumun haberdar edilmesine yönelik olduğu takdirde mümkündür. Zira bu amaç dışında çoğaltma veya bir diğer suretle yayma yetkisi münhasıran eser sahibine aittir.[281]

Kanun koyucu söz ve nutukların ancak *"umumi yerlerde okunmasını, radyo ve başka suretlerle yayımlanmasını"* hukuka uygunluk sebebi olarak kabul etmiştir. Bu kapsamda maddenin kitle iletişim araçlarını da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir.[282]

---

olmadığının mahkemece re'sen belirlenmesi gereklidir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 10.02.2020.

[278] **NAL/SULUK**, s. 106.

[279] **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 1234.

[280] **ARSLANLI**, s. 129; **AYİTER**, s. 151; **KILIÇOĞLU**, 334; **BOZBEL**, s. 119.

[281] **KILIÇOĞLU**, s. 334; **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 1236.

[282] **KILIÇOĞLU**, s. 335.

3. Temsil

FSEK m. 33 *"Yayımlanmış bir eserin; tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüz yüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kâr amacı gütmeksizin temsili, eser sahibinin ve eserin adının mutat şekilde açıklanması şartıyla serbesttir."* ifadesiyle temsil serbestisini hükme bağlamıştır. Temsil serbestisi, eser sahibinin mali yetkilerinden temsil yetkisini sınırlandırmaktadır.[283]

Maddenin uygulanabilmesi için eserin yayımlanması, temsilin eğitim amacıyla yapılması, eğitimin yüz yüze gerçekleştirilmesi[284], kâr amacı güdülmemesi, eser sahibi ve eser adının açıklanması gerekmektedir. [285] Kanunda *"tüm eğitim ve öğretim*

[283] **GÖKYAYLA**, s. 285.

[284] **BOZGEYİK**, Hayri, Telif Hukukunda Eğitim İstisnası, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 1, S. 2, Y. 2015, s. 28. Kanaatimizce bir kanuni düzenlemenin yorumlanmasında hükmün lafzen istisna ya da sınırlandırma şeklinde ifade edilmesi, bu hükümlerin gerçek anlam ve amacının tespitinde tek başına değerlendirme aracı olarak kullanılamaz. Nitekim, okullarda gerçekleştirilen yüz yüze eğitimin zorunlu şekilde uzaktan eğitime dönüştürülmesi neticesinde eğitimin yüz yüze olmaması, maddede yer alan temsil serbestisinin uygulanmasına engel teşkil etmemelidir.

[285] Yargıtay 11. HD., 19.11.2015. T., 2014/17320E., 2015/12333K., *"Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporları ve tüm dosya kapsamına göre, davaya konu eserin davacı yazar tarafından yayınlanmış ve bu suretle alenileşmiş bir eser olduğu, davalı üniversitenin öğrencilerinin tanıtım posterlerinde yazarın adının açıkça belirtildiği, davacıya ait oyunun davalı üniversite öğrencilerince sergilenmesinin FSEK. 33 maddesi kapsamında "temsil serbestisi" sınırları içinde kaldığı ve bu maddede gösterildiği şekliyle bir temsil vuku bulduğu, oyun için herhangi bir ücret alınmadığı, davacıya ait eser, Üniversite öğrencilerinin bilgi ve görgülerini arttırmak amacıyla amatörce dava dışı*

kurumları" ifadesi kullanıldığından kamu-özel, ücretli-ücretsiz, örgün-yaygın eğitim verilmesinin bir önemi de bulunmamaktadır.[286]

4. Eğitim ve Öğretim için Seçme ve Toplama Eserler

FSEK m. 34'te *"Yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde iktibaslar yapılmak suretiyle, hal ve vaziyetinden eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşılan seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi serbesttir."* ifadesiyle eser sahibinin izni olmaksızın eğitim ve öğretim amacı için farklı eserlerden seçme ve toplama yolu aracılığıyla faydalanılmasını hüküm altına almıştır. Böylelikle, eğitim ve öğretim için gerekli olan eserlerin, önceki eser sahibinin iznine bağlı olmaksızın üretilmesine imkân sağlanmıştır.[287]

Kanun koyucu "*FSEK 2. maddenin üçüncü bendinde ve 4. maddenin birinci fıkrasının birinci ve beşinci bentlerinde gösterilen neviden eserler, ancak seçme ve toplama eserin münderecatını aydınlatmak üzere iktibas edilebilir. Ancak bu serbestlik, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar verir veya eserden normal yararlanma ile çelişir şekilde kullanılamaz."* hükmüyle, maddede ifade edilen

---

...'nin düzenlediği bir tiyatro festivalinde sergilenmiş olup bu amaçla öğrencilerin buraya katılmalarının her hal ve şart altında eğitim ve öğretim amacı ve yüz yüze eğitim ortamı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği kanaatiyle davanın reddine karar verilmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 10.02.2020. **ALICA/MERDİVAN**, s. 1240-1241.

[286] **BOZBEL**, s. 121.

[287] **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 1244.

eserlerin yalnızca eğitim ve öğretim amacıyla hazırlanan eserlerin içeriğini aydınlatmak üzere iktibas edilebileceğini açıkça belirtmiştir.[288]

Seçme ve toplama eserler, farklı eserlerin seçilmesi ve toplanmasıyla meydana getirilen eserlerdir. FSEK m. 6' da açıkça ifade edildiği üzere "*Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi"* işleme eser olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, FSEK m.34'te ifade edilen seçme ve toplama eser niteliği itibariyle bir işlenmedir. Bir eseri işlemek suretiyle ondan faydalanma yetkisi ise kural itibariyle münhasıran eser sahibine aittir. Ancak kanun koyucu kamu yararı düşüncesiyle sahibinin izni olmaksızın işlenme eser meydana getirilmesine izin verilmiştir.[289] Bu kapsamda yararlanmanın eğitim ve öğretim amacına özgülenmiş olması ve söz konusu eserin *"yayınlanmış müzik eserleri, ilim ve edebiyat eserleri"* ile *"alenileşmiş güzel sanat eserleri"* arasında olması gerekmektedir. Dolayısıyla, yayınlanmamış veya alenileşmemiş eserler bu kapsamın dışında kalmaktadır. [290]

---

[288] **BOZBEL**, s. 122.

[289] **ATEŞ**, Hakların Sınırlandırılması, s. 290; **KILIÇOĞLU**, 343.

[290] Alıntının maksadın haklı göstereceği bir oranda yapılması gerekmektedir. Bu noktada temel ölçü, alıntının asıl esere olan ihtiyacı ortadan kaldırmamasıdır. Yargıtay 11. HD., 18.6.2014 T., 2014/5346E., 2014/11707 K., *"Mahkemece…davaya konu kitaptaki metinlerin davacının iştirak halinde eser sahibi olduğu eserden bir plan dahilinde derlenmek suretiyle metin kısmının oluşturulduğu, metin kısmının tamamen davaya konu kitaptan yapılan alıntılarla oluştuğu, FSEK m.34 sınırlamalarına uyulmadığı bu durumda mali ve manevi hakların ihlal edildiği gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 12.02.2020. **AYİTER**, s. 132; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 341; **NAL/SULUK**, s. 108.

Söz konusu eserlerin meydana getirilmesinde kullanılan kaynakların gösterilmesi gerekmektedir. Nitekim FSEK 34/IV "*Bütün bu hallerde eser ve eser sahibinin adı mutat şekilde zikredilmek icap eder."* ifadesiyle bu husus açıkça belirtilmiştir.

6. İktibas

Kanunda net bir tanımı yapılmamış olan iktibas, genellikle bir eserin ya da eser parçasının başka eserde kullanılması şeklinde ifade edilmektedir.[291] İktibas, diğer bir ifadeyle alıntı serbestisi, ise kanunun belirlediği şartlar dahilinde bu kullanımın serbest olmasıdır. İktibas serbestisi FSEK m. 35'te düzenlenmiştir. Buna göre;

"1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması,

2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması,

3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması,

4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi" şeklinde hüküm altına alınmıştır.

FSEK m. 35 kapsamında iktibas serbestisi, alenileşmiş bir eserden, bazı cümlelerin, paragrafların, motiflerin ve tınıların, hatta ezgilerin veya alenileşmiş güzel

[291] **ÖNCÜ**, Özge, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları, Ankara 2010, s. 22; **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 286; **ÖZTAN**, s. 449.

sanat eserinin resimlerinin kaynak gösterilmek suretiyle başka bir esere konulmasıdır.[292] Kanun koyucunun iktibası eser sahibinin mali yetkilerini sınırlandırmak suretiyle bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul etmesindeki amaç, bilgiye erişimin sağlanmasıdır. Zira insanlığın kültür hayatına ait eserlerin büyük bir kısmı, kendinden önce meydana getirilen eserlere dayanmaktadır. İktibas serbestisi ile, daha önce meydana getirilen eserlerden yararlanmak suretiyle yeni eserlerin topluma kazandırılması amaçlanmıştır.[293]

İktibasın hukuka uygun olması için bazı şartların mevcudiyeti ve bu şartlara riayet edilmesi gerekmektedir. FSEK m. 35 gereği öncelikli olarak iktibasın eser niteliğini haiz bir eser veya eser parçasından yapılması gerekmektedir.[294] Bu kapsamda *"kendisinden iktibas yapılacak eser"* en azından aleni hale gelmiş olmalıdır.[295] Bunun yanı sıra, iktibas yapılacak eser bağımsız nitelik taşımalıdır.[296] İktibasın belli şekilde yapılması ve

---

[292] İktibası, esinlenme ve işlenmeden ayıran temel unsur aynen aktarmadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **CERİTOĞLU SENGEL**, Filiz, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme, Ankara 2009, s. 70; **TEKİNALP**, s. 154; **BOZBEL**, s. 124. FSEK'te iktibaslar, genel olarak eserin yalnızca parçalarının iktibasına izin verecek şekilde *"küçük iktibas"* ve eserin tamamının veya büyük bir kısmının iktibasının söz konusu olabildiği *"büyük iktibas"* olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. **AYİTER**, s. 164; **NAL/SULUK**, s. 109; **ÖNCÜ**, s. 109.

[293] **KILIÇOĞLU**, s. 333; **ÖNCÜ**, s. 59

[294] **ÖNCÜ**, s. 111.

[295] Müzik iktibasları ile bilimsel eserlere yapılacak iktibasta, kendisinden iktibas yapılacak eserin en azından yayımlanmış olması gerekmektedir.

[296] İktibas serbestisi ile eser sahibinin yetkilerinin sınırlandırılması ve bunun hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesindeki temel amaç, yeni ve bağımsız eserlerin meydana getirilmesini teşvik etmektir. Bu bakımdan *"kendisine iktibas yapılan eser"*,

kaynağının açıkça gösterilmesi bir diğer husustur.[297] Bu kapsamda iktibasın amacın haklı gösterdiği oranda yapılması gerekmektedir. Yeni eserin, iktibaslar olmaksızın asıl

*"iktibas yapılan eser"*in işlenmesi niteliğinde ise, iktibas hukuka uygun olarak değerlendirilemeyecektir. Zira eserin işlenmesi ile eserden iktibas yapılması birbirinden farklı kavramlardır. **ÖNCÜ**, s. 162. Yargıtay 11. HD., 13.3.2017 T., 2015/3493E., 2017/1474K., *"...davalı tarafından bestelenen eserin, davacıya ait eserden esinlenme suretiyle meydana getirilmiş bağımsız bir musiki eseri veya önceki eser sahibinden izinsiz olarak oluşturulan bir işlenme eser niteliğinde olup olmadığı ya da iktibas serbestisi kurallarından yararlanma koşullarının oluşup oluşmadığı değerlendirilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, hükmün bu sebeple de bozulmasını gerektirmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.02.2020.

[297] Yargıtay 11. HD., 2016/10824E., 2018/3384K., T.9.5.2018 *"...davacının tezinin ilim ve edebiyat eseri olduğu, davacı tarafından yazılan tezdeki metin ve resimlerin, şekillerin çok büyük bir bölümünün aynen alındığı, davacının tezinden alıntı yapıldığının belirtilmediği, kendi görüşü gibi sunulduğu, davacının tezinden alınan kısımlardaki dipnotların olduğu gibi davalı tezine aktarıldığı bu hali ile davalı tarafından intihal eyleminin gerçekleştirildiği…"* **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 12.02.2020. Yargıtay 11. HD., 2015/13399E., 2017/1106K., T.27.2.2017 *"Bir musiki eserden, hukuka uygun şekilde iktibas suretiyle yararlanılması FSEK m. 35/2 uyarınca, ancak yayınlanmış bir beste yönünden mümkündür. Bir musiki eserinden iktibas ise, o bestenin en fazla, tema, motif, pasaj ve fikir nev'inden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınmasıyla mümkündür. Ancak hukuka uygun bir iktibastan söz edebilmek için ise kimin eserinden alıntı yapıldığının, sonraki eserde açıkça gösterilmesi gerekir. Aksi halde iktibas sınırı içerisinde dahi olsa kullanım eserden doğan haklara tecavüz*

eserden farklı ve bağımsız şekilde varlığını sürdüremediği hallerde sınırın aşıldığı kabul edilmektedir.[298]

Sinema eserlerine iktibasın, *"bilimsel nitelikteki sinema eserlerine iktibas"* ve *"bilimsel nitelik taşımayan sinema eserlerine iktibas"* olmak üzere ikili bir ayrımla incelenmesi gerekmektedir.

FSEK m. 35/III'te ifade edilen "*Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması"* hükmü gereği bilimsel nitelikteki sinema eserlerine iktibas yapılmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir.[299] Ancak bilimsel nitelik taşımayan sinema eserlerine iktibas yapılıp yapılmayacağına ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide tartışmalı olmakla birlikte sinema eserlerine başka eserlerden iktibas yapılması genel olarak kabul edilmemektedir.[300] Nitekim Yargıtay bir kararında*"...5846 Sayılı FSEK 35. maddesi uyarınca, yasal olarak kamuya arz edilmiş ilim ve edebiyat, müzik veya güzel sanat eserlerinden, makul ölçülerde ve atıf kurallarınca uymak koşuluyla eser sahibinden izinsiz olarak iktibas yapılması mümkün ise de somut olayda iktibasa konu olan eserin sinema eseri niteliğinde olduğu, FSEK'in 5. maddesinde sinema eserlerinin bağımsız bir*

---

anlamına gelecektir." **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 12.02.2020. **KILIÇOĞLU**, s. 335.

[298] **ARSLANLI**, s. 137; **ÖNCÜ**, s. 166; **BOZBEL**, s. 126.

[299] **ÖNCÜ**, s. 302

[300] **ARSLANLI**, s. 138; **EREL**, s. 256; Konuyla ilgili Alman öğretisinde yer alan tartışmalar için bkz. **ÖNCÜ**, s. 304 vd.

eser türü olduğu ve bu haliyle iktibasa konu olabilen eserlerden olmadığı anlaşılmaktadır…" şeklinde hüküm vermiştir.[301]

7. Yazılı, Sözlü ve Görsel Medyada Çıkan Haberler

FSEK m. 36 ile 37 hükümlerinde basın iktibasları düzenlenmiştir. FSEK m. 36 hükmü *"Basın Kanunu'nun 15. maddesi*[302] *hükmü mahfuz kalmak üzere basın veya radyo tarafından umuma yayılmış bulunan günlük havadisler ve haberler serbestçe iktibas olunabilir. Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere müteallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir. İktibas hakkı mahfuz tutulsa bile sözü geçen makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alınması, radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması caizdir."* şeklindedir.[303]

---

[301] Yargıtay 11. HD., 24.9.2018 T., 2016/14735E., 2018/5691K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 15.02.2020.

[302] Maddede atıf yapılan kanun, 5680 sayılı Basın Kanunun 15. maddesidir. Ancak 06.06.2004 tarih ve 25504 sayılı resmî gazete yayımlanan ve 5680 sayılı eski yasayı yürürlükten kaldıran 5187 sayılı Basın Kanunu'nda, benzer bir hüküm bulunmadığından FSEK'te yer alan söz konusu ifade zımnen yürürlükten kalkmıştır.

[303] Kanunun 36. maddesinin başlığı *"Gazete münderecatı"* olmakla birlikte, bu kavram FSEK m. 36'da düzenlenen serbestiyi ifade etmeye yeterli değildir. Kanaatimizce, sözlük anlamı içindekiler olan münderecat kelimesinin basın yoluyla yapılan bütün açıklamalar şeklinde anlaşılması daha isabetli olur. https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 16.02.2020. **ATEŞ**, Hakların Sınırlandırılması, s. 322.

FSEK m. 37 hükmü ise "*Haber mahiyetinde olmak ve bilgilendirme kapsamını aşmamak kaydıyla, günlük hadiselere bağlı olarak fikir ve sanat eserlerinden bazı parçaların işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan vasıtalara alınması mümkündür. Bu şekilde alınmış parçaların çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi veya radyo ve televizyon gibi araçlarla yayınlanması serbesttir. Bu serbestlik, hak sahibinin hukuki menfaatlerine zarar verecek şekilde veya eserden normal yararlanmaya aykırı biçimde kullanılamaz."* şeklinde düzenlenmiştir.

Basın iktibasları ile getirilen hukuka uygunluk sebebi ya da sınırlandırmaların temelinde toplumun basın aracılığı ile haber, bilgi ve düşünceye ulaşması bulunmaktadır. Ancak burada özel bir iktibas serbestisi öngörülmüştür. Zira genel iktibas serbestisinden farklı olarak basın iktibaslarında yeni bir eser meydana getirilmesi değil, toplumun anayasal bir hakkı olan haber alma ihtiyacının karşılanması amaçlanmış ve düzenlemeler bu hususa göre gerçekleştirilmiştir.[304]

FSEK m. 36 ile 37 arasındaki temel fark ise, FSEK m. 36'da eser ayrımı yapılmaksızın basın içeriğinden iktibasta bulunulması söz konusu iken, FSEK m. 37'de telif eserlerden haber amacıyla iktibasta bulunulması söz konusudur.[305]

---

[304] **ÖZTAN**, s .467; **EREL**, s. 262; **KILIÇOĞLU**, s. 336; **ÇELİK**, s. 145.

[305] Yargıtay 11. HD., 3.10.2018 T., 2017/81E., 2018/5590K., *"Mahkemece, davacı yorumcunun beyanlarını içerir köşe yazısının eser niteliğinde olmadığına yönelik tespitler yerinde ise de bir yazının eser niteliğinde olmadığı tespit edildiği halde, söz konusu yazının izinsiz olarak çoğaltılması eyleminin, eserden doğan hakların istisnaları arasında sayılan FSEK 36 ve 37.maddeleri kapsamında görülmesi doğru olmamıştır. Öte yandan, 5846 Sayılı FSEK'te sadece FSEK m. 1/B anlamında "sahibinin hususiyetini yansıtan" eserlerin korunması söz konusu olmayıp, haksız rekabet koruması da bulunmaktadır. Bu meyanda,…haksız rekabete yol açıp açmadığının kararda*

FSEK m. 36'da basın içeriğinin basın tarafından iktibası söz konusudur. Maddeye göre *"günlük havadis ve haberlerden iktibas serbestisi"* ile *"günlük meselelere ilişkin makale ve fıkralardan iktibas serbestisi"* olmak üzere ikili bir ayrım yapmak mümkündür.

Günlük havadis ve haberler, bir durumu ya da olayı aktardığı için çoğunlukla eser niteliğini haiz değildir.[306] Belirtmek gerekir ki hususiyet unsuru mevcut haberler olsa da günlük havadis ve haberler kimsenin tekelinde olmadığı için herkes tarafından iktibas edilebilirler. Bu sebeple günlük havadis ve haberler bakımından, FSEK m.36/I kapsamında bir sınırlandırmadan söz edilmemektedir.[307]

FSEK m.36'da düzenlenen diğer iktibas türü ise günlük meselelere ilişkin makale ve fıkralardan iktibas serbestisidir. FSEK m. 36/II hükmüne göre, gazete ve dergilerde yayımlanan güncel konulara dair makale ve fıkraların iktibas hakkı saklı tutulmadığı takdirde, böyle bir makale veya fıkranın tamamının *"aynen veya işlenmiş şekilde"* diğer basın organları tarafından yayımlanması mümkün hale gelmektedir.[308] Eğer iktibas hakkı açıkça saklı tutulmuşsa, yayın aynen iktibas edilemese de basın özeti şeklinde yayımlanabilecektir.[309] Her halükârda iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka

---

tartışılmaması doğru görülmemiş ve kararın bu sebeple davacılar lehine bozulması gerekmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 16.02.2020. **SOYKAN**, İsmail Cem, Fikri Mülkiyet Hukukunda Basın İktibasları, **İÜHFM**, C. LXVII, S.1-2, Y. 2009, s. 201.

[306] **EREL**, s.262.

[307] **SOYKAN**, s. 192; **ATEŞ**, Hakların Sınırlandırılması, s. 324; **KILIÇOĞLU**, s. 348, **BOZBEL**, s. 131.

[308] **ÖZTAN**, s. 469; **SOYKAN**, s. 192.

[309] **KILIÇOĞLU**, s. 350.

makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmesi gerektiği FSEK m. 36/III tarafından hükme bağlanmıştır.

FSEK m.37'de basının telif eserlerden haber ve bilgi vermek kapsamında yararlanma serbestisi düzenlenmiştir.[310] Bu kapsamda bir iktibasın gerçekleştirilebilmesi için haberin telif eserlerle ilgili olması ve haber verme amacının bulunması şartlarının bulunması gerekmektedir.[311]

FSEK m. 37 ile, haber ve bilgi verme amacı ile tanınan serbestinin eserden normal yararlanmaya aykırı şekilde kullanılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda kanun koyucu tarafından kaynak gösterilmesi koşulu hükme bağlanmamışsa da işin niteliği

---

[310] **ARSLANLI**, s.135; **EREL**, s. 265; **KILIÇOĞLU**, s. 351.

[311] **SOYKAN**, s. 204. Yargıtay 11. HD., 24.9.2018 T., 2016/1475E., 2018/5691K., *"...FSEK m. 37'de düzenlenen "haber" istisnası sinema eserleri yönünden mümkün olmakla birlikte, yapılan iktibasın mutlaka günlük olaylarla bağlantılı bir haber içerisinde yer alması ve yapılacak bilgilendirme için olması ve makul miktarı geçmemesi gerekir. Somut olayda, filmin oyuncusuyla yapılan söyleşinin günlük olaylarla bağlantılı bir haber niteliği bulunmadığı, söyleşi esnasında filmin bazı kısımlarının halka gösterilmesinin gerekliliğinden söz edilemeyeceği gibi, eserin işaret, ses veya görüntü nakline yarayan vasıtalar aracılığıyla yayınlanması söz konusu olmadığı halde mahkemece FSEK 37. maddesindeki "haber" istisnasının kabulü de doğru olmayıp, eserin kısmen de olsa hak sahibinden izinsiz olarak gösterime sunulması hak ihlali mahiyetinde olmakla, mahkemece FSEK m. 68 uyarınca uygun bir tazminat bedeli belirlenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bu sebeple kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 20.02.2020.

gereği haber ve bilgi vermek amacıyla tanınan serbesti halinde de kaynak gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir.[312]

C. Özel Menfaat

Kanun koyucu kişilerin telif eserlerden faydalanmak suretiyle yeni eserler meydana getirmesini ve böylelikle ülkenin kültürel gelişimine katkıda bulunmasının sağlanması amacıyla özel menfaate ilişkin serbestileri hükme bağlamıştır.[313]

Kanunda *"Hususi Menfaat Mülahazasıyla"* başlığı altında düzenlenen ve *"1. Şahsen Kullanım"*, "*2. Kopya ve Teşhir"*, *"3. Umuma Açık Mahallerde Eser, İcra, Fonogram, Yapım ve Yayınların Kullanılması"* şeklinde ayrıma gidilmiş olan bu sınırlandırmada FSEK m. 41'de yer alan "*Umuma Açık Mahallerde Eser, İcra, Fonogram, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya İletilmesine İlişkin Esaslar"* hükmü yürürlükteki haliyle özel menfaat bakımından bir sınırlandırma getirmediği düşüncesiyle eleştirilmektedir.[314] Bu sebeple kanun koyucu tarafından özel menfaat düşüncesiyle getirilen sınırlamaların ikili bir ayrıma tabi tutulduğu ifade edilebilir.

1. Şahsen Kullanım

FSEK m. 38'de *"Bütün fikir ve sanat eserlerinin, kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması mümkündür. Ancak, bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz."* ifadesiyle şahsen kullanımın sınırları ifade edilmiştir.

---

[312] **ATEŞ**, Hakların Sınırlandırılması, s. 337.

[313] **KILIÇOĞLU**, s. 351.

[314] Ayrıntılı bilgi için bkz. **NAL/SULUK**, s.112 vd.

Maddenin ikinci ve devamındaki fıkralarında ise bilgisayar programları üzerindeki sınırlamalara yer verilmiştir.

FSEK m. 38'in uygulanması için çeşitli şartların mevcudiyeti gerekmektedir. Kanunda ifade edilen *"şahsen kullanım"* kavramı, *"dar yorum"* ve *"geniş yorum"* şeklinde ikili bir ayrımla değerlendirilmektedir. Dar yoruma göre kişisel kullanım ifadesiyle, eserin yalnızca çoğaltma işlemini gerçekleştiren kişi, onun ailesi ve arkadaş çevresi tarafından kullanımı kabul edilirken;[315] geniş yoruma göre çoğaltılan eserin yalnızca yakın çevre tarafından değil, iş çevresi gibi aralarında yakın ilişki bulunmayan kişilerce de kullanılabileceği kabul edilmektedir.[316] Hükmün kötüye kullanıma açık olması ve mali yetkilerin ciddi derecede zarar görebileceği ihtimali neticesinde, kanaatimizce, hükmün dar yorumlanması gerekmektedir.

Kişisel kullanım serbestisinden yararlanılması için kâr amacı bulunmamalıdır. Bu kapsamda örneğin kişisel kullanımı aşar nitelikte yapılan çoğaltmaların sınırın aşıldığına karine teşkil ettiği öğretide kabul edilmektedir.[317] Kanunda düzenlenen bir diğer şart ise çoğaltmanın eser sahibi veya haleflerinin meşru menfaatlerine zarar vermemesi veya eserden normal yararlanmaya aykırı olmamasıdır. Örneğin, tez yazımında konuyla ilgili

---

[315] **ARSLANLI**, s. 146-147; **EREL**, s. 226; **TEKİNALP**, s. 180; **KILIÇOĞLU**, s.342; **ATEŞ**, s. 368.

[316] **NAL/SULUK**, s. 109; Ayrıntılı bilgi için bkz. **ATEŞ**, s. 363-368.

[317] **ÇELİK**, s. 160. Nitekim öğretide kişisel amaçla yapılan çoğaltmaların belli bir sayıyı aşamayacağı ifade edilmektedir. Bir görüşe göre kural olarak eserin tek bir nüshası ile yapılan çoğaltma bu kapsamda değerlendirilmektedir. **TEKİNALP**, s.177. Diğer bir görüşe göre ise çoğaltmanın tek bir nüsha ile sınırlandırılmaması, kişinin kendi ihtiyacının yanı sıra yakın çevresinin de kullanımına yetecek miktarda sınırlandırılması gerekmektedir. **EREL**, s. 227.

bölümler haricinde bütün kitabın çoğaltılması, eserden normal yararlanmaya aykırılık teşkil etmektedir. [318]

2. Kopya ve Teşhir

FSEK m. 40 hükmü ile *"Umumi yollar, caddeler ve meydanlara*[319]*, temelli kalmak üzere konulan güzel sanat eserlerini; resim, grafik, fotoğraf ve saire ile çoğaltma, yayma, umumi mahallerde projeksiyonla gösterme, radyo ve benzeri vasıtalarla yayımlama caizdir. Bu salahiyet mimarlık eserlerinde yalnız dış şekle münhasırdır."*[320] telif eserlerin çoğaltılması ve teşhir edilmesine ilişkin sınırlandırma düzenlemiştir.

FSEK m. 40/I kapsamında hukuka uygunluk sebeplerinden söz edebilmesi için bir güzel sanat eserinin bulunması ve bu eserin genel kullanım alanlarına kalıcı şekilde konulması gerekmektedir. Güzel sanat eserinin mimari eser olması halinde ise sadece dış şeklinin kullanılacağı kanunda ifade edilmiştir.[321] Kanun koyucu bu koşulların mevcudiyeti halinde herkes tarafından, eser sahibi veya haleflerinin izni olmaksızın,

---

[318] **ATEŞ**, Hakların Sınırlandırılması, s. 370; **NAL/SULUK**, s. 111.

[319] *"Umumi yollar, caddeler ve meydanlar"* ifadesiyle kast edilen herkesin gelip geçmekte serbest olduğu yerlerdir. Belirtmek gerekir ki bu yerlerin sürekli açık olması ya da mülkiyetinin kamuya ait olması da şart değildir. **BOZBEL**, s. 139.

[320] Bu konuda mimari eserlere ilişkin ayrıntılı inceleme için bkz. **BOZGEYİK**, Mimaride Telif Hakları, Ankara 2019, s. 145 vd.

[321] **KILIÇOĞLU**, s. 357. Mimari eserler bakımından diğer güzel sanat eserlerine kıyasla daha dar bir istisna alanı düzenlenmesinin sebebi mimari eserlerin iç mekanlarının başkalarının kullanımına açık olmamasıdır. **BOZGEYİK**, Mimaride Telif, s. 147.

güzel sanat eserlerinin çoğaltma, yayma ve temsile konu edilmesinin mümkün olduğunu hüküm altına almıştır.[322]

Güzel sanat eserlerine sahibi tarafından yasaklayıcı bir kayıt konulmadıkça, bu eserlerin malikleri ya da bunların rızasıyla, başkaları tarafından genel kullanım alanlarında teşhir edilebileceği FSEK m. 40/II'de ifade edilmiştir.

FSEK m. 40/III'te ise *"Açık artırma ile satılacak eserler umuma teşhir olunabilir. Umumi mahallerde teşhir edilen veya açık artırmaya konulan bir eseri sergi veya artırmayı tertip eden kimseler tarafından bu maksatlarla çıkarılacak katalog, kılavuz veya bunlara benzer matbualar vasıtasıyla çoğaltma ve yayma caizdir."* hükmüyle açık arttırmaya koyulan eserlerin teşhir ve resimlerinin çoğaltılması düzenlenmiştir.[323]

Maddenin son fıkrasında, aksine yerleşmiş adet yoksa, eser sahibinin adının zikrinden vazgeçilebileceği hükme bağlanmıştır. Ancak hangi hallerde adın belirtilmeyeceği somut olayın niteliklerine göre şekillenecektir.[324]

3. Engelliler Lehine Sınırlamalar (FSEK Ek Madde 11)

FSEK Ek Madde 11'de[325] *"Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî*

---

[322] **KILIÇOĞLU**, s. 357. Bu kapsamda gelir elde edilmesi serbestiden yararlanmaya engel teşkil etmemektedir.

[323] **BOZBEL**, s. 140.

[324] **YAVUZ/ALICA/MERDİVAN**, s. 1349.

[325] 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na, TBMM tarafından 12.3.2004 tarih ve 25400 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5101 sayılı *"Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"* adlı kanunun 26. maddesi ile Ek. 11. maddesi getirilmiştir.

amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir. Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." hükmüyle çoğaltma ve ödünç verme yetkilerinin engelliler lehine sınırlanabileceği haller düzenlenmiştir. Bu hüküm ile toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan kişilerin, telif eserlerden yararlanabilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır.[326]

Hükümden yararlanabilmek için aleni hale gelmiş ya da yayımlanmış bir ilim ve edebiyat eserinin olması ve bu eserin engelli bireyler için hazırlanmış herhangi bir nüshasının bulunmaması birlikte aranması gereken iki şarttır.[327] Sayılan şartların varlığı

---

[326] **ATEŞ**, Mustafa, Bir Engelli İstisnası mı Yoksa İstisnai Bir Engel Mi? : FSEK Ek Madde 11 Üzerine Eleştirel Bir İnceleme, **FMR Dergisi**, S. 2, Y. 2009, s. 49.

[327] **ÖZTAN**, s. 503; **KILIÇOĞLU**, s. 355; **NAL/SULUK**, s. 117. Öğretide FSEK Ek Madde 11 ile tanınan serbestinin yalnızca ilim ve edebiyat eserlerini kapsaması eleştirilmektedir. Nitekim engelli bireyler toplumun her alanında korunması gereken insanlar arasında yer aldıklarından kanunda yer alan düzenlemenin güzel sanat eserleri, musiki eserleri ve sinema eserlerini de kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. **ATEŞ**, Engelli İstisnası, s. 38. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısında konuya ilişkin değişiklik düşünülmüş ve buna göre kanuna eklenen 38/C maddesi ile, Ek Madde 11'de düzenlenen engelliler lehine sınırlamalar, kanunun *"Tahditler"* bölümüne alınmıştır. Yeni düzenleme ile yalnızca ilim

halinde çoğaltma işlemini engelli bireyin kendisi ya da bir üçüncü kişi gerçekleştirebileceği ve bu halde işlemin hukuka uygun hale geldiği kanunda ifade edilmiştir.

D. İdareye Tanınan Yetkiler

1. Kamunun Faydalanma Yetkisi

FSEK m. 46 hükmü *"Çoğaltma ve yayımı eser sahibi tarafından açıkça men edilmemiş olan ve umumi kütüphane, müze ve benzeri müesseselerde saklı bulunan henüz yayımlanmamış veya alenileşmemiş eserler, mali haklarla ilgili koruma süresi dolmuş olmak şartıyla, bulunduğu kamu kurum ve kuruluşuna ait olur."* şeklindedir. Kural itibariyle koruma süresi dolan mali yetkilerin üçünü kişiler tarafından kullanımı serbest hale gelmektedir. Ancak FSEK m. 46 hükmü uyarınca eser sahibi tarafından çoğaltma ve yayma yetkisi açıkça yasaklanmamış olan genel kullanıma açık kütüphane, müze vb. yerlerde bulunan ve fakat henüz aleni hale gelmemiş eserler, koruma süresinin dolması halinde, bulunduğu kamu kurum veya kuruluşlarına ait olmaktadır.[328] Bu halde koruma süresi dolan eserden faydalanmak isteyen kişilerin, yetkili mercilerin iznini almaları veya belirli bir miktar ödemeleri gerekmektedir. [329]

---

ve edebiyat eserleri değil, alenileşmiş fikir ve sanat eserlerinin tamamı serbesti kapsamına dahil edilmiştir. www.telifhaklari.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.02.2020; **KÜÇÜKALİ**, s. 204.

[328] **ARSLANLI**, s. 124; **EREL**, s. 236; **NAL/SULUK**, s. 116; **BOZBEL**, s. 143; **CERİTOĞLU SENGEL**, s. 72.

[329] **ÖZTAN**, s. 531.

2. Kamuya Mal Etme Yetkisi

FSEK m. 47 *"Bu hususta karar verilebilmesi için eserin, Türkiye'de veya Türkiye dışında Türk vatandaşları tarafından vücuda getirilmiş olması gerekir.*

Cumhurbaşkanı kararında;

1. Eser ve sahibinin adı,

2. Hakları kullanacak makam veya müessese,

3. Hak sahiplerine, talep üzerine ödenecek bedelin nasıl belirleneceği ve bu bedelin hangi kurum tarafından ödeneceği,

4. Eserden gelir elde edilmesi hâlinde bu gelirin hangi gayelere tahsis edileceği, yazılır." şeklindedir.[330]

FSEK m. 47 hükmü, 10.09.2014 tarih ve 6552 sayılı Kanunun 87. maddesi ile değiştirilmiş ve *"Bakanlar Kurulu kararı ile memleket kültürü için önemi haiz görülen eserler üzerindeki haklar, hak sahiplerinin münasip bir bedel talep etme hakları saklı kalmak kaydıyla, eser sahibinin ölümünden sonra, koruma süresinin bitiminden önce, kamuya mal edilebilir"* ifadesi yeni düzenlemede yer almıştır. Öğretide hükmün öncekinden farklı olarak *"kamu yararı"* amacına hizmet etmediği ve mülkiyet hakkını ihlal ettiği ifade edilmiş, bu kapsamda Anayasa'ya ve fikrî hukukun evrensel prensiplerine uygunluğu tartışılmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 14.5.2015 tarihli ve 2014/177 E. ve 2015/49 K. sayılı Kararı ile maddenin ifade edilen cümlesi iptal edilmiş olup[331], iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı 11.06.2015 tarihinden başlayarak bir yıl geçmesiyle yürürlüğe girmesi hükme bağlanmıştır. Söz konusu AYM kararı neticesinde maddenin uygulanabilirliği kalmamıştır.[332]

---

[330] **BATTAL**, Ahmet, Yeni FSEK 47 ile Gelen Eser Kamulaştırmasının Anayasa'ya Aykırılığı Meselesi, **FMR Dergisi**, S.2, Y. 2014, s. 30; **BOZBEL**, s. 144.

[331] www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.02.2020.

[332] **NAL/SULUK**, s. 117.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TELİF ESERDEN KAYNAKLANAN YETKİLERİN İHLALİNDE KORUYUCU HUKUK DAVALARI

§ 6. GENEL OLARAK

Türk hukukunda hakların ihlali halinde taraflar arasında sözleşme mevcutsa sözleşme hükümleri, sözleşme ilişkisi bulunmadan ihlal meydana gelmişse TBK m. 49 vd. uyarınca haksız fiillere ilişkin hükümler uygulanacağı daha önce ifade edilmişti.[333] 5846 sayılı FSEK'te, telif eserin ve eser sahibinin haksız fiillere dair hükümler uyarınca korunması yeterli görülmemiş ve konuyla ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.[334] Bu kapsamda telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlali haksız fiilin özel bir türünü oluşturmaktadır.

Telif hakkı ihlali, eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ya da bunların kullanılmasının üçüncü kişilere sözleşme ile devredildiği hallerde sözleşme hükümlerine aykırı kullanımda ortaya çıkabilmektedir. Sözleşmeye aykırılığın aynı zamanda haksız fiil teşkil ettiği bu hale yayınevinin yazar ile imzalanan sözleşmeye aykırı şekilde içerikte değişiklikler yaparak eseri yayımlaması örnek olarak verilebilir.[335]

Taraflar arasında herhangi bir sözleşme bulunmamasına rağmen telif eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ihlali niteliğinde bir eylem gerçekleştirilmesi de

---

[333] **OĞUZMAN**, Kemal/ **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, 15. Bası, İstanbul 2020, s. 1 vd.; **ANTALYA**, s. 48; **BOZBEL**, s. 236; **KILIÇOĞLU**, s. 387. Bkz. İkinci Bölüm § 5. II.

[334] **ÖZTAN**, s. 616.

[335] **ÖZTAN**, s.619; **ALICA**, s. 1882.

telif hakkı ihlalini oluşturmaktadır. Nitekim genel itibariyle telif hakkı ihlalinden anlaşılan hususta budur.[336] FSEK'te düzenlenen koruyucu davalar, taraflar arasında bir sözleşme bulunması halinde de uygulama alanı bulabilecektir.[337] Ancak bunun için yukarda belirttiğimiz üzere eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ihlal edilmiş olması gerekmektedir. Taraflar arasında borçlar hukuku sözleşmelerinden doğan haklar ya da kişilik hakkının korunmasına ilişkin davalar fikir ve sanat eserleri hukukunun kapsamı dışında kalmaktadır.[338]

"*Lex specialis derogat legi generali"* ilkesi gereği FSEK'te yer alan hükümler özel hüküm niteliğinde olduğundan öncelikle bu hükümler uygulama alanı bulacak, özel hükmün bulunmadığı ya da kanun tarafından açıkça gönderme yapılan hallerde ise genel hüküm niteliğinde olan TBK'nın ilgili hükümleri uygulanacaktır.[339]

Önemle belirtmek gerekir ki dar anlamda haksız fiili düzenleyen TBK m. 49 esas itibariyle kusura dayanan bir sorumluluk türü olup kural itibariyle zarar veren, kusurlu fiiliyle vermiş olduğu zararı tazmin etmekle yükümlüdür.[340] Ancak kanun koyucu, fikri hakkın niteliğini göz önüne alarak, bazı hallerde kusura dayanmayan ve zarar şartını aramayan sorumluluk hallerini de hükme bağlamıştır. Söz konusu davaların açılabilmesi için ihlali gerçekleştirenin kusuru aranmadığı gibi ihlale uğrayan kişinin de zarara uğraması şartı da aranmaz.[341]

---

[336] **KILIÇOĞLU**, s. 388.

[337] **KILIÇOĞLU**, s. 388.

[338] **ÖZTAN**, s. 621.

[339] **BOZBEL**, s. 236.

[340] **ANTALYA**, s. 56.

[341] **BOZBEL**, s. 236.

Telif eserin ve eser sahipliğinden kaynaklanan yetkinin hukuksal korumadan yararlanabilmesi için, hukuka aykırı bir ihlalin mevcudiyeti gerekmektedir. Nitekim dar anlamda haksız fiilin kurucu unsuru olarak hukuka aykırılık kabul edilmektedir.[342] Ancak eser sahibinin rızasının mevcut olmadığı her halde ihlalden söz edilemeyecektir. Zira bazı haller, kanun kapsamında hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmiştir.[343] Söz konusu hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması veya gerekli şartların sağlanmaması hallerinde ise, eser sahibinin mali ve manevi yetkileri ihlalinden söz edileceğinden dava açılması mümkün hale gelecektir.[344]

FSEK kapsamında eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ihlali hukuk ve ceza davaları yoluyla koruma altına alınmıştır. Kanunun 66 ile 71. maddeleri arasında hukuk davaları, 71 ile 75. maddeleri arasında ise ceza davaları düzenlenmiştir.[345] Kanunun 15.

---

[342] **ANTALYA**, s. 87.

[343] **KILIÇOĞLU**, s. 389. Bkz. İkinci Bölüm § 4. III. C. vd.

[344] **TEKİNALP**, s. 263.

[345] Fikir ve sanat hukuku kapsamında olup eser sayılmayan ve kanunun 80. maddesinde düzenlenen eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakların korunmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **ATEŞ**, Eser, s. 391 vd. Cezai korumalara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **BAYRAK**, Önder, Uygulamada Fikri – Sınai Mülkiyet Haksız Rekabet Suçları, Ankara 2019, s. 271 vd. Bu hususta önemle belirtmek gerekir ki ceza mahkemeleri tarafından verilmiş kararlar hukuk mahkemeleri için bağlayıcı değildir. **EREN**, s. 829. Nitekim Yargıtay 11. HD., 5.11.2019 T., 2018/1856 E., 2019/6815K., *"6098 Sayılı TBK'nın 74. maddesi uyarınca, hakim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hakimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hakiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın*

maddesinde ise eser sahipliğinin tespitine ilişkin olarak özel bir dava türü hüküm altına alınmıştır. Dava yolu haricinde ihtiyati tedbirler, gümrükte el koyma gibi hükümlerle de telif esere ve sahibine ilişkin koruma kuvvetlendirilmiştir.[346] Nihayet telif eserlerden eser sahibinin izni olmaksızın yararlanılması telif hakkı ihlali olabileceği gibi, haksız rekabet

---

belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 11.03.2020.

[346] **KÜÇÜKALİ**, s. 25. 6.12.2018 tarihli ve 7155 sayılı *"Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun"* 1 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe girmiş ve ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuk zorunlu dava şartı haline gelmiştir. TTK m. 4/I-d bendinde fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta öngörülen hukuk davalarının da bu kapsamda olduğu ifade edilmişse de dava şartı arabuluculuğa ilişkin kurallar, bu bakımdan uygulanma alanı bulamaz. Zira FSEK m. 76 uyarınca, bu kanunun düzenlediği hukukî ilişkilerden kaynaklanan hukuk davaları, fikrî ve sınaî haklar hukuk mahkemesinin görev alanına girmektedir. Dolayısıyla, TTK m. 4/I-d bendinde fikrî mülkiyet hukukundan kaynaklanan hukuk davalarının ticarî davalar arasında sayılması pratikte anlam ifade etmemekte ve dava şartı arabuluculuğun kapsamı dışında kalmaktadır. **TANRIVER,** Süha, Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler, **TBB Dergisi**, S. 147, Y. 2020, s. 115-116. Taraflardan birisinin ticari işletmesiyle ilgili olmak koşuluyla dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğuna ilişkin bkz. **GİRAY**, Eda, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukunda Arabuluculuk (Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk), Ankara 2019, s. 29. **OĞUZ**, Arzu, Fikri Mülkiyet Haklarından Doğan İhtilafların Arabuluculuk Yolu ile Çözümlenmesi Konusunda Değerlendirme, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 14, S. 152, Nisan 2019, s. 813 vd.

niteliği de taşıyabilir. Yargıtay da bu kapsamda telif hakkı ihlalinin haksız rekabet değerlendirmesine engel oluşturmayacağına ilişkin kararlar vermektedir.[347]

§7. HUKUK DAVALARI

I. Eser Sahipliğinin Tespiti Davası

A. Genel Olarak

Tespit davası, bir hakkın veya hukuki ilişkinin var olup olmadığının tespiti amacıyla açılan dava türüdür. Bu dava ile somut olayda bir hakkın veya bir hukuksal ilişkinin mevcut olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.[348] Tespit davası

---

[347] Yargıtay 11. HD., 7.1.2020 T. 2019/1872E., 2020/111K., *"Mahkemece, iddia, savunma, toplanan deliller, bozma ilamı ve tüm dosya kapsamına göre; davalı tarafça davacıya ait eser niteliğindeki " uyurken İngilizce öğrenilebileceğine ilişkin görüş ve fikirlerinin" davalı tarafa ait internet sitesinde izinsiz olarak çoğaltıldığı ve kendisi tarafından online şekilde pazarlanan İ+ngilizce eğitim CD'sinin tanıtım aracı olarak umuma iletildiği, böylelikle davacının çoğaltma ve umuma iletim haklarının ihlal edildiği ve eylemin aynı zamanda TTK 54 ve 55 maddeleri uyarınca haksız rekabet niteliğinde olduğu gerekçesi ile davacı tarafın davasının kısmen kabulüyle…kanuna uygun olan hükmün onanmasına oybirliği ile karar verildi."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 01.03.2020

[348] **PEKCANITEZ**, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, Eylül 2015, s. 184; **TEKİNALP**, s. 295; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 469. Tespit davaları, 1086 sayılı HUMK'nda düzenlenmemiş olmasına rağmen, 6100 sayılı HMK m. 106 hükmüyle açıkça düzenlenmiştir.

"müspet (olumlu) tespit davası" ve *"menfi (olumsuz) tespit davası"* olmak üzere ikili bir ayrımla incelenir. Dava bir hak veya hukuki ilişkinin varlığının belirlenmesine yönelik ise müspet tespit davasından, bir hak veya hukuki ilişki bulunmadığının belirlenmesine yönelik ise bu halde menfi tespit davasından söz edilmektedir.[349]

Telif eser ile eser sahibi arasında kurulan bağın neticesi olarak, kanun koyucu tarafından FSEK m. 15/III ile eser sahipliğinin tespiti davası özel bir hükümle düzenlenmiştir. Hüküm *"Bir eserin kimin tarafından vücuda getirildiği ihtilaflı ise yahut herhangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise, hakiki sahibi, hakkının tespitini mahkemeden isteyebilir."* şeklindedir. Madde hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, eser sahipliğinin tespiti davası iki halde açılabilir. Bunlardan ilki, *"eserin kimin tarafından meydana getirildiğinin ihtilaflı olması"* hali, diğeri ise *"herhangi bir kimsenin eserin sahibi olduğunu iddiasında bulunması"* halidir.[350]

Eserin kim tarafından meydana getirildiğinin ihtilaflı olması, her türlü eser sahipliği bakımından söz konusu olabilir. Ancak uygulamada özellikle, eserin meydana getirilmesine birden fazla kişinin katıldığı hallerde bu duruma rastlanmaktadır. Örneğin, B ile birlikte sözlü musiki eser meydana getiren A'nın, B'nin yalnızca gitarla icra yaptığını ve hususiyetin kendisine ait olduğunu iddia ettiği durumda, eserin kim veya kimler tarafından meydana getirildiği ihtilaflı nitelikte kabul edilecektir.[351]

---

[349] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 185.

[350] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 474.

[351] Yargıtay 11. HD., 1.10.2019 T. 2018/4674E., 2019/6053K., *"Mahkemece, ...kamuya sunulan eserin fikri çaba ürünü sözlü musiki ortak eser niteliğinde olduğu, taraflar arasında gerçekleşen e-posta yazışmalarına göre, bestesinin davacı tarafından yapılıp 23.06.2013 tarihinde davalıya gönderildiği, davalı tarafından üzerine besteye uygun söz yazıldığı, bu şekilde davalının da birlikte vücuda getirme iradesi ile anılan musiki eserine*

Eser sahipliğinin tespiti davasının açılabileceği diğer ihtimal, herhangi bir kimsenin eser sahibi olduğu iddiasında bulunması halidir. Örneğin, A sözü ve bestesinin kendisine ait olduğunu ileri sürdüğü S isimli musiki eserinin, B tarafından D isimli parçada kullanıldığını ve eser sahibi olarak B'nin gösterildiğini iddia etmektedir. Taraflar arasında bu tür bir uyuşmazlık, kanun hükmü dolayısıyla ihtilaf niteliği taşımaktadır.[352] Bu durum anonim eserler bakımından da söz konusu olabilir. Örneğin, A tarafından anonim olduğu ifade edilen ve albüm çalışmasında kullanılan musiki esere ilişkin olarak, B'nin söz konusu eserin beste ve güftesini kendisinin meydana getirdiği iddiasında bulunmasında, tarafların eser sahipliğinin tespitini mahkemeden istemeleri mümkün hale gelmektedir.[353]

FSEK m. 15/III'te ifade edilen durumlar dışında kalan *"intihal"* ve *"bir kimsenin eser sahibi olmadığının tespiti"* gibi hallerde eser sahipliğinin tespiti davasının açılıp açılmayacağı konusu öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, intihalde zaten sahipli olan bir eser söz konusu olduğundan bu eserden sahibinin adı zikredilmeden uygun görülmeyecek düzeyde bir aktarma mevcuttur. Dolayısıyla, eser sahipliğinin tespiti davası intihali kapsamamaktadır.[354] Diğer görüşe göre ise, intihal halinde de eser sahipliğinin tespiti davası açılabilir. Zira eser sahipliğinin tespiti davasının açılabilmesi

---

söz oluşturduğu,… davalının "…" adıyla kamuya sunduğu sözlü musiki eserin bestesinin sahibinin davacı olduğunun tespitine…" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 10.03.2020.

[352] Yargıtay 11. HD., T. 5.11.2019 T., 2018/1856E., 2019/6815K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 11.03.2020. **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 475.

[353] Yargıtay 11. HD., 14.11.2018 T., 2017/1343E., 2018/7057K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 11.03.2020.

[354] **TEKİNALP**, s. 309; **CERİTOĞLU SENGEL**, s. 101.

için eser sahipliği konusunda tereddütün varlığı gerekli ve yeterlidir.[355] Kanaatimizce, her somut olay bakımından ayrı değerlendirme yapılması gerekmekle beraber, örneğin, daha önce gerçek eser sahibinin adıyla alenileşmemiş bir eseri kendi adıyla umuma arzını gerçekleştiren bir kimse, intihal eylemini gerçekleştirmiş olmakta ancak FSEK m. 11 hükmü gereği eser sahipliği karinesinden faydalanmaktadır. Böyle bir olayda, eserin hakiki sahibinin bu karineyi ortadan kaldırabilmesi için eser sahipliğinin tespitini sağlaması gerektiği açıktır.[356]

Bazı hallerde ise, genellikle esere itibar kazandırmak gayesiyle, eser sahibi olmayan bir kimsenin eser sahibi olarak gösterilmesine rastlanmaktadır.[357] Belirtmek gerekir ki *"Bir kimsenin eser sahibi olmadığının tespiti"* halinde, bizim de katıldığımız görüşe göre FSEK m. 15 hükümleri değil[358], TMK'nın kişiliğin korunmasına ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Zira FSEK'te yer alan hüküm, kişiye yalnızca eseri

---

[355] **GÖKYAYLA**, Telif Hakkı, s. 152; **ÖZTAN**, s. 314; **ATEŞ**, Eser Sahipliği s. 479.

[356] **MERDİVAN**, s. 369; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 480. Nitekim Yargıtay, davacının eser sahibi ve bestecisi olduğunu iddia ettiği eserin, davalılar tarafından izinsiz ve değiştirilerek kullanımına ilişkin olarak eser sahipliğinin tespiti için açılan davada *"Mahkemece…davalıların davacıya ait "Dünya" adlı eserin intro bölümünü, "Özledim" adlı eserin nakarat bölümünde aynen kullanmış olduklarının tespitiyle intihal yapıldığı ve davacının tazminat talep hakkı bulunduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüyle…"* şeklinde verilen kararı onanmasına karar vermiştir. Yargıtay 11. HD., 24.6.2019 T., 2018/2943E., 2019/4775K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

[357] **ÖZTAN**, s. 306.

[358]**AYİTER**, s. 120. Yazar, FSEK m. 15/III hükmü uyarınca menfi tespit davası açılabileceği kanaatindedir.

dolayısıyla tanınan manevi yetkilere ilişkindir. Dolayısıyla, bir kimsenin kendisi tarafından meydana getirilmeyen eser bakımından, eser sahibinin adın belirtilmesi veya belirtilmemesi yetkisini düzenleyen FSEK m. 15 hükmüyle bir ilişki kurulamayacak[359] ve şartları varsa ancak TMK m. 23 vd. yer alan kişiliğin korunmasına ilişkin genel hükümlerden yararlanılabilecektir.

Eser sahipliğinin tespiti davasında, önceden feragatin geçersiz olduğu öğretide kabul edilmektedir.[360] Nitekim her eserin mevcudiyeti, onun bir eser sahibi tarafından meydana getirilmesine bağlıdır. Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmasa da, kanaatimizce, neredeyse kişiliğe özdeş nitelik arz eden eser sahipliğinin tespitini isteme hakkından önceden feragat mümkün değildir.[361]

Tespit davasını düzenleyen HMK m. 106/II hükmü *"Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır."* şeklindedir. Eser sahipliğinin tespiti davasının FSEK'te özel olarak düzenlenmesi ise kanun ifadesinden anlaşıldığı üzere, pratikte hukuki ilişki veya hukuki menfaat şartının gerçekleşmesi araştırılmaksızın doğrudan işin esasına geçilmesine imkân tanımaktadır.[362]

Eser sahipliğinin tespiti davası, ihtilafın söz konusu olduğu hallerde açılmışsa, mahkeme tarafından verilen hüküm eserin hakiki sahibinin tespitini sağlamaktadır. Ancak mahkemenin her durumda davacı ya da davalı taraflarından birinin eserin hakiki sahibi olduğuna karar vermesi gerekmemektedir. Zira dava taraflarından hiçbiri, eserin hakiki

[359] **ÖZTAN**, s. 306; **ATEŞ,** Eser Sahipliği, s. 482.

[360] **TEKİNALP**, s. 295; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 473.

[361] **ÖZTAN**, s. 309; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 473.

[362] **ATEŞ**, Eser Sahipliği s. 472.

sahibi olmayabilir.[363] Bu bakımdan taraflardan hiçbirinin eserin sahibi olmadığının tespiti halinde hükmün, menfi tespit hükmü olduğu kabul edilmektedir.[364]

Tespit davası neticesinde verilen hüküm tespit niteliğindedir.[365] Zira FSEK m. 8 hükmüne göre eser sahipliğinde kabul edilen ilke *"meydana getirme"* ilkesidir. Dolayısıyla eser sahipliğinin tespiti davası neticesinde davada ihtilaflı olan durum giderilmekte ve zaten var olan eser sahipliğine dair belirsizlik ortadan kaldırılmaktadır. Burada *"meydana getirme"* yeniden kuruluş olmayıp, yalnızca tespiti sağlamaktadır.[366] Eser sahipliğinin tespiti talebinin eda davasında da yapılmış olması mümkündür. Bu

[363] Nitekim Yargıtay bir kararında, dava tarafları dışında olan ancak somut uyuşmazlıkta eser sahibi olmadığı belirlenen kimsenin hakkında dava açılmadan verilen kararın re'sen bozulmasına hükmetmiştir. Yargıtay 11. HD., 22.10.2018 T., 2017/1320E., 2018/6538K., *"...Davalı kurumca anılan dergide yayınlanan davaya konu makalede dava dışı ... de eser sahiplerinden birisi olarak gösterilmiştir. Dava dilekçesindeki niteleme itibarıyla uyuşmazlığın çözümü 5846 Sayılı FSEK'in 15. maddesine dayalı eser sahipliğine dair olduğundan, mahkemece verilen karardan dava dışı ... hukuki durumu da etkilenmektedir. Bu bakımdan, adı geçenin hakkında da dava açılması sağlanıp onun huzuruyla uyuşmazlığın çözümlenmesi gerekirken mahkemece dava dışı ... taraf olmadığı bir dava da bahsi geçenin de eser sahibi olmadığından bahisle hakkında hüküm tesisi doğru görülmemiş, taraf teşkiline dair anılan eksikliğin giderilmesi için kararın resen bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi:13.03.2020.

[364] **ATEŞ**, Eser Sahipliği s. 495.

[365] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 496; **KILIÇOĞLU**, s. 181. Ancak öğretide davanın bir eda davası olduğunu savunan görüşler de bulunmaktadır. **TEKİNALP**, s. 296.

[366] **BELLİCAN**, s. 476.

halde, mahkeme ilk önce davaya konu teşkil eden hakkın varlığını tespit ettikten sonra davalıyı o edimi yerini getirmeye veya bir şeyden kaçınmaya mahkûm edecektir.[367]

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

Eser sahipliğinin tespiti davasının, hasımlı açılabileceği gibi hasımsız da açılabileceği ifade edilmektedir. Ancak davanın hasımsız olarak açılabileceği haller oldukça sınırlı sayıdadır. Eser sahibinin sonradan ortaya çıkan itirazları bertaraf etmek amacıyla meydana getirdiği eserin kendisine ait olduğunun tespitine dair talepte bulunması, bu duruma örnek teşkil etmektedir.[368] Eserin birden fazla kişi tarafından

---

[367] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 184.

[368] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 483. Daha önce hasımsız şekilde görülen bir yargılama ile eser sahipliğinin tespitine ilişkin karar verilmişse, yargılamanın yenilenme talebi gerekmeksizin açılacak hasımlı dava ile daha önce verilen bu hüküm değiştirilebilir veya ortadan kaldırılabilir. **MERDİVAN,** s. 370. Nitekim Yargıtay bir kararında, *"Dava, ... 3. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi 2010-5 E 2011-65 K sayılı hasımsız açılan tespit davasında yargılamanın yenilenmesi talebine dair olup, mahkemece yapılan yargılama neticesinde talebin reddine karar verilmiştir. Ancak, davaya konu karar kesin hüküm niteliği taşımayan hasımsız açılan bir dava neticesinde verilmiş olup işbu yargılamanın yenilenmesi talebi de dinlenemez. Bu sebeple mahkemece davanın esasına girilerek karar verilmiş olması doğru değil ise de davanın reddine dair karar açıklanan gerekçe itibariyle sonucu bakımından doğru bulunduğundan HUMK 436. maddesi uyarınca gerekçesi değiştirilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir."* şeklinde hüküm

sahiplenilmesi veya eser sahibi olarak görünen kişinin aslında eser sahibi olmadığının ileri sürülmesi hallerinde ise eser sahipliği çekişmeli olduğundan dava hasımlı olarak açılacaktır. Bu halde ise davanın, davacı ve davalı olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır.

a. Davacı

Kanunda eserin hakiki sahibinin bu davayı açabileceği FSEK m. 15/III'te açıkça ifade edilmiştir. Bir eserin hakiki sahibi ise bu eseri meydana getiren kişidir.[369] Eserin birden fazla kişi tarafından meydana getirildiği hallerde ise davanın eser sahiplerinin her biri tarafından açabileceği kabul edilmektedir.[370] Tüzel kişilerin ise eser sahipliği söz konusu olamayacağından hukuken eser sahibi sayılmaları mümkün değildir. Bu nedenle tüzel kişi organları tarafından meydana getirilen eserler bakımından, bu dava ancak eseri meydana getiren gerçek kişilerce açılabilir.[371]

---

vermiştir. Yargıtay 11. HD., 20.6.2018 T., 2016/11950E., 2018/4588K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 13.03.2020.

[369] **KILIÇOĞLU**, s. 181.

[370] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 484.

[371] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 485. Yargıtay 11. HD., 24.12.2015 T., 2015/11644E., 2015/13893K., *"...Ayrıca kabule göre de, tüzel kişiliğin eser sahipliği söz konusu olamayacağından uyuşmazlığın bilgisayar programı üzerindeki mali hak sahipliğinin tespitine yönelik olarak nitelendirilmesi ve bu hukuki nitelik uyarınca hüküm tesisi gerektiği halde mahkemece yazılı şekilde "dava konusu E... adlı yazılım program paketinin davacı ye ait olduğunun tespitine" şeklinde karar verilmesi de doğru görülmediğinden davalı vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü Dairemizin 22.04.2015 gün ve 2014/11395-2015/5621 Sayılı bozma kararına bir bent daha eklenerek*

Manevi yetkinin kullanımı niteliğindeki bu dava, eser sahibinin ölümünün ardından FSEK m. 19'da sayılan kişilerce de açılabilir. Buna göre eser sahibi herhangi bir kimseyi yetkili kılmışsa o kimse, eğer kimse yetkilendirilmemişse vasiyeti tenfiz memuru, bu da tayin edilmemiş ise sırasıyla sağ kalan eş ile çocukları, atanmış mirasçıları, ana-baba ve kardeşleri eser sahipliğinin tespiti davasını kendi namlarına eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıllık süre içinde açabileceklerdir. Bunlar tarafından da eser sahipliğinin tespiti davası açılmamışsa mali yetki sahiplerinin, hukuki menfaat bulunması şartıyla, davayı açabileceği FSEK 19/III'te hükme bağlanmıştır. Buna göre: "*Eser sahibi veya birinci ve ikinci fıkralara göre salahiyetli olanlar, salahiyetlerini kullanmazlarsa; eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla, eser sahibine 14, 15 ve 16. maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları kendi namına kullanabilir."*[372]

Eser sahipliğinin tespiti davasında taraflar müdahale hususunda birleşemezlerse; uyuşmazlık mahkemeye taşınması gerekmektedir. Bu takdirde ihtilaf mahkemece, eser sahibinin muhtemel arzusuna en uygun bir şekilde halledilecektir.

---

kararın davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 13.03.2020.

[372] **NAL/SULUK**, s. 141; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 486. Yargıtay 11. HD., 1.10.2018 T., 2016/14994E., 2018/5883K., *"Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı ...'in beyanı uyarınca davaya konu müzik eserinin söz ve müziğinin davacıların miras bırakanı ...'e ait olduğu, davacıların da miras yoluyla bu müzik eseri üzerinde mali haklar ve FSEK m. 19/1 anlamında kullanma yetkisi sebebiyle manevi haklar yönünden hak sahibi olduğu, ...davaya konu müzik eserinin mali hak sahiplerinin eser sahibi ... mirasçıları olan davacılara ait olduğunun tespitine…karar verilmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.03.2020.

Kanun koyucu, memleket kültürü için önemli görülen eserlere ilişkin olarak ayrı bir düzenleme öngörmüştür. Gerçek hak sahibinin tespiti amacıyla düzenlenen FSEK m. 19/V hükmüne göre yukarda sayılan kişiler yetkilerini kullanmadıkları takdirde, eserin ülke kültürü bakımından önemli görülmesi durumunda, bakanlık tarafından dava açılabilecektir.[373]

b. Davalı

Eser sahipliğinin tespitinde davalı veya davalılar ihtilafa sebep olan kişilerdir. Diğer bir ifade ile dava, eseri sahiplenen kişi veya kişilere karşı açılır. Bu sebeple davalı sıfatı somut olaya göre farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, sözü ve bestesi A'ya ait olan bir eserin, B tarafından piyasa çıkarılan albümde icra edilmesi ve eser sahibinin B olarak belirtilmesi halinde A hayatta ise A, değilse FSEK m. 19'da sayılan kişiler eser sahipliğinin tespitini isteyebilecek ve somut olayda davalı B olacaktır.[374] Yayımlanmış

[373] **NAL/SULUK**, s. 141.

[374] Yargıtay 11. HD., 1.10.2018 T., 2016/14994E., 2018/5883K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.03.2020. Yargıtay 11. HD., 2016/6292E., 2018/387K., T.17.1.2018. *"Davacı vekili "..." isimli müzik eserinin söz ve müziğinin müvekkiline ait olduğunu, davalı şirketin yapımcı, diğer davalının icracı olduğu "..." adlı albümde yer alan "..." isimli parçanın müziğinde müvekkilinin "..." adlı eserinin müziğinin kullanıldığını, eser sahibi olarak da C.. C..'ın gösterildiğini ileri sürmüştür. Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda; davaya konu türkünün anonim olduğu, yenilik ve hususiyet taşımadığı, bu sebeple de davacının eser sahipliği sıfatının bulunmadığı ve FSEK 8. maddesi uyarınca da dava açma hakkı bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.03.2020.

veya kamuya herhangi bir şekilde sunulmuş eserler bakımından, örneğin, A tarafından yıllarca süren çalışma birikimi neticesinde ders notlarından meydana getirilen kitabın B tarafından kaynak belirtilmeden ve yanlış kısımları da dahil ederek birebir alıntılarla yayımlanması halinde, dava söz konusu eseri kendine aitmiş gibi gösteren kişiye karşı açılacaktır.[375]

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Bir uyuşmazlığın hangi mahkeme tarafından çözülmesi gerektiği sorusunun cevabı görev kurallarını ilgilendirmektedir.[376] Eser sahipliğinin tespiti davasında görevli mahkeme FSEK m. 76'da *"Bu Kanunun düzenlediği hukuki ilişkilerden doğan dava ve işler ile bu Kanundan kaynaklanan ceza davalarında görevli mahkeme, Sınai Mülkiyet Kanununun 156. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen mahkemelerdir."* hükmüyle ifade edilmiştir. SMK[377] m. 156 hükmü *"Bu Kanunda öngörülen davalarda görevli mahkeme, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi ile fikri ve sınai haklar ceza mahkemesidir. Bu mahkemeler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde Adalet Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde kurulur. Bu mahkemelerin yargı çevresi, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun hükümlerine göre belirlenir. Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi kurulmamış olan yerlerde bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, o yerdeki asliye hukuk mahkemesince; fikri ve sınai haklar ceza mahkemesi*

---

[375] Yargıtay 11. HD., 23.10.2019 T., 2018/5039E., 2018/6640K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.03.2020.

[376] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 69.

[377] RG. 10.01.2017 tarih ve 29944 sayılı kanun.

kurulmamış olan yerlerde bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, o yerdeki asliye ceza mahkemesince bakılır." şeklindedir. Kanun hükmünde ifade edildiği üzere eser sahipliğinin tespiti davası, ihtisas mahkemelerinde açılır. İhtisas mahkemesi ise *"Fikri ve Sınai Haklar Hukuk ve Ceza Mahkemeleri"* şeklinde kanunda ifade edilmiştir. İhtisas mahkemeleri, belirli konulardaki ihtilafları çözüme ulaştırmak üzere özel kanunla kurulan özelleşmiş mahkemelerdir.[378]

Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.

---

[378] **NAL/SULUK**, s. 145. Nitekim Yargıtay bir kararında *"Mahkemelerin görevi kanunla düzenlenmiş olup, görev kuralları, kamu düzenine ilişkindir ve yargılamanın her aşamasında resen dikkate alınır. Özel mahkeme niteliğindeki İhtisas Mahkemeleri ile genel mahkeme niteliğindeki diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki, görev ilişkisidir. 5846 Sayılı Kanun'un 76. maddesinde bu kanunun düzenlediği hukuki ilişkilerden kaynaklı uyuşmazlıklara ihtisas mahkemesi niteliğindeki fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerince bakılacağı belirtilmiştir. İşbu davada FSEK'ten doğan bir uyuşmazlık söz konusu olmadığından fikrî sınai haklar hukuk mahkemesinin görevli olduğundan söz edilemeyecektir. Bu durumda, davaya bakmakla görevli mahkemenin genel mahkemeler olduğu gözetilerek davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, kararın davalı yararına bozulmasını gerektirmiştir."* şeklinde hüküm vermiştir. Yargıtay 11. HD., 19.6.2018 T., 2016/10777E., 2018/4526K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 16.03.2020.

Medeni yargı içindeki bir uyuşmazlığın hangi yerde bulunan mahkeme tarafından çözülmesi gerektiği sorusunun cevabı ise yetki kurallarını ilgilendirmektedir.[379] Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir (HMK m. 6). Davalının birden fazla olması halinde, kanun tarafından ortak bir mahkeme belirlenmediği takdirde, davalılardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde dava açılabilecektir. İhlallerin genel kaynağını göz önünde bulunduran kanun koyucu söz konusu fiilin haksız fiil niteliğini taşıması halinde davanın haksız fiilin işlendiği yerde de açılabileceğini hükme bağlamıştır (HMK m. 16). Ayrıca FSEK m. 66/V'te yer alan *"Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir."* hükmü gereği, eser sahipliğinin tespiti bu davalarla talep edilmiş ise, eserin hakiki sahibi davayı kendi ikametgâh mahkemesinde de açabilecektir.[380]

3. İspat Yükü

İspat, tespit etme, belirleme anlamına gelmektedir. Taraflardan her biri kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.[381] İspatın konusunu tarafların ihtilaflı oldukları ve uyuşmazlığın çözümüne

---

[379] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 69.

[380] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 492.

[381] Yargıtay 11. HD., 24.4.2017 T., 2015/14813E., 2017/2353K., *"Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre; davacının murisinin yorumculuğunda yayınlanmış yapımlardaki tescil dosyaları üzerinde eser sahipliği bildirimi yönünden bir belgenin var olmadığı, yapım ve eserlerin yer aldığı albüm ve dijital müzik mecralarındaki eser sahipliğine dair notasyonun eser sahipliğinin tesciline haiz olmadığı, davaya konu dört eserden ikisinin … murise ait albümlerin yayınından daha önceki tarihlerde ve farklı mecralarda yayınlandığı, muris …'ın icracı olarak söz konusu eserleri icra ettiği, ancak eser*

etki eden çekişmeli vakıalar oluşturmaktadır.[382] Genel ispat kuralı gereği davacı iddia ettiği eserin kendisine ait olduğunu ispatla yükümlüdür. Ancak FSEK m. 11 ve 12'de düzenlenen eser sahipliğiyle ilgili karineler genel kurala istisna hükümler ihtiva etmektedir. Nitekim FSEK m.11 hükmü *"Yayımlanmış eser nüshalarında veya bir güzel sanat eserinin aslında, o eserin sahibi olarak adını veya bunun yerine tanınmış müstear adını kullanan kimse, aksi sabit oluncaya kadar o eserin sahibi sayılır."* şeklindedir. O halde eser sahibi olarak eserde adı belirtilen kişilerce açılan davalarda ispat yükü yer değiştirerek davalıya düşmektedir. Zira davacı, karine olarak eser sahibi kabul edilmektedir.[383] Dava, FSEK m.11'de yer alan karine gereği eser sahibi sayılan kişinin hakiki eser sahibi olmadığını iddia eden kişi tarafından açılıyorsa, ispat yükü davacıya

---

sahipliğine dair ispata yeter delil sunulamadığı, söz konusu eserlerin anonim olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 16.03.2020.

[382] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 249.

[383] Yargıtay, eser niteliğini haiz olmayan fotoğraflarda eser sahipliğine ilişkin davada, ispatın FSEK hükümleri uyarınca davalılara yükletilmesine ilişkin kararı *"Oysa somut olayda davacı taraf geriye kalan 92 fotoğrafı bir CD içinde tespit ettirdiğini iddia etmiş olduğuna göre Türk Medeni Kanunu'nun 6. maddesindeki genel ispat kuralı uyarınca bu fotoğrafların sadece kendisinin kişisel emek ve mesaisi ile elde edilen fotoğraflar olduğunu ve bu fotoğrafların davalılarca haksız olarak ele geçirilip kullanıldığını davacının ispat etmesi gerekirken mahkemece ispat yükü hatalı şekilde değerlendirilerek ispat yükünün davalılara yükletilmesi doğru olmamış ve hükmün davalılar yararına bozulması gerekmiştir."* hükmüyle bozmuştur. Yargıtay 11. HD., 5.12.2018 T., 2017/2043E., 2018/7675K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 17.03.2020.

aittir.[384] FSEK m.12 hükmü uyarınca anonim eserler bakımından ispat yükü, eser sahibi olduğunu iddia eden kişiye, bir diğer ifadeyle davacıya aittir.

FSEK m. 76'da *"Bu Kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında mahkeme, davacının iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktar delil sunması hâlinde, korunmakta olan eserler, fonogramlar, icralar, filmler ve yayınları kullananların, bu Kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya tüm yararlanılan eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerini sunmasını isteyebilir. Belirtilen belge veya listelerin sunulamaması tüm eser, fonogram, icra, film ve yayınların haksız kullanılmakta olduğuna karine teşkil eder."* hükmü yer almaktadır.

Kanun koyucu bu karine ile davacı tarafından iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktarda delilin sunulması halinde, mahkemenin korunmakta olan eseri, icrayı, fonogramı, filmi ya da yayını kullananlardan, kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya yararlanmış oldukları eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerini sunmalarını talep edebileceği hüküm altına alınmıştır.[385]

4. Zamanaşımı

Kanun koyucu tarafından eser sahipliğinin tespitini talep konusunda eserin hakiki sahibine bir takdir hakkı tanınmış ve bu husus FSEK m.15/III'te "*hakiki hak sahibi, hakkının tespitini mahkemeden isteyebilir."* şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla eser sahibi, üçüncü bir kişinin eseri sahiplenmesine itiraz etme yükümlülüğü altında değildir. Ancak eser sahibinin üçüncü kişilerce eseri sahiplenmesine itiraz etmemiş olması, mutlak

[384] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 492.

[385] **ÖZEKES**, Muhammet, FSEK'de İspata İlişkin 76. Maddenin İspat Hukuku Yönünden Değerlendirilmesi, **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, C. 1, S. 1, Y. 2005, s. 77 vd.

nitelikteki fikri hakkın iktisap edilmesi sonucunu doğurmaz. Zira eser sahipliği eşya hukukunda olduğu gibi işgal, ihraz, zamanaşımı gibi kazandırıcı hukuki işlemler veya olaylar ile kazanılmaz.[386] Eser sahipliği, eserle onu meydana getiren arasında kendiliğinden doğar ve mutlak nitelik arz eden fikri haktan kaynaklanır. Bu sebeple hak düşürücü süre ya da zamanaşımına tabi değildir. İfade etmek gerekir ki eser sahipliğinin tespitine ilişkin dava, manevi yetkilerden olan *"eser sahibinin adının belirtilmesi yetkisinde"* özel bir biçimde düzenlenmiş tespit davasıdır. Manevi yetkilerin korunması, mali yetkilerden farklı olarak süre ile sınırlandırılmamıştır. O halde eserin hakiki sahibi, TMK m. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralına aykırı olmamak şartıyla[387], her zaman bu

[386] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 473. Örneğin, sahipsiz bir eseri bulan kişi TMK m. 769 hükümleri uyarınca eserin maddi mülkiyetini kazanabilirse de eser sahipliğini kazanamaz. Her ne kadar TMK taşınır ve taşınmazlar üzerindeki ayni hakkın iktisabına ilişkin olağan ve olağanüstü zamanaşımı süreleri öngörmüşse de FSEK'te düzenlenmeyen bu hükümlerin eser sahipliğinden kaynaklanan yetkiler bakımından kıyasen uygulanması mümkün değildir. **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 66-67.

[387] Yargıtay 11. HD., 22.1.2020 T., 2019/2559 E., 2020/637K.,*"Mahkemece…eserin 2007 yılında 8. basısı ve 2009 yılında 9. basısının yine davalı şirket tarafından gerçekleştirildiği, davacının, söz konusu eylemleri bilmesine ve eserin yeni basılardan haberdar olmasına rağmen, işbu davanın açılış tarihi olan 2012 yılına kadar sessiz kaldığı, davalılara bir ihtar göndermediği gibi herhangi bir hak talebinde de bulunmadığı, bu kadar uzun süre sessiz kaldıktan ve karşı tarafta artık dava açmayacağına dair güven oluşturduktan sonra işbu davayı açarak eser sahipliğine dayalı telif haklarını talep etmesinin Türk Medeni Kanunu 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralına aykırı olduğu gözetildiğinde davacının sessiz kalma suretiyle hak kaybına*

davayı açabilir ve eser sahipliğinin kendisine ait olduğunun hükme bağlanmasını talep edebilir.[388]

FSEK m. 19/I'de ifade edildiği üzere, eser sahibi manevi yetkilerin kullanımını devretmiş olabilir. Buna göre eser sahibi herhangi bir kimseyi yetkili kılmışsa o kimsenin, eğer kimse yetkilendirilmemişse, vasiyeti tenfiz memurunun; bu da tayin edilmemiş ise sırasıyla sağ kalan eş ile çocuklarının, atanmış mirasçılarının, ana-baba ve kardeşlerinin eser sahipliğinin tespiti davasını kendi namlarına yetmiş yıllık süre ile sınırlı kalmak kaydıyla açabilecekleri FSEK m. 19/II'de hükme bağlanmıştır.[389] Koruma süresi dolmuş olsa dahi, kültürel önemi haiz görülen eserler bakımından bu dava devlet adına, Kültür Bakanlığı tarafından açılabilmektedir.

II. Tecavüzün Ref'i Davası

A. Genel Olarak

FSEK m. 66'da düzenlenen tecavüzün ref'i davası mali ve manevi yetkiler bakımından ortak hükümler ihtiva etmektedir. Anılan madde hükmü *"Manevi ve mali hakları tecavüze uğrayan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebilir."*

uğradığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir…" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 21.03.2020.

[388] **ARBEK**; s. 130; **MERDİVAN**, s. 370.

[389] **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 485.

şeklindedir.[390] *"Ref"* anlam itibariyle kaldırmak, bertaraf etmek anlamına gelmektedir.[391] Tecavüzün ref'i davası, telif eserden kaynaklanan mali ve manevi yetkilerin ihlali halinde söz konusu olacaktır.[392] Dava, ihlalin sonuçlarıyla beraber ortadan kaldırılması ve ihlal neticesinde meydana gelen hukuka aykırılığın giderilmesi amacıyla açılır.[393] FSEK

---

[390] Öğretide *"tecavüzün ref'i"* yerine farklı tabirler de kullanılmaktadır. *"Tecavüzün kaldırılması"* tabiri için bkz. **AYİTER**, s. 253; *"Saldırının durdurulması"* ifadesi için bkz. **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 399.

[391] **YILMAZ**, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 4. Baskı, Ankara 2012, s. 621; **ÖZTAN**, s. 633; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 399. Ref davası, TMK. m. 25 vd. yer alan mevzuat düzenlemelerine paralel bir düzenlemedir. **ÖZTAN**, s. 633. **OĞUZMAN**, M. K. /**SELİÇİ**, Ö. /**OKTAY-ÖZDEMİR**, S., Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 17. Bası, İstanbul 2018, s. 250; **HELVACI**, Serap, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001, s. 130.

[392] Öğretide ise söz konusu kelimeler arasında bir ayrım yapılmamaktadır. Nitekim Öztan, *"tecavüz"* ibaresini devamlı bir rahatsızlık, ihlal şeklinde tanımlamıştır. **ÖZTAN**, s. 634. Tekinalp ise, *"tecavüz"* ibaresini mali veya manevi hak ihlali şeklinde tanımlamıştır. **TEKİNALP,** s. 307. Dolayısıyla, çalışmamızda anlam bütünlüğünün sağlanması için *"ihlal"* kelimesinin kullanılmasının isabetli olacağı kanaatindeyiz. **ÖZKAN**, A. F. Ö., Fikir ve Sanat Eserleri Bağlamında Tecavüzün Ref'i Davası ve Üç Kat Bedel Sorunu, **HÜHFD**, C. 6, S. 1, Haziran 2016, s. 107.

[393] Yargıtay HGK., 14.2.2018 T., 2017/11-100E., 2018/228K., *"...Durdurma davası, devam etmekte olan bir tecavüze son vermek amacıyla açılan bir eda davasıdır..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 01.04.2020. **ÖZTRAK**, İlhan, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Ankara 1977.s. 80; **YARSUVAT**, s. 217; **ALICA**, s. 1969.

hükümleri uyarınca davanın açılabilmesi için gereken ilk şart, telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlal edilmiş olması ve ihlalin veya etkilerinin halen devam etmesidir.[394] Örneğin, doktora tezi olarak hazırlanan ve daha sonra kitap şeklinde yayımlanan eserden kaynak göstermeden alıntılar yapılmak suretiyle bir kitap oluşturulması ve bu kitabın dağıtılması halinde, eser sahibinin telif eserden kaynaklanan yetkileri ihlal edilmiş olmaktadır. Eser sahibi ise satış işlemi halen gerçekleştirildiğinden, tecavüzün ref'i davasını açabilecektir.[395] O halde davanın ihlalin geçici olduğu durumda istenemeyeceği, zira böyle bir halde davanın amacı kalmadığı ifade edilebilir.[396] Davanın görüldüğü sırada ihlal ortadan kalkmış ya da etkileri sona ermişse hâkim tarafından esas hakkında karar verilmesine mahal olmadığına hükmedilecektir.[397]

Dava maddi hukuk anlamında haksız fiile ilişkin dava türleri arasında yer almaktadır. Dolayısıyla FSEK 66. ve 68. maddeleri arasında başka bir düzenleme mevcut değilse haksız fiile ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.[398] Ancak özel kanun olan ref davasının açılabilmesi için haksız fiilin unsurlarından olan kusur ve zarar unsurlarının aranmadığı görülmektedir.[399] O halde tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi için tecavüzün hukuka aykırı olması gerekli ve yeterlidir. Nitekim FSEK m. 66/III'te *"Tecavüz edenin veya ikinci fıkrada yazılı kimselerin kusuru şart değildir."* hükmüyle

---

[394] **ARSLANLI**, s. 211; **TEKİNALP**, s. 311; **ÖZTAN**, s. 634; **KILIÇOĞLU**, s. 401; **NAL/SULUK**, s. 142; **ÖZKAN**, s. 107; **KÜÇÜKALİ**, s. 31.

[395] Yargıtay 11. HD., 14.11.2019 T., 2018/303E., 2019/7231K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 22.03.2020.

[396] **ARSLANLI**, s. 211; **ÖZTAN**, s. 634.

[397] **HELVACI**, s. 131; **ATAR**, s. 169.

[398] **ALICA**, 1969.

[399] **ÖZKAN,** s. 109; **ANTALYA**, s. 61-62.

davanın kusur şartı gerektirmediği açıkça ifade edilmiştir.[400] Tecavüzün ref'i davası için zarar şartı da aranmamaktadır. Zira zarar şartından açıkça söz edilen dava tazminat davasıdır.[401] İfade etmek gerekir ki eser sahipliğinden kaynaklanan yetkileri sınırlandıran hukuka uygunluk hallerinden birinin ya da TMK ve TBK kapsamında yer alan hukuka uygunluk sebeplerinin somut olayda mevcudiyeti halinde hukuka aykırılıktan söz edilemeyecektir.[402]

---

[400] FSEK m. 66/III hükmü ile yalnızca haksız fiil failinin değil maddenin ikinci fıkrasında sözü edilen kimselerin de kusurunun şart olmadığı ifade edilmiştir. FSEK m. 66/II hükmü *"Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa işletme sahibi hakkında da dava açılabilir."* şeklindedir. İstihdam edenlerin sorumluluklarını düzenleyen bu fıkra hükmü, TBK m.66'da düzenlenen yardımcı kişinin davranışından doğan sorumluluk hallerine uygulanabilecek genel bir kural niteliğinde olan adam çalıştıranın sorumluluğuna benzer niteliktedir **ANTALYA**, s. 329. Bu hüküm FSEK m.66'da düzenlenmese dahi TBK'nın ilgili hükümlerinin uygulama alanı bulacağına ilişkin görüş için bkz. **KILIÇOĞLU**, s. 40. Yargıtay 11. HD., 12.11.2018 T., 2017/1530E., 2018/6957K.,*"5846 Sayılı FSEK madde 66/2-3 hükmüne göre şirkette sigortalı çalışan aynı zamanda şube temsilcisi olan ve dosya içerisindeki arama yakalama muhafaza altına alma tutanağına göre izinsiz basılı kitapları iş yerine ait dolaptan alırken yakalanan davalının da zarardan sorumlu olduğunun kabulü gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiş olup, kararın bu nedenle bozulmasına karar verildi."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 23.03.2020.

[401] **KILIÇOĞLU,** s. 396-397.

[402] Yargıtay 11. HD., 21.11.2019 T., 2018/291E., 2019/7405K., *"Mahkemece, davaya konu "..." adlı süreli olmayan yayının, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu*

Davanın sonuçlanmasının uzun zaman alacağını ön gören kanun koyucu buna ilişkin olarak FSEK m. 66/IV ile özel bir tedbir hükmü ihdas etmiştir. İlgili hükme göre mahkeme, ihlale konu olan eser sahibinin mali ve manevi yetkilerini, ihlalin kapsamını, ihlali gerçekleştiren kişinin kusurunun bulunup bulunmadığını, kusur mevcutsa bunun ağırlığını, tedbir kararı verilmesi halinde ihlali gerçekleştiren kişinin doğması ihtimal dahilinde olan zararlarını belirleyerek ihlalin sona ermesi için gereken önlemleri alacaktır. İfade etmek gerekir ki kusur olmadığı takdirde de diğer unsurların mevcudiyeti halinde tedbir kararı verilebilecektir. Kusur, yalnızca mahkeme tarafından alınacak tedbirlerin niteliği ve türü bakımından önem arz etmektedir.[403]

Kanunun sistematiğine uygun şekilde, tecavüzün ref'i davasının manevi yetkilerin ihlali ve mali yetkilerin ihlali halinde olmak üzere ikili bir ayrımla incelenmesi gerekmektedir.

1. Manevi Yetkilerin İhlali Halinde

FSEK m. 67 hükmü, manevi yetkilerin ihlalinde açılacak tecavüzün ref'i davasını düzenlemektedir. FSEK m. 67/I'de yer alan düzenleme, eseri umuma arz yetkisinin ihlaline ilişkindir. Buna göre henüz alenileşmemiş bir eserin, sahibinin rızası olmaksızın

---

kapsamında derleme niteliğinde "ilim ve edebiyat eseri" olduğu, ...davalılar ... ve ...'ın editör olarak FSEK.'in 10/4. maddesi kapsamında adı geçenlerin davaya konu eser üzerindeki manevi ve mali hakları kullanma yetkisini haiz oldukları, bu kapsamda .... Ltd. Şti. ile imzaladıkları 17 Mart 2014 tarihli sözleşme doğrultusunda davaya konu yayının çoğaltılması ve yayılmasının hukuka aykırı bir yönünün bulunmadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen davaların davanın reddine karar verilmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 23.03.2020.

[403] **ÖZTAN**, s. 649; **KILIÇOĞLU**, s. 402.

veya arzusuna aykırı olarak umuma arzı halinde tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi ancak çoğaltılmış nüshaların yayınlanması halinde mümkündür.[404] Ancak maddi nüshanın söz konusu olmadığı hallerde ihlal tek seferde gerçekleştiği ve devamlılık arz

[404] Eserin alenileşmiş olması halinde tecavüzün ref'i davası açılamayacaktır. Ancak eser sahibi, eser alenileşmiş olsa dahi FSEK m. 14'te yer alan *"eseri umuma arz yetkisi"*nin düzenleniş amacına uygun olarak FSEK m. 69 uyarınca tecavüzün men'i davasını açabilecektir. Yargıtay HGK. 28.3.2019. T., 2018/998E., 2019/373K., *"Bu bakımdan, her ne kadar FSEK'nın 67/1. fıkrasına göre tecavüzün ref'ini isteme hakkının sadece, "henüz alenileşmemiş bir eserin sahibinin rızası olmaksızın veya arzusuna aykırı olarak umuma arz edilmesi" hâlinde uygulama olanağı olmasına karşın; eser sahibi "eser alenileşmiş olsa dahi" FSEK'nın 14/1. fıkrası yoluyla da aynı Kanun'nun 69. maddesi uyarınca tecavüzün önlenmesini isteyebilecek ve 70/1. fıkrasına göre, tecavüz edenden manevi tazminat talep edebilecektir. Her ne kadar kural olarak eserin kamuya sunulması, bir defalık hukuki eylem ise de, bu yolla eserin alenileşmesi sağlanmakta ve eser, fikri mülkiyet hukukunun koruma konusu hâline gelmektedir. Eser sahibine özgü manevi hak ve yetkilerin sağlanmasındaki amaç da fikri yaratıcılığın daha güçlü bir şekilde korunması ve cesaretlendirilmesidir. Bu bakımdan FSEK 14/1. maddesinde belirtilen eser sahibinin kamuya sunma hakkı, eser alenileştikten sonra da devam eder ve izinsiz çoğaltma, yayma gibi her türlü mali haklara tecavüz oluşturan eylemlerin gerçekleştirilmesi halinde eser sahibine, ihlal edilen mali hakların yanında, manevi hak tazminatı talep etme yetkisi de verir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 25.03.2020.

etmediği için tecavüzün ref'i davası açılamayacaktır.[405] Aynı hüküm, esere, sahibinin arzusuna aykırı olarak adının konulduğu hallerde de uygulama alanı bulacaktır.[406]

FSEK m. 67/II hükmü, eser sahibinin adının belirtilmesi yetkisine ilişkin manevi yetkinin hangi durumlarda tecavüzün ref'i davasına konu olabileceğini düzenleyen bir hükümdür. İlgili hüküm uyarınca, eser üzerinde sahibinin adı hiç konulmamış veya yanlış konulmuş yahut konulan ad iltibasa mahal verecek mahiyette ise eser sahibi, FSEK m.15'te yer alan tespit davasından ayrı olarak tecavüzün ref'ini talep etmişse, ihlali gerçekleştiren kimseden eserin gerek aslı gerek tedavülde bulunan çoğaltılmış nüshaları üzerinde adının gösterilmesini talep edebilecektir. Eser sahibi bu talebin yanında, masrafı tecavüz edene ait olmak üzere[407], hükmün en fazla 3 gazetede ilan edilmesini de isteyebilir.

FSEK m. 67/IV hükmü, eserde değişiklik yapılmasını yasaklama yetkisinin ihlaline ilişkin bir düzenlemedir. Kanun koyucu, eser sahibinin ileri sürebileceği talepleri eserin güzel sanat olup olmamasına göre farklı şekilde düzenlemiştir. Güzel sanat eserleri dışında kalan eserlerde eser sahibi, eserin değiştirilmiş şekilde çoğaltılmasının yayım ve temsilinin, yayım ve temsilinin, radyo ile yayımının menedilmesini ve tecavüz edenin, tedavülde bulunan çoğaltılmış nüshalardaki değişiklikleri düzeltmesini veya bunların eski haline getirilmesini talep edebilecektir. Eserdeki değişiklik, eserin, gazete, dergi veya radyo ile yayımı sırasında gerçekleştirilmiş ise eser sahibi, masrafı tecavüz edene ait

[405] **ARSLANLI**, s. 212; **AYİTER**, s. 254; **BOZBEL**, s. 240.

[406] **ÖZTAN**, s. 640.

[407] Anılan ifadenin FSEK m. 66/II hükmü uyarınca ihlalden sorumlu tutulan kişiler şeklinde anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. **KILIÇOĞLU**, s. 405.

olmak üzere, eseri değiştirilmiş şekilde yayımlamış olan bütün gazete, dergi ve radyo idarelerinden değişikliğin ilan yolu ile düzeltilmesini isteyebilir.[408]

Güzel sanat eserlerinde ise eser sahibi, asıldaki değişikliğin kendisi tarafından yapılmadığını veya eserdeki adının kaldırılmasını yahut değiştirilmesini talep edebilir. Eski halin iadesi mümkün ise değişikliğin ortadan kaldırılması kamunun veya eser sahibinin menfaatlerini esaslı surette zarar vermiyorsa, eser sahibi eseri eski hale getirebileceği hükme bağlanmıştır.[409]

---

[408] **KILIÇOĞLU**, s. 405.

[409] **TEKİNALP**, s. 315. Yargıtay, mimari projeye aykırı olarak ve izin almaksızın gerçekleştirilen esaslı değişiklikler sebebiyle eski hale getirilmesi istemine ilişkin olarak *"...Mahkemece de benimsenen 19.01.2015 tarihli bilirkişi heyet raporunda; bina cephesinde, maddi zarar ve hayat tehlikeye yol açabilecek teknik sorunlar olduğu kabul edildiği halde, mahkemece davaya konu mimari eserin dış cephesinde yapılan değişikliğin tamamen eski hale iadesine karar verilmesi doğru olmamıştır. Bu durumda, mahkemece öncelikle eski halin iadesi durumunda yapılacak değişikliğin kamunun veya malikin menfaatlerini esaslı surette haleldar edip etmediği hususunda mevcut bilirkişi heyetinden veya gerekiyorsa içinde inşaat sektöründen de bir bilirkişinin de olduğu yeni bir bilirkişi heyetinden görüş alınarak karar verilmesi gerektiği halde eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın davalı yararına bozulması gerekmiştir."* şeklinde karar vermiştir. Yargıtay 11. HD., T. 22.11.2017., 2016/4439E., 2017/6467K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 25.03.2020.

2. Mali Yetkilerin İhlali Halinde

a. Genel Olarak

Eser sahibinin meydana getirdiği eserinden ekonomik olarak faydalanması mali yetkilerin kullanımı ile mümkündür. Telif haklarının ihlali halinde açılacak olan tecavüzün ref'i davasında ihlalin kaldırılmasının yanı sıra doğacak mali sonuçlar da kanun koyucu tarafından hükme bağlanmıştır.[410] Zira mali yetkilerin ihlali halinde yalnızca ihlalin kaldırılması hali, eser sahibine etkin bir koruma sağlamış olmaz. Sözü edilen bu etkin korumanın sağlanması amacıyla mali yetkilerin ihlalinde, manevi yetkilerin ihlalinden farklı olarak, eser sahibine çok daha geniş imkanlar tanınmıştır.[411]

FSEK m. 68/I'de mali yetkilerin ihlalinde açılacak ref davasına ilişkin genel düzenlemeleri içeren hüküm *"Eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir."* şeklindedir. FSEK m. 68/I'de müeyyide olarak "*…sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir."*[412] şeklindedir. Belirtmek

---

[410] **KILIÇOĞLU**, s. 408.

[411] **KILIÇOĞLU**, s. 409; **NAL/SULUK**, s. 142.

[412] 23.01.2008 tarihli ve 5728 sayılı kanunla yapılan değişiklik ile *"...sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya rayiç bedel itibariyle uğradığı zararın en çok üç kat fazlasını isteyebilir."* şeklinde olan FSEK m. 68/I hükmünde yer alan *"zarar"* ifadesi madde metninden çıkarılmıştır. Zira öğretide *"zarar"* kelimesi haklı olarak

gerekir ki fıkrada ifade edilen *"bedel*" kavramı tazminat olmayıp bir özel hukuk cezası mahiyetindedir.[413]

Genel olarak mali yetkilerin ihlalinde dava konusunu "*sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedel"* ve *"kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedel"* oluşturmaktadır.[414] Dolayısıyla, bu iki kavramın birbirinden ayrılması gerekmektedir. Sözleşme yapılması halinde istenebilecek bedel, eser sahibi ile mali yetkilerin ihlalini gerçekleştiren arasında sözleşme yapılmış olsaydı ödenecek telif ücretin esas alınması

eleştirilmiş ve maddi tazminat davasındaki zarar koşulunu gerektirdiği kanısına yol açtığı ifade edilmiştir. **ÖZKAN**, s. 114; **KILIÇOĞLU**, s. 409.

[413] Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında *"...FSEK'in 68. maddesinde düzenlenen "varsayımsal bedelin" mütecavizi caydırmaya yönelik medeni ceza niteliğinde olduğu..."* ifadesine yer vermiştir. YHGK, 7.2.2019 T., 2017/11-6E., 2019/85K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 25.03.2020. **ÖZTAN**, s. 649; **TEKİNALP**, s. 318; **BOZBEL**, s. 242; **KÜÇÜKALİ**, s. 38.

[414] **ÇELİK**, s. 225.

halinde belirlenecek olan bedeldir.[415] Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedel ise, mahkemece belirlenen tarifede yer alan bedeldir.[416]

Kanunda yer alan iki seçenek arasında bir sıralama bulunmamaktadır. Dolayısıyla, tecavüzün ref'i davasında davacı bu seçeneklerden birini serbestçe seçebilir.[417] Her iki halde de kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek bedelin hesaplanmasında öncelikle

---

[415] **KILIÇOĞLU**, s. 409. Kanun koyucu, bu bedelin belirlenmesinde bir varsayımdan yola çıkmıştır. Öğretide bazı yazarlar tarafından bedel tespitine ilişkin bu yöntem *"farazi sözleşme"* olarak adlandırılmaktadır. **HIRSCH**, Fikri Say, s. 165; **KILIÇOĞLU**, s. 409; **TEKİNALP**, s. 319; **ÖZTAN**, s. 647. Yargıtay 11. HD., 21.10.2019 T., 2018/4872E., 2019/6467K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 26.03.2020. Bazı yazarlar ise bu yöntemi *"varsayımsal sözleşme"* olarak adlandırmaktadır. **ALICA**, s. 1969 vd. Bedel hesaplanmasını kolaylaştırmak amacıyla öğreti tarafından kabul edilen farazi sözleşme görüşü ve bunun neticesinde üç kat bedel ödenmesi, daha sonra meydana gelen bir ihlali yasal hale getirmez. **KÜÇÜKALİ**, s. 83. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bu hususu *"...Ancak varsayımsal sözleşme, bedeli ödenen mali hak kullanımları dışında, mütecavizin eylemini tümüyle hukuka uygun hâle getirmeyeceği gibi, bu bedel kapsamına girmeyen dava tarihinden sonra devam eden ya da etmesi muhtemel ihlalleri yasal hâle getirmeyecektir."* şeklinde hükme bağlamıştır. Yargıtay HGK, 7.2.2019 T., 2017/11-6E., 2019/85K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 26.03.2020.

[416] **TEKİNALP**, s. 318; **BOZBEL**, s. 43.

[417] **ÖZTAN**, s. 647; **BOZGEYİK**, Mimaride Telif, s. 220. Ancak, Yargıtay bir kararında sözleşme bedelinin belirli ve somut olması halinde farazi bir sözleşme ile bunun bedeli üzerinden tazminat hesaplanmasının hatalı olduğuna hükmetmiştir. Yargıtay 11. HD., 19.03.2002 T., 2001/10702E., 2002/2515K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 26.03.2020.

ihlale uğrayan eser sahibi esasa alınmaktadır. Bu nedenle objektif hesaplamadan ziyade sübjektif hesaplamaya ağırlık verilmektedir.[418] Nitekim bu husus Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bir kararında *"Varsayımsal sözleşme bedeli belirlenirken somut olayın özelliğine göre, eser sahibinin bilimsel/sanatsal yeteneği, üretim kapasitesi gibi sübjektif nitelikleri, eserin beğeni ölçüsü, sayfa sayısı, estetik görünümü, nitelik ve niceliği, ihlal edilen mali hakkın türü, coğrafi kapsamı, ihlal süresi, ihlalin yapıldığı vasıta, bunun geniş halk kitlesine ulaşımı gibi objektif kriterler dikkate alınarak hak sahibinin izinsiz kullanan ile sözleşme yapması hâlinde, bu sözleşme gereğince isteyebileceği bedel ve bunun faizi FSEK'in 68. maddesi gereğince açılacak davada dikkate alınacaktır."*[419] şeklinde ifade edilmiştir.

Kanun koyucu mali yetkilere yönelik ihlallerde caydırıcılığın sağlanması amacıyla tecavüzün ref'i davasında telif ücretinin en çok üç katının talep edilmesine imkân sağlamıştır.[420] Mali yetkilerin ihlali halinde, taraflar arasında sözleşme yapılmış olsaydı eser sahibinin isteyebileceği üç kat bedelden[421] ne anlaşılması gerektiği öğretide

---

[418] **ÖZTAN**, s. 648.

[419] YHGK, 7.2.2019 T., 2017/11-6E., 2019/85K. **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 27.03.2020. Öğretide de düzenlemenin isabetli olduğu kabul edilmektedir. **TEKİNALP**, s. 319; **ÖZTAN**, s. 648; **KILIÇOĞLU**, s. 412; **ÖZKAN**, s. 115.

[420] **KILIÇOĞLU**, s. 409. İfade etmek gerekir ki üç kat bedel istemi yalnızca açılmış bir tecavüzün ref'i davasında kullanılır.

[421] Öğretide ve Yargıtay kararlarında *"telif tazminatı"* şeklinde ifade edilmektedir. **KILIÇOĞLU**, s. 409; **BOZGEYİK**, Telif Hukuku, s. 51; **ÖZKAN**, s. 114. Yargıtay HGK, 7.2.2019 T., 2017/11-6E., 2019/85K. *"...Mali haklara tecavüz hâlinde uygulanan FSEK'in 68/1 maddesi gereğince talep edilen "bedel", doktrin ve uygulamada aynı Kanunun 70/2. maddesinde düzenlenen maddi tazminattan farklılığını vurgulamak*

tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız görüşe göre üç kat fazlasından anlaşılması gereken bedel ve bedelin üç katı değil, yalnızca talep edilebilecek bedelin üç katıdır.[422] Zira aksi halde miktar dört kat olacak ve FSEK m. 68/I'de yer alan düzenlemeye aykırılık teşkil edecektir.[423] Bedel tespiti somut olayın özelliklerine göre mahkeme tarafından bilirkişi vasıtasıyla yaptırılacaktır.[424]

Öğretide tartışılan bir diğer mesele ise, maddede yer alan *"...üç kat fazlasını isteyebilir."* hükmü uyarınca bedeli belirleme yetkisinin davacının mı olduğu yoksa mahkemenin takdirinde mi olduğuna ilişkindir. Bir görüşe göre tek veya üç katı belirleme yetkisi davacıya aittir. Dolayısıyla, mahkeme bunu değiştiremeyecek ve talebi kabul edecektir.[425] Diğer görüşe göre ise hâkimin somut olaya göre üç kat fazlaya hükmetme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim kanunda yer alan *"...en çok"* ifadesi de bu durumu destekler niteliktedir.[426] Yargıtay, tecavüzün ref'i davasında davacıya tanınan

---

amacıyla "telif tazminatı" olarak da ifade edilmektedir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 28.03.2020. Yargıtay 11. HD., 14.01.2020 T., 2018/3444E., 2020/3347K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 28.03.2020.

[422] **NAL/SULUK**, s. 143.

[423] **ÖZKAN**, s. 116.

[424] Yargıtay HGK *"...sözleşme yapması hâlinde talep edebileceği farazi sözleşme bedelinin bilirkişiye tespit ettirilerek..."* 14.2.2018 T., 2017/11-65E., 2018/205K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 29.03.2020.

[425] **ÖZTAN**, s. 649; **TEKİNALP**, s. 319; **NAL/SULUK**, s. 143.

[426] **ALICA**, s. 2088; **BOZBEL**, s. 245; **ÇELİK**, s. 228; **KÜÇÜKALİ**, s. 101; **GÜL**, İbrahim, Telif Tazminatı Tutarının Takdiri Olması Sorunu Üzerine Düşünceler, **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 16, Y. 2018, s. 64. İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, Anayasaya uygunluk denetimi için 5846 sayılı

"üç kat bedel isteme" yetkisini kabul etmekte ve bedelin belirlenmesinde davacının yetkili olduğuna ilişkin kararlar vermektedir.[427] Ancak yine Yargıtay tarafından üç kat

FSEK m. 68/I'de yer alan *"...üç kat fazlasını isteyebilir."* ibaresinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, 2012/133E., 2013/33K. sayılı kararında *"İtiraz konusu kural, eser, icra, fonogram veya yapımın izinsiz kullanılması halinde hak sahiplerinin dava yoluyla isteyebileceği bedele üst sınır getirmiştir. Kural, hâkimin taleple bağlı olduğuna dair veya takdir yetkisine ilişkin olumsuz bir düzenleme içermemektedir. Bu sınır içerisinde kalmak şartıyla hâkimin dosya içeriği ve talebi de gözeterek takdir yetkisi kullanacağı açıktır. Öte yandan dava edilen eser, icra, fonogram veya yapımın bedelini belirleme görevi de hâkime bırakıldığından hüküm altına alınacak bedelin belirlenmesinde hâkimin takdir yetkisinin olmadığından söz edilemez. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir. Kuralın, Anayasa'nın 10., 13. ve 36. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir."* www.resmigazete.gov.tr, Erişim Tarihi:29.03.2020.

[427] **ÖZKAN**, s. 121. Yargıtay bir kararında *"FSEK'nın 68/1. fıkrasındaki eser sahibinin "uğradığı zararın, en çok üç kat fazlasını isteyebilir" şeklindeki düzenleme, eser sahibinin mali haklarına tecavüz halinde gerektiğinde rayiç bedelin üç katının mütecavizden istenilebilmesi hususunda eser sahibine tanınmış bir seçeneğin kullanılması yetkisidir. Bu bakımdan, Kanun'da eser sahibine tanınan rayiç bedelin üç katı fazlasına kadar isteyebilme seçeneklerinden herhangi birisini kullanma yetkisi eser sahibi olan davacıya aittir. Mahkemece seçilen talep değiştirilemez…Mahkemece, davacının FSEK'nın 68/1. fıkrası uyarınca rayiç bedelin üç katına hükmedilmesine ilişkin talebi ve ıslahla artırdığı meblağ gözetilerek hüküm kurulması gerekirken, davacının 3 kat tazminata ilişkin talebi nazara alınmadan sadece 3 adet bilgisayarda lisansız kullanım bedeline hükmedilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir."* şeklinde

fazlasına hükmedilecek bedelin hesaplanmasında ortak kusurun araştırıldığı ve davacı hak sahibinin ortak kusurunun varlığı halinde mahkemenin bu bedelden indirim yapabileceği de kabul edilmektedir.[428]

hüküm vermiştir. Ancak aynı kararın karşı oy yazısı *"...68.maddenin birinci fıkrasındaki "en çok" ve "üç kat fazlasını isteyebilir." şeklindeki iki önemli vurgu, davacının talebenin üst sınırını belirlemeye yöneliktir. Kanunla mahkemelere verildiği AYM tarafından da kabul edilen takdir hakkının, mahkemelerin elinden alınması ise adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelebilecektir. Yukarıda anılan nedenlerle, yerel mahkemece, davalının telif hakkı ihlali eylemindeki kusur durumu tartışılmaksızın, FSEK 68.maddesindeki "üç katı…" ibaresinin bir zorunluluk gibi algılanarak telif tazminatına hüküm olunması yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum."* şeklindedir. Yargıtay 11. HD., 10.01.2019 T., 2017/642E., 2019/237K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 03.03.2020 Yargıtay 11. HD., 21.04.2016 T., 2015/8972E., 2016/4523K.,*"Bu bakımdan, mahkemenin 5846 Sayılı FSEK 68/1. fıkrası gereğince rayiç bedelin üç misli artırım yapılması suretiyle zararının giderilmesine dair hak sahibi olan davacı talebinin makul olmadığı takdirde, daha az bir artırım yapılması hususunda (somut uyuşmazlıkta iki misli olarak) hakimin takdir hakkı bulunduğundan hareketle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bu sebeple davacı yararına bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 01.04.2020.

[428] Yargıtay 11. HD., 19.6.2015 T., 2014/18483E., 2015/8539K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 01.04.2020. **NAL/SULUK**, s. 143; **BOZBEL,** Mimaride Telif Hakları, s. 224; **GÜL,** s. 65.

b. Mali Yetki Sahibine Tanınan İmkanlar

FSEK'te 68. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında çoğaltılan nüshalara ilişkin olarak özel bir tecavüzün ref'i davası açma imkânı tanınmış ve çoğaltma yetkisinin ihlali halinde nüshaların satışa çıkarılıp çıkarılmadığına göre ikili bir ayrım yapılmıştır.[429]

FSEK m. 68/II hükmü *"İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmamışsa hak sahibi çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Bu husus, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz."* şeklindedir. O halde kanun koyucu çoğaltma yetkisi ihlal edilen mali yetki sahibine üç imkân tanımıştır. Bu halde davanın konusu, *"çoğaltılmış kopyaların ya da çoğaltma araçlarının imhası"*[430] veya *"çoğaltılmış kopyaların ve çoğaltma araçlarının uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesi"*[431] ya da *"taraflar arasında sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlası"* dır. Mali yetki sahibi, bu üç imkândan

---

[429] **ÇELİK**, s. 230.

[430] Yargıtay 11. HD., 7.11.2018 T., 2017/559E., 2018/6855K *"..." adlı eserin çekişmeli " ..." ibaresi ile başlayan dörtlüğünün davacıya ait olduğunun ve davalı tarafından haksız biçimde alındığının tespiti ve davalı adı ile kullanılmasından kaynaklanan tecavüzün bulunduğu her yerden silinmesi suretiyle kaldırılmasına, bu kapsamda silinme mümkün olmadığı takdirde ilgili bölümün bulunduğu ürün veya materyaller ile birlikte imhasına, fazlaya ilişkin istemlerin reddine karar verilmiştir"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 01.04.2020.

[431] Söz konusu uygun bedel, çoğaltılmış nüshaların üretim maliyet fiyatını aşmamak üzere, güncel değil eski fiyat üzerinden belirlenir. **TEKİNALP**, s. 321; **ÖZTAN**, s. 658.

birini talep etmiş olsa da ihlalde bulunan kişiye karşı diğer yasal haklarını ileri sürebilecektir.[432]

FSEK m. 68/III hükmü *"İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmışsa hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında ikinci fıkradaki şıklardan birini kullanabilir."* şeklindedir. Bu halde de kanun koyucu tarafından çoğaltma, umuma iletim ve yayma yetkisi ihlal edilen mali yetki sahibine üç imkân tanınmıştır.[433] Ancak belirtmek gerekir ki, FSEK m. 68/III kapsamında izinsiz çoğaltılan nüshaların tamamı satışa çıkarılmışsa, bir diğer ifade ile ihlali gerçekleştiren kimsenin elinde nüsha bulunmuyorsa[434], mali yetki sahibi bu üç imkândan çoğaltılmış nüshaların imhasını ya da çoğaltılmış nüshaların kendisine verilmesini isteyemeyecektir. Böyle bir durumda mali yetki sahibi, çoğaltma araçlarının imhasını[435] ya da sözleşmenin varlığı halinde talep edebileceği miktarın üç katını isteyebilir. Mali yetki sahibi, bu imkanlardan birini seçtiği takdirde diğer imkanları kullanamaz.[436]

---

[432] **ÖZTAN**, s. 652.

[433] **ATAR**, s. 171.

[434] Kanunda yer alan *"elinde bulunma"* ifadesinin çoğaltılmış nüshalar üzerindeki ayni hakların ihlali gerçekleştirene ait olması şeklinde anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. **ÇELİK**, s. 232.

[435] Öğretide genel olarak kabul edilen görüş, imhanın lüzumu oranında gerçekleştirilmesidir. Dolayısıyla bu araçların tamamen yok edilmesine gerek olmayıp, kullanılamaz hale getirilmesi yeterli görülmektedir. **ÖZTAN**, s. 654. **ATAR**, s. 173.

[436] Mali yetki sahibine tanınan bu imkân yenilik doğuran haktır. Yenilik doğuran haklar, usulüne uygun olarak bir defa kullanılmakla sona erer. **BUZ**, Vedat, Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005, s. 256; **ANTALYA**, s. 91. Yargıtay 11. HD., 26.1.2018 T., 2016/6622E., 2018/708K., *"Dairemiz ve HGK kararlarında belirtildiği (11 HD*

*"Bir sözleşme yapılması halinde isteyebileceği miktarın en çok üç katı"*nın mali yetki sahibi tarafından talep edilmesi ve mahkemece FSEK m. 68'de öngörülen hususun kabul edilmesi halinde taraflar arasında *"farazi sözleşme"* ilişkisinin doğduğu kabul edilmektedir.[437] Nitekim FSEK m. 68'de bu husus *"Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması halinde haiz olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir."* şeklinde ifade edilmiştir. İhlali gerçekleştiren tarafından ödeme gerçekleştirildiği takdirde, çoğaltmış nüshalar serbestçe ticaret mevkiine konabilir.[438] Yukarda ifade edildiği üzere eser sahibi, söz konusu talep dışında ihlali gerçekleştiren kişiye karşı diğer yasal haklarını da kullanabilecektir.[439]

07.07.1987 tarih 1836/4131, 11 HD. 13.10.2009 tarih 5561/10516, 11 HD. 13.09.2011 tarih 10929/10277, HGK 20.03.2002 tarih 176/214 Sayılı kararları) ve öğretide de benimsendiği üzere, hak sahibi FSEK 68. Maddesi uyarınca telif tazminatı talebinde bulunduğu ve mahkemece de telif tazminatına hükmedildiği takdirde taraflar arasında farazi sözleşme yapılmış gibi bir hukuki durum meydana gelir. Bu durumda, davalının eylemi de farazi sözleşme kapsamında yasal kullanım haline dönüşeceğinden; davacı hak sahibi farazi sözleşmenin kapsadığı kullanımın refi suretiyle, tedavüldeki nüshaların toplanması, imhasını vb. isteyemez." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 05.04.2020.

[437] **NAL/SULUK**, s. 144.

[438] **ÖZTAN**, s. 660. *"Davacının FSEK m. 68 uyarınca telif tazminatı talebi neticesinde taraflar arasında farazi sözleşme ilişkisi kurulmuş olduğundan, davacının kitapların toplatılmasını isteyemeyeceği ancak muhtemel tecavüzün men'ini isteyebileceği…"* **BOZGEYİK**, Telif Hukuku, s. 177 vd.

[439] **KILIÇOĞLU**, s. 410; **ÖZTAN**, s.660. Yargıtay 11. HD., 11.12.2019 T., 2019/1252E., 2019/8090K.*, "Eser niteliğindeki kitaplara davalının eylemleri nedeni ile*

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

a. Davacı

FSEK m. 66/I uyarınca mali veya manevi yetkisi ihlal edilen kimsenin tecavüzün ref'i davasını açabileceği hükme bağlanmıştır. Tecavüzün ref'i davasında, davacı olarak en başta eser sahibi veya ortak eser sahipleri gelmektedir. Ortak eser sahipliğinde eser sahiplerinden her biri kendi meydana getirdiği kısım ile ilgili dava açabilir. Eserin tamamına yönelik bir ihlal halinde, her bir eser sahibi diğerini temsilen tecavüzün ref'i davasını açabilecektir.[440] Birlikte eser sahipliğinde ise, FSEK m. 10/II'de yer alan *"Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir."* hükmü uyarınca eser sahiplerinden her biri tek başına dava açma yetkisini haizdir. FSEK m. 80'de *"Eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı haklara sahip olanlar da eser sahipleri gibi Tecavüzün Ref'i, Tecavüzün Men'i ve Tazminat Davası haklarından*

tecavüz ettiğinin tespiti ile ref'ine, kitapların davalı tarafından yeniden basımının yayınlanmasının dağıtımının engellenmesi ve basılan kitapların toplatılması yolu ile tecavüzün men'ine, 5846 Sayılı FSEK 68. maddesi gereğince hesaplanan toplam .... telif tazminatının .... tarihinden itibaren işletilecek ticari avans faizi ile birlikte tahsiline ve davacının manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 05.04.2020.

[440]A**RSLANLI**, s. 209; **ÖZTRAK**, s. 79; **ÇELİK**, s. 205.

faydalanırlar." hükmüyle açıkça ifade edildiği üzere bağlantılı hak sahipleri[441] tecavüzün ref'i davasını açmaya yetkilidir.

Mali yetkilerin ihlaline ilişkin düzenlemeler ihtiva eden FSEK m. 68 hükmünde ise davayı *"hak sahibi"*nin açabileceği düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre ref davasını açabilecek *"hak sahipleri"* mali yetkileri veya bunları kullanma yetkisini kendilerinde bulunduran kişilerdir.[442] Mali yetkilerin devrinde dava hakkı, bu yetkileri devralan kimse tarafından kullanılabilir.[443] Eser sahipliğinden kaynaklanan mali yetkilerin bir veya birkaçının kullanımının başka kişilere devri halinde[444] ise devralanların ref davası açıp açamayacaklarına ilişkin hüküm FSEK'te yer almamaktadır.

[441] Bu kapsama icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, radyo-TV yayın kuruluşları, film yapımcıları girmektedir. Bağlantılı hak konusunun eserden farkı için bkz. **NAL/SULUK**, s. 125 vd.

[442] **ÇELİK**, s. 204.

[443] **EREL**, s. 334. Mali yetkilerin FSEK'te öngörülen ilkelere uygun şekilde ve en geniş kapsamda devredilmiş olması halinde eser sahibi kural itibariyle yalnızca manevi yetkilere ilişkin dava açabilecektir. Ancak eser sahibi mali yetkileri tamamen devretmiş olsa dahi, eserden ekonomik yönden faydalanmaya devam ediyorsa bu halde dava açma yetkisinin bulunduğu kabul edilmelidir. **ÖZTAN**, s. 624; **BOZBEL**, Mimaride Telif Hakları, s. 230.

[444] **ÖZKAN**, s. 110. Fikri hakkın bahşettiği yetkilerin tamamının veya bir kısmının kullanılmasının çeşitli hukuki sebeplere istinaden verilmesi FSEK m. 48 hükmünde düzenlenmiştir.

Konuyla ilgili olarak Yargıtay, güncel kararlarında lisans hakkı sahiplerine tecavüzün ref'i davası açma hakkı tanımamaktadır.[445]

Manevi yetkiler bakımından tecavüzün ref'i davasını açabilecek kişiler, manevi yetkileri kullanmayı haiz kişilerdir. Dolayısıyla, eser sahibi dışında, eser sahibinin ölümünün ardından herhangi bir kimse eser sahibi tarafından yetkili kılmışsa o kimse, eğer kimse yetkilendirilmemişse vasiyeti tenfiz memuru; bu da tayin edilmemiş ise sırasıyla sağ kalan eş ile çocukları, atanmış mirasçıları, ana-baba ve kardeşleri tecavüzün ref'i davasını açabilirler (FSEK m. 19).

b. Davalı

Tecavüzün ref'i davasında davalı, telif eserden kaynaklanan yetkileri ihlal eden kişidir. Bu bakımdan sorumlu tutulacak kişi, sadece ihlal eden değildir. İlliyet bağı kurabilmek şartıyla ihlal fiiline her şekilde katılan da sorumlu kabul edilmektedir.[446] Dolayısıyla mütecaviz, bir diğer ifadeyle ihlali gerçekleştiren, somut olayın niteliklerine

---

[445] Yargıtay 11. HD., 20.11.2007 T., 2006/6776E., 2007/14566K., *"Davacı, FSEK'nun 68. maddesine dayalı olarak tecavüzün ref'i ve tazminata karar verilmesini istemiştir. Bu madde uyarınca talep hakkı eser sahibine veya eser sahibinden mali hakları devralan kişiye aittir. Ruhsat verilmesi yoluyla mali hakları kullanma yetkisine sahip olan kişi ise zararının karşılanmasını sadece FSEK'nun 70/2. maddesi uyarınca açacağı maddi tazminat davasında isteyebilir. Bu durumda, davacının kanundan kaynaklanan ruhsat sahibi sıfatıyla FSEK 68. maddesine dayalı tecavüzün ref'i ve tazminat davası açamayacağından dolayı davanın husumet yönünden reddi gerekirken, davanın kısmen kabulü doğru görülmemiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 05.04.2020. **ÖZKAN**, s. 110.

[446] **ÖZTAN**, s. 626.

göre farklılık arz etmektedir. FSEK m. 66/II'de yer alan özel hüküm uyarınca ihlal, *"hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya çalışanları tarafından gerçekleştirilmişse"* kusur şartı aranmaksızın, işletme sahibine karşı da tecavüzün ref'i davası açılabilecektir.[447] Burada TBK m. 61 uyarınca müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır.[448] Dolayısıyla, ihlali meydana getirene veya ondan sorumlu olanlardan herhangi birine karşı, birlikte veya ayrı ayrı tecavüzün ref'i davası açılabilecektir.[449]

5187 sayılı Basın Kanunu[450] m. 13/I *"Basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddî ve manevî zararlardan dolayı süreli yayınlarda, eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumludur."* hükmünde sözü edilen fiiller arasına, eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin haksız yayımlanması da dahildir. O halde basılmış eserler yoluyla gerçekleştirilen ihlallerde hukuki sorumluluğun belirlenmesinde kanunun 13. maddesi önem arz etmektedir. Nitekim Yargıtay HGK bir kararında *"Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa gelindiğinde, yerel mahkeme direnme kararında davalılardan davalı gazetenin genel yayın yönetmeni ... ve sorumlu*

---

[447] **KILIÇOĞLU**, s. 434-435. Yargıtay 11. HD., 13.06.2019 T., 2017/4966E., 2019/4367K., *"Bu durumda, FSEK 66/2,3 maddesi uyarınca şirketin yöneticisi olan ...'ın da eserin izinsiz olarak çoğaltılmasından doğan telif tazminatından sorumlu tutulması gerekmekte olup, yanılgılı değerlendirme ile anılan davalı hakkında davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 07.04.2020.

[448] **ARAT**, Ayşe, Müteselsil Borçlarda Alacaklı ile Borçlu Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları, **SÜHFD,** C. 26, S. 2, Y. 2018, s. 326.

[449] **ANTALYA**, s. 646.

[450] RG. 26.6.2004 tarihli ve 25504 sayılı kanun.

müdürü ...'a Basın Kanunu'nun 13. maddesine göre üst düzey yönetici olmadıklarından husumet yöneltilemeyeceğinden bahisle haklarındaki davanın reddine karar verilmiş ise de, adı geçen davalıların işleme eser niteliğindeki dava konusu eserin izinsiz olarak gazete ekinde kupon karşılığı promosyon olarak dağıtılmasından hem Basın Kanunu'nun 13. maddesinde yer alan özel hüküm, hem de bu özel hüküm FSEK 66. maddedeki genel hükmü kaldırmadığından FSEK 66. maddede belirtilen genel hüküm gereğince sorumlu olduklarının kabulü gerekir." şeklinde hüküm vermiştir.[451]

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

FSEK m. 76 hükmünde ifade edildiği üzere dava ihtisas mahkemelerinde açılır. İhtisas mahkemesi ise Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesidir. Ancak söz konusu mahkemeler henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.[452]

Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir. Davalının birden fazla olması halinde bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde de dava açılabilecektir. Ancak FSEK m. 66 *"Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir."* hükmüyle eser sahibinin ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i davasını açabileceği ifade edilmiştir. Taraflar, HMK m. 16 hükmü uyarınca haksız fiilin meydana geldiği yerde de davayı açabileceklerdir.

[451] Yargıtay HGK., 28.03.2019 T., 2018/998E., 2019/373K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 08.04.2020.

[452] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 73.

3. İspat Yükü

Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça TMK m.6'da yer alan genel ispat kuralı gereği taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. FSEK m. 76/III'te ifade edildiği bu kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında davacının iddiasının doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yetecek miktarda delil sunması halinde, mahkeme, davalılardan kullandıkları eser ve/veya bağlantılı haklara ilişkin konuların listesini sunmalarını isteyebilir.[453] Davacının, telif hakkı sahibi olduğunu ve bu hakkın ihlal edildiğine ilişkin iddiasını ispata elverişli bir şekilde somutlaştırması gerekmektedir.[454] Davacının sunduğu deliller, iddiasının doğruluğu hakkında mahkemede kuvvetli kanaat oluşturduğu takdirde delil gösterme yükü davalıya geçmektedir. Nitekim mahkemenin ibraza ilişkin bu emrinin yerine getirilmemesi haksız kullanıma ilişkin bir karine teşkil edecektir.[455]

4. Zamanaşımı

Tecavüzün ref'i davası bakımından herhangi bir zamanaşımı süresi kanunda yer almamaktadır. Bu sebeple zamanaşımının belirlenmesinde Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulama bulacaktır.[456] Mali veya manevi yetkilerin taraflar arasındaki sözleşmeye aykırı davranış neticesinde ihlal edilmesi durumunda TBK m. 146 uyarınca tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi on yıllık zamanaşımı süresine tabi olacaktır.[457]

---

[453] **ÖZTAN**, s. 692.

[454] **ÖZEKES**, s. 81.

[455] **ÖZEKES**, s. 84.

[456] **OĞUZMAN/ÖZ**, s. 585; **ANTALYA**, s. 728 vd.

[457] **KILIÇOĞLU**, s. 464.

Mali veya manevi yetkilerin haksız bir fiille ihlal edilmesi halinde doğan taleplerde ise TBK m.72 hükmü uygulanacaktır. Buna göre ihlal nedeniyle zarar ve ihlalden sorumlu olan kişinin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde son ihlalin üzerinden on yılın geçmesiyle talep zamanaşımına uğrayacaktır.[458] Dava bakımından ihlal devam ettiği sürece zamanaşımı süresi işlemeye başlamayacaktır.[459]

III. Tecavüzün Men'i Davası

A. Genel Olarak

FSEK m. 69/I'de *"Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vakı olan tecavüzün devam*

---

[458] **KILIÇOĞLU**, s. 466.

[459] Yargıtay 11. HD., 7.3.2019 T., 2017/2634E., 2019/1906K., *"...dava konusu kitapların basım tarihleri ve atılı eylemlerin niteliğine göre, zamanaşımı sürelerinin dolmadığı, zira telif tazminatı isteminin zaten on yıllık zamanaşımına tabi olduğu, manevi tazminata neden olduğu ileri sürülen manevi hak ihlallerinin süreklilik arz edecek biçimde kesintisiz şekilde devam ettiği, süreklilik arz eden eylem için zamanaşımı süresinin işlemeyeceği…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 08.04.2020. Yargıtay açık olmasa da farazi sözleşme ilişkisine dayanan taleplerde sözleşmeden doğan borçlara ilişkin TBK m. 146'daki on yıllık zamanaşımı süresini uygulamaktadır. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, FSEK m. 68'de yer alan farazi sözleşme ilişkisinin kurulmasının temel sebebi zararın miktarının belirlenmesinin mümkün olmadığı hallerde hesabın kolaylaştırılmasının sağlanmasıdır. Dolayısıyla bu amacın aşılması suretiyle haksız fiil sorumluluğuna ilişkin olan maddenin, sözleşmeden doğan sorumluluk yorumuna tabi tutulmasının uygun olmadığı kanaatindeyiz. **KILIÇOĞLU**, s. 475.

veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir." hükmüyle tecavüzün men'i[460] davası düzenlenmiştir. Men kelimesi yasaklama, engel olma anlamına gelmektedir.[461] Hükümde açıkça ifade edildiği üzere, mali veya manevi yetkiler bakımından bir ayrım yapılmaksızın, bu yetkilere yönelik bir ihlal tehlikesinin varlığı davanın açılması için yeterli kabul edilmektedir.[462] Zira dava, ihlalin doğmasını ve etkilerini göstermesini önlemek amacını taşımaktadır.

Tecavüzün men'i davasında, tıpkı tecavüzün ref'i davasında olduğu gibi, kusur ve zarar koşulu şart değildir. Bu husus FSEK m. 69/II'de yer alan ifade ile açıkça belirtilmiştir.[463] Ancak illiyet bağı her türlü hukuki sorumluluk bakımından aranan bir koşul olduğundan, tecavüzün men'i davasının açılabilmesi için de ihlal tehlikesine sebep olan kişiye atfedilecek bir fiilin mevcudiyeti gerekmektedir.[464]

Tecavüzün men'i davasının açılabilmesi için ihlalin gerçekleşmesi şart olmayıp ihlalin varlığı yeterli kabul edilmiştir. Örneğin, bir opera bestecisi eserinin izinsiz olarak sahneleneceğini öğrendiğinde, henüz gerçekleşmemiş bu ihlal tehlikesine karşı tecavüzün men'i davasını açabilir. Ancak kanun maddesinde ifade edildiği üzere vaki tecavüzün devam veya tekrarının muhtemel görüldüğü hallerde de bu dava açılabilecektir. Dolayısıyla, ihlalin aynı fiille tekrar edilme tehlikesinin bulunduğu hallerde de tecavüzün men'i davasının açılması söz konusu olacaktır. Kanun maddesinde yer alan *"devam"*

---

[460] Öğretide tecavüzün men'i davası yerine *"saldırının önlenmesi davası"* ifadesi de kullanılmaktadır. Bkz. **KILIÇOĞLU**, s. 412.

[461] https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 08.04-.2020.

[462] **ÖZTAN**, s.663.

[463] **ARSLANLI**, s. 210; **KILIÇOĞLU**, s.413.

[464] **ALICA**, s. 2172.

ifadesi, ihlalin son bulduktan sonra yeniden başlaması ihtimalini ifade etmektedir.[465] O halde örnekte yer alan opera bestecisi, eserinin izinsiz sahnelendiğini ve bu eylemin tekrarlanma tehlikesini öğrendikten sonra tecavüzün men'i davasını açabilecektir.[466] Tecavüzün devamlı olması halinde ise, ref davasının açılması gerekmektedir.[467]

Tecavüzün men'i davasını, tecavüzün ref'i davasından ayıran temel husus henüz gerçekleşmemiş ya da tekrarı mümkün bir ihlalin varlığıdır. Tecavüzün ref'i davasının açabilmesi için ise meydana gelmiş ve etkileri devam eden bir ihlalin mevcudiyeti gerekmektedir. Bu bakımdan ihlal gerçekleştikten sonra tekrarını önlemek amacıyla açılan tecavüzün men'i davasıyla, tecavüzün ref'i davasının şartları birbirine oldukça yaklaşmış olsa da ref davasında ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması amaçlanırken; men davasında amaçlanan yalnızca tekrar etme olasılığı bulunan ihlalin bertaraf edilmesidir.[468] O halde başlamış ve devam eden bir ihlalle ilgili olarak söz konusu davaların beraber açılabileceği ifade edilmelidir.

Tecavüzün men'i davasının açılabilmesi için, eserden kaynaklanan yetkilerin kullanımının hukuka aykırı olması gerekmektedir. Dolayısıyla, telif eserden kaynaklanan

---

[465] **ARSLANLI**, s. 212; **ÖZTRAK**, s. 80; **ÇELİK**, s. 250.

[466] Yargıtay 11. HD., 21.10.2019 T., 2018/4872E., 2019/6467K., *"...davalının davacının mali haklarının sahibi olduğu "..." adlı eseri izinsiz biçimde umuma açık olarak temsil ettirmesi eyleminin davacının eserden doğan haklarına tecavüz oluşturduğunun tespitine, davalının tecavüzünün önlenmesine, davalının tecavüz sonucunun FSEK'in 68. maddesi uyarınca ortadan kaldırılmasına..."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 09.04.2020.

[467] **ÖZTAN**, s. 664.

[468] **KILIÇOĞLU**, s. 413; **ÖZTAN**, s. 664; **GÖKYAYLA**, Değişiklikler, s. 24; **NAL/SULUK,** s. 142.

yetkileri sınırlandıran hukuka uygunluk hallerinin mevcudiyeti halinde hukuka aykırılıktan söz edilemeyecektir.[469]

Kanun koyucu tecavüzün men'i davasının sonuçları bakımından tecavüzün ref'i davasında olduğu gibi ikili bir ayrım yapmamıştır. Zira yukarda ifade edildiği üzere tecavüzün men'i davasında henüz bir ihlal doğmamıştır. Amaç, henüz doğmayan bu ihlalin meydana gelmesini önlemektir.[470] Dolayısıyla, böyle bir düzenleme biçiminin doğru olduğu öğretide kabul edilmektedir.[471] İhlal ihtimali, her somut olaya göre ayrı değerlendirilmelidir. Bu durumda en azından, ihlal tehlikesinin varlığının objektif şartlara göre kabul edilebilir olması gerekmektedir.[472]

FSEK m. 69/II'de, FSEK m. 66'da yer alan özel ihtiyati tedbir hükümlerine gönderme yapılmıştır. Buna göre mahkeme, telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlalinin kapsamını, kusurun bulunup bulunmadığını, varsa ağırlığını ve ihlalin önlenmesi halinde ihlali gerçekleştiren kimsenin doğması muhtemel zararlarının önlenmesi için gereken tedbirleri alabilecektir.[473] Kanun koyucu böylelikle amacı ihlalin gerçekleşmesini

---

[469] **ÖZTAN**, s. 663.

[470] **BOZBEL,** s. 253; **KILIÇOĞLU**, s.414.

[471] **KILIÇOĞLU**, s.414.

[472] **ALICA**, s. 2168.

[473] **ÖZTAN**, s. 666; **KILIÇOĞLU**, s.415; **BOZBEL**, s. 253. Yargıtay 11. HD., 16.05.2019 T., 2017/1832E., 2019/840K., *"Davalı tarafın tecavüzünün ref'ine, FSEK 68/1 maddesinin uygulanmasının sonucunda davacı ile davalı arasında dava tarihinden önce basılmış ve davaya konu kitaplar yönünden farazi sözleşme ilişkisi meydana geleceğinden, dava tarihinden önce basılmış olan ve bu davaya konu teşkil eden kitapların satışının durdurulması talebi ile mevcutların toplatılması taleplerinin reddine, ancak davalının bu kitaplar dışında yeni baskı ve satış ihtimali bulunduğundan dava*

önlemek olan tecavüzün men'i davalarına işlerlik kazandırmak istemiştir. Yargıtay bir kararında *"...hükmedilen tazminatın hüküm tarihine kadar olan kullanımlara ilişkin olup hüküm sonrasındaki kullanımları kapsamaması nedeniyle linklere erişimin engellenmesine karar verilmesi gerektiği gibi tecavüzün men'ine karar verildiğine göre men kararın ifası için linklere erişimin de engellenmesi gerekmektedir. Bu itibarla linklere erişimin engellenmesi isteminin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılışı şekilde yanılgılı gerekçe ile karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir."*[474] şeklinde hüküm vermiştir. Nitekim verilen özel ihtiyati tedbir kararları sayesinde, ihlalin büyümesi önlenmiş olacaktır.[475]

konusu kitaplar ve baskılar dışında yeni baskı ve satış ihtimali nedeniyle davalının muhtemel tecavüzünün men'ine, davalının Atilla İlhan kitaplarının yeni baskılarını yapmasının engellenmesine..." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 10.04.2020.

[474] Yargıtay 11. HD., 9.10.2019 T., 2018/5191E., 2019/6332K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 10.04.2020.

[475] **KÜÇÜKALİ**, s. 43. Yargıtay 11. HD., 10.10.2018 T., 2017/31E., 2018/6192K., *"Ancak, davacı 5846 Sayılı FSEK 69. madde uyarınca muhtemel tecavüzün men'ine karar verilmesini de talep ettiği halde, mahkemece bu talep hakkında olumlu ya da olumsuz bir değerlendirme yapılmaksızın söz konusu talebi de içerecek şekilde fazlaya dair taleplerin reddine karar verilmesi doğru görülmediğinden kararın bu bakımdan davacı yararına bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 10.04.2020.

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

a. Davacı

FSEK m. 69/I'de men davasında talepte bulunabilecek kişi *"...tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir."* şeklinde ifade edilmiştir. Belirtmek gerekir ki Kanunun 68. maddesinde 5728 sayılı kanun[476] ile yapılan değişiklikle talepte bulunabilecek kişi *"eser sahibi"* şeklindeyken *"hak sahibi"* olarak değiştirilmişse de 69. maddede buna benzer bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak öğretide, haklı olarak, tecavüzün men'i davası bakımından da eser sahibi veya haleflerinin dava açabileceği ifade edilmektedir.[477] Zira kapsamı ve sonuçları daha ağır olan tecavüzün ref'i davası yalnızca *"eser sahibi"* tarafından değil *"hak sahipleri"* tarafından da açılabiliyorsa, tecavüzün men'i davası bakımından da aynı esasın kabul edilmesi gerekmektedir. Ek olarak bu dava FSEK m. 19'da sayılan kimseler tarafından da açılabilir.[478]

---

[476] RG. 08.02.2008 tarih ve 26781 sayılı kanun.

[477] **ÖZTRAK**, s. 80; **ÖZTAN**, s. 666.

[478] **EREL**, s. 344; **ÖZTAN**, s. 666; **BOZBEL**, s. 253; **ÇELİK**, s.252. Tecavüzün ref'i davası bakımından dava açma hakkı bulunanlara ilişkin bkz. Üçüncü Bölüm §. 7. II. B. 1. a.

b. Davalı

Tecavüzün men'i davası ihlal tehlikesine neden olan kişi veya kişilere karşı açılmaktadır.[479] Tecavüzün men'i davasında davacı ve davalı sıfatları, tecavüzün ref'i davasıyla aynı kişiler olduğundan aleyhine dava açılabilecek kişiler ref davasıyla aynıdır.[480] Tecavüzün men'i davasını düzenleyen kanun hükmü, FSEK m. 66/II'ye atıfta bulunduğundan ihlal tehlikesi hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından meydana getirilmişse, işletme sahibi hakkında da dava açılabilir. Bu kişilerin kusurlu olup olmadıklarının bir önemi bulunmamaktadır.[481]

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

FSEK m. 76 hükmünde belirtildiği üzere dava ihtisas mahkemelerinde açılır. İhtisas mahkemesi ise Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesidir. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.

Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir. Davalıların birden fazla olması halinde dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. FSEK m. 66 *"Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir."* hükmüyle eser sahibinin ikamet ettiği yerde de tecavüzün

[479] **ALICA**, 2168.

[480] **ÖZTAN**, s. 667. Tecavüzün ref'i davası bakımından aleyhine dava açılabilecek kişilere ilişkin bkz. Üçüncü Bölüm §. 7. II. B. 1. b.

[481] **ALICA,** s. 2168; **ÖZTAN**, s. 667; **ÇELİK**, s. 253.

men'i davasını açabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca taraflar, HMK m. 16 uyarınca haksız fiilin meydana gelme ihtimalinin bulunduğu yerde de davayı açabileceklerdir.

3. İspat Yükü

FSEK m. 76/III'te ifade edildiği üzere FSEK kapsamında açılacak hukuk davalarında davacının iddiasının doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yetecek miktarda delil sunması halinde, mahkeme, davalılardan kullandıkları eser ve/veya bağlantılı haklara ilişkin konuların listesini sunmalarını isteyebilir.[482] İhlal tehlikesinin varlığının delillerle ispatlanması gerekmektedir.[483] Bu bakımdan soyut bir ihlal ihtimali, tehlikenin varlığı için yeterli kabul edilmemektedir.[484]

4. Zamanaşımı

Tecavüzün men'i davasının zamanaşımı bulunmamaktadır. Zira ihlal tehlikesi devam ettiği müddetçe dava açılabilir.[485] İhlal tehlikesi ortadan kalkmışsa, davanın amacı kalmadığından tecavüzün men'i davasından da söz edilemeyecektir.[486]

---

[482] **ÖZTAN**, s. 692.

[483] **ÖZEKES**, s. 84.

[484] **KÜÇÜKALİ**, s. 43.

[485] **ÖZTAN**, s. 667.

[486] **ALICA**, s. 2179.

IV. Tecavüzün Tespiti Davası

A. Genel Olarak

Tecavüzün tespiti davası, FSEK'te yer alan bir dava türü değildir. 6769 sayılı SMK m. 149'da ise hak sahibinin ihlalin tecavüz olup olmadığının tespitini mahkemeden isteyebileceği açıkça ifade edilmiştir. Türk Hukuku'nda tespit davasına ilişkin hüküm HMK m. 106'da *"(1) Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir. (2) Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır."* ifadesiyle belirtilmiştir. Tespit davasıyla bir hukuki ilişkinin varlığı, yokluğu veya tereddütlü içeriğin belirlenmesi sağlanır.[487]

FSEK m. 15'te yer alan ve özel bir düzenleme olan *"eser sahipliğinin tespiti davası"* manevi yetkilerden olan *"eser sahibinin adının belirtilmesi yetkisi"* bakımından kabul edilmiştir. Ancak öğretide kabul edilen genel görüş, bu durumun diğer yetkiler bakımından tespit davasının açılmasına bir engel teşkil etmeyeceği yönündedir.[488] Zira kanun koyucu eser sahibinin kim olduğunun belirlenmesinin pek çok halde tereddüte sebebiyet verebileceğini öngörmüş ve eser sahipliğinin tespiti davasını ayrı bir hükümle düzenleme altına almıştır.[489] O halde FSEK'te buna ilişkin bir hüküm bulunmamasına rağmen genel hükümler uyarınca mali veya manevi yetkilerin ihlali halinde eser sahibi

---

[487] **ATALI**, Murat/ **ERMENEK**, İbrahim, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2019, s. 134; **PEKCANITEZ/ATALAY/ ÖZEKES**, s. 184; **KILIÇOĞLU,** s. 397; **ATEŞ**, Eser Sahipliği, s. 469.

[488] **KILIÇOĞLU,** s. 398. **NAL/SULUK**, s. 142; **KÜÇÜKALİ**, s. 44.

[489] **TEKİNALP**, s. 326; **KILIÇOĞLU,** s. 398

veya halefleri tarafından ihlalin tespiti istenebilecektir.[490] Belirtmek gerekir ki ihlalin var olduğunun belirlenmesi amacıyla açılan dava, müspet (olumlu) tespit davasıdır.[491]

Tecavüzün tespiti davasının açılabilmesi için, mevcut bir ihlalin varlığı yeterli olup kusurun bulunması şart değildir.[492] Tecavüzün tespiti davasının açılabilmesi için tespit davası açılmasında bir hukuki yararın bulunması gerekmektedir.[493]

---

[490] **KILIÇOĞLU,** s. 398; Yargıtay 11. HD., 7.1.2020 T., 2019/1872E., 2020/111K., *"Mahkemece, ...davalı tarafça davacıya ait eser niteliğindeki "uyurken İngilizce öğrenilebileceğine ilişkin görüş ve fikirlerinin" davalı tarafa ait internet sitesinde izinsiz olarak çoğaltıldığı ve kendisi tarafından online şekilde pazarlanan eğitim CD'sinin tanıtım aracı olarak umuma iletildiği, böylelikle davacının çoğaltma ve umuma iletim haklarının ihlal edildiği gerekçesi ile davacı tarafın davasının kısmen kabulüyle, davacıya ait "uykuda İngilizce seti" isimli çalışmanın fikri eser niteliğinde olup davalı tarafın internet sitesi üzerinde izinsiz kullanımının mali haklara tecavüz olduğunun tespiti ve men'ine, söz konusu siteye erişimin engellenmesine ... karar verilmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 11.04.2020.

[491] **DEMİRBAŞ,** Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma, İstanbul 2015, s. 159.

[492] **TEKİNALP**, s. 326; **KÜÇÜKALİ**, s. 44.

[493] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 185.

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

a. Davacı

Tecavüzün tespiti davasında davacı, mali veya manevi yetkileri ihlal edilen eser sahibi ya da halefleridir. Bu bakımdan eser sahibi, mali veya manevi yetki sahipleri, bu yetkileri kullananlar kişiler ve FSEK m. 19'da sayılanlar bu davayı açma yetkisini haizdir.[494]

b. Davalı

Tecavüzün ref'i davasında davalı, telif eserden kaynaklanan mali veya manevi yetkileri ihlal edilen kişi veya kişilerdir. FSEK m. 66/II uyarınca ihlal, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından gerçekleştirilmişse, işletme sahibi hakkında da dava açılabilecektir.[495]

---

[494] **NAL/SULUK**, s. 142; **BOZGEYİK**, Mimaride Telif, s. 197. Yargıtay 11. HD., 11.12.2019 T., 2019/1252E., 2020/8090K., *"Davacıya ait "Lise 1 Fizik Konu Anlatımlı" ve "9. Sınıf Fizik Konu Anlatımlı" adlı eser niteliğindeki kitaplara davalının eylemleri nedeni ile tecavüz ettiğinin tespiti ile ref'ine, kitapların davalı tarafından yeniden basımının yayınlanmasının dağıtımının engellenmesi ve basılan kitapların toplatılması yolu ile tecavüzün men'ine…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 12.04.2020.

[495] **BOZGEYİK**, Mimaride Telif Hakları, s. 197. Yargıtay 11. HD., 10.12.2015 T., 2014/19144E., 2015/13290K., *"Mahkemece davaya konu karikatürün FSEK anlamında*

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Dava, ihtisas mahkemesi olan Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nde açılır. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.

Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir (HMK m. 6). Ancak FSEK m. 66 *"Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir."* hükmüyle eser sahibinin ikamet ettiği yerde de tecavüzün men'i ve ref'i

---

eser niteliğini taşıdığı, ...davaya konu karikatürün S... M...'a ait olduğu ve yayını bakımından mali haklarının FSEK. 18/2. maddesi kapsamında davacıya ait bulunduğu, davaya konu karikatürün hem 30.12.2012 tarihli H...Gazetesi'nde davalı A.. H..'ın köşesinde hem de gazetenin internet sitesinde yayınlandığı, bundan dolayı hem davalı A.. H..'ın hem de gazetenin fiziki ve internet ortamındaki yayınını gerçekleştiren davalı şirketin, 5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 13/1. maddesiyle 5846 Sayılı FSEK.'in 66/2. maddeleri gereğince müteselsilen sorumlu oldukları, karikatürün kime ait olduğunun, bu karikatürün hangi kaynaktan alındığının belirtilmediği, ayrıca karikatürün köşe yazısında kullanım biçimi itibariyle haber amaçlı kullanımının söz konusu olmadığı, FSEK. 68/1. maddesinin 5846 SK.'nın 5. bölümünde hukuk davaları kısmında "Tecavüzün Ref'i" başlığı altında düzenlenmesi sebebiyle telif tazminatına hükmolunmasının ve bir "ref" yöntemi olduğu gözetilerek, tespit ve ref talepleri ile FSEK 69. maddesi gereğince gelecekte gerçekleşmesi muhtemel tecavüzlerden dolayı men talebinin kabul edildiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davalıların eyleminin, davacının mali hakkına tecavüz teşkil ettiğinin tespitine ... karar verilmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 12.04.2020.

davasının açabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu davaların öncüsü niteliğinde olan tecavüzün tespiti davası da eser sahibinin ikamet ettiği yerde açılabilecektir. Ayrıca taraflar, HMK m. 16 uyarınca haksız fiilin gerçekleştiği yerde de davayı açabileceklerdir.

3. İspat Yükü

TMK m. 6'da yer alan genel kurala rağmen ispat yükü temelde usul hukuku müessesi olduğundan bahisle HMK m. 190'da *"İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir."* ifadesiyle TMK'ya benzer bir hükümle düzenlenmiştir.[496] İhlalin varlığının delillerle ispatlanması gerekmektedir. Zira ispat yükü, tarafların davadaki konumları ile ilgili olmayıp ileri sürdükleri iddialara ilişkindir.[497] Tecavüzün tespiti davası bakımından da soyut bir ihlal ihtimali, ihlalin varlığı için yeterli kabul edilmektedir. İhlalin mevcut olup olmadığına ve kapsamına mahkeme tarafından karar verilecektir. Bu kapsamda mahkemeler, bilirkişilerin görüşlerinden de yararlanabilecektir.[498]

4. Zamanaşımı

Tecavüzün tespiti davası, ancak devam eden bir ihlal sebebiyle açılabileceğinden zamanaşımı söz konusu olmaz. Ancak ihlal sona ermişse bu halde eda davası açılabileceği

[496] **BERBEROĞLU YENİPINAR**, Filiz, Hukuk Davalarında İspat, Ankara 2018, s. 14.

[497] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 257.

[498] **BOZGEYİK**, Mimaride Telif, s. 202.

için tespit davası açılamaz. Zira tespit davası, eda davasının açılamadığı durumlarda, eda davasının öncüsü niteliğindedir.[499]

V. Tazminat Davaları

A. Genel Olarak

FSEK m. 70 hükmünde mali ve manevi yetkilerin ihlali halinde, tazminat davalarının açılabileceği ifade edilmektedir. Tazminat davaları, tecavüzün ref'i ve tecavüzün men'i davalarından farklı olarak, eser sahibinin veya haleflerinin ihlal sebebiyle meydana gelen zararın giderilmesini amaçlamaktadır.[500] Dolayısıyla, şartların mevcudiyeti halinde tecavüzün ref'i ve tecavüzün men'i davasıyla birlikte açılabilecektir.

Tazminat davalarına ilişkin olarak FSEK m. 70/I hükmü *"Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir."* ve FSEK m. 70/II hükmü *"Mali hakları haleldar edilen kimse tecavüz edenin kusuru varsa haksız fiillere müteallik hükümler dairesinde tazminat talep edebilir."* şeklinde düzenlenmiştir.

Maddeye göre ilk fıkra manevi yetkilerin ihlali halinde uğranılan manevi zararın tazminini, ikinci fıkra ise mali yetkilerin ihlali halinde haksız fiillere ilişkin hükümler

---

[499] **TEKİNALP**, s. 327; **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 185; **ÇELİK,** s. 255.

[500] **DURGUT**, Ramazan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Tazminat Davaları, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s. 1075; **ÖZTRAK**, s. 81; **ÖZTAN**, s. 667; **TEKİNALP**, s. 333; **KILIÇOĞLU**, s. 422; **ŞENER**, s. 152; **NAL/SULUK**, s. 144; **ÇELİK**, s. 256; **KÜÇÜKALİ**, s. 149 vd.

çerçevesinde açılabilecek tazminat davasını düzenlemektedir.[501] Ancak madde metni haklı olarak, öğretide eleştirilmektedir.[502] Zira maddenin ele alınış şekli manevi yetkilerin ihlali halinde manevi tazminat davası, mali yetkilerin ihlali halinde ise maddi tazminat davasının açılabileceği şeklinde karıştırılmaya müsaittir. Ancak manevi ve mali yetki ayrımı FSEK'e özgü bir ayrım olup zarar ve tazmin türüyle bir ilgisi bulunmamaktadır.[503] Dolayısıyla, şartların mevcudiyeti halinde gerek manevi ve gerekse mali yetkilerin ihlali halinde hem manevi zararın hem de maddi zararın tazmininin istenebileceği öğretide kabul edilmektedir.[504]

Maddi ve manevi yetkilerin ihlali halinde talep edilebilecek tazminatın dayanağını TBK m. 49/I'de yer alan şartlar oluşturmaktadır. Dar anlamda haksız fiile ilişkin hükümler TBK m. 49/I hükmünde *"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür."* şeklinde düzenlenmiştir.[505] O halde haksız

---

[501] **ALICA**, s. 2182.

[502] Ayrıntılı değerlendirme için bkz. **KILIÇOĞLU**, Ahmet, 5846'daki Hatalı Bir Değişiklik Açısından Manevî Hakların İhlalinden Doğan Zararın Tazmini, **FMR Dergisi**, C. I, S. 3, Y. 2001, s. 25 vd.

[503] **KILIÇOĞLU**, s. 423.

[504] **TEKİNALP**, s. 333; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 423; **ÖZTAN**, s. 673; **NAL/SULUK**, s. 144; **BOZBEL**, s. 256; **DEMİRBAŞ**, s. 165; **ATAR**, s. 182. Yargıtay 11. HD., 14.11.2019 T., 2018/2302E., 2019/7234K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 15.04.2020.

[505] Hukuki sorumluluk, zarar veren ile zarar gören arasında ilişki bulunup bulunmamasına göre, *"sözleşmesel sorumluluk"* ve *"sözleşme dışı sorumluluk"* olmak üzere iki ayrılmaktadır. Öğretide kabul edilen görüş uyarınca geniş anlamda sorumluluk sözleşmesel, kusurlu ve kusursuz haksız fiil sorumluluğunu, dar anlamda sorumluluk

fiilden doğan borç ilişkisi sebebiyle FSEK uyarınca tazmin sorumluluğunun doğabilmesi için telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlal edilmiş olması, ihlalin hukuka aykırı şekilde gerçekleştirilmesi, ihlal neticesinde zararın meydana gelmesi, ihlali gerçekleştirenin kusurlu olması ve illiyet bağının bulunması gerekmektedir.[506] Ancak somut olayda kusursuz sorumluluk hallerinin mevcudiyeti halinde ihlali gerçekleştirenin kusuru ayrıca aranmayacaktır.[507]

Eser sahipliğinden kaynaklanan yetkileri sınırlandıran hukuka uygunluk hallerinin ya da TMK ve TBK hükümleri uyarınca düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden birinin mevcudiyeti halinde hukuka aykırılıktan söz edilemeyecektir.[508] Ayrıca TBK m. 49/II'de zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar verenin de bu zararı gidermekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir.[509]

---

kusurlu ve kusursuz haksız fiil sorumluluğunu ve en dar anlamda sorumluluk ise kusurlu haksız fiil sorumluluğunu ifade etmektedir. **TANDOĞAN**, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, İstanbul 2010, s. 1 vd; **EREN,** s. 511; **ANTALYA**, s. 47.

[506] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 425. Yargıtay 11. HD., 16.12.2019 T., 2019/1770E., 2019/8230K., *"…sadece dava konusu haksız fiil nedeniyle olduğu yönünde inandırıcı bir delilinin sunulmadığı, maddi tazminat talebinin olay ile zarar arasında illiyet bağının ispatlanamadığından reddine karar verilmesi gerektiği…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 08.03.2020.

[507] **ATAR**, s. 182.

[508] **TANDOĞAN**, Haluk, Hukuka Aykırılık Bağı, **BATİDER**, C. 10, S. 1, Y, 1979, s. 1 vd.; **ANTALYA**, s. 118.

[509] **EREN,** s. 611.

Tecavüzün ref'i ve tecavüzün men'i davaları kusur ve zarar şartı gerektirmeyen davalar arasında yer alırken, tazminat davaları kusur ve zarar şartı gerektiren davalar arasında yer almaktadır.[510] Bu bakımdan tazminat ile zarar arasında oldukça güçlü bir bağın mevcut olduğu ifade edilmelidir.[511] Nitekim kural itibariyle tazminata hükmedilebilmesi için hukuka aykırı fiil neticesinde bir zararın doğması gerekmektedir.[512] Zarar kavramı, öğreti ve uygulamada *"dar anlamda zarar"* ve *"geniş anlamda zarar"* şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. *"Dar anlamda zarar"* diğer bir ifadeyle maddi zarar, kişinin malvarlığında rızası dışında meydana gelen eksilme şeklinde tanımlanırken; *"geniş anlamda zarar"*, maddi zararla birlikte kişinin manevi varlığında meydana gelen eksilme şeklinde tanımlanmaktadır.[513] Bu bakımdan fikri hukukta maddi zarar, ihlal neticesinde malvarlığında fiili bir şekilde aktifte azalma veya pasifte çoğalma şeklinde gerçekleşebileceği gibi, kazançtan yoksun kalma şeklinde de

[510] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 421.

[511] **EREN**, s. 787; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 421.

[512] **EREN**, s. 544.

[513] **GÜRSOY**, K. T., Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku), **AÜHFD**, C. 31, S. 1, Ocak 1974, s. 150; **TANDOĞAN**, Mesuliyet, s. 426; **EREN**, s. 545; **ANTALYA**, s. 133. Türk ve İsviçre Hukukunda zarar daha çok dar anlamda zarar şeklinde anlaşılmakta ve maddi zararı ifade etmektedir. Öğretide *"fark teorisi"* olarak nitelendirilen görüş uyarınca zarar, haksız fiil öncesindeki durum ile sonrasındaki durumun karşılaştırılması neticesinde malvarlığında meydana gelen eksilme şeklindeki farktır. **ERLÜLE**, Fulya, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Eylül 2015, s. 32; **ANTALYA**, s. 135.

gerçekleşebilir.[514] Manevi zarar ise, ihlal neticesinde kişinin manevi değerlerinde eksilme şeklinde gerçekleşmektedir.[515]

Tazminat davalarını diğer davalardan ayıran bir diğer şart ise kusur şartıdır. Kusurlu davranış, sorumluluğu kuran davranıştır.[516] Kusur, hukuk düzeninin kınadığı, hoş görmediği davranış biçimi olup tazminatın belirlenmesinde önem arz etmektedir. [517]

Tazminat davaları, FSEK m. 70 hükmündeki ayrım göz önünde tutularak manevi yetkilerin ihlali ve mali yetkilerin ihlali halinde olmak üzere ikili bir ayrımla incelenecektir.

1. Manevi Yetkilerin İhlali Halinde

a. Maddi Tazminat

FSEK m. 70/I *"Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir."* ifadesiyle manevi yetkilerin ihlalinde yalnızca manevi tazminat davası açılabileceği şeklinde hükme bağlanmıştır. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, TBK'nın genel hükümlerinden

[514] **EREN**, s. 455; **ANTALYA**, s. 140.

[515] **KÜÇÜKALİ,** s. 211.

[516] **ANTALYA**, s. 67.

[517] **ERLÜLE**, Fulya, Manevi Tazminatta Kusurun ve Zararın İşlevi, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 648; **EREN**, s.600; **ANTALYA**, s. 68; **KÜÇÜKALİ**, s. 213. **ANTALYA**, 69.

yararlanmak suretiyle bu zararın giderilmesi talep edilebilir.[518] Nitekim maddenin eski halinde bu hususa *"manevi hakları ihlal edilen kimse, tecavüz edenin kusuru varsa zarar ve ziyan; kusur ve tecavüzün ağırlığı icap ettirdiği takdirde, ayrıca manevi zarar adı ile bir paranın verilmesini dava edebilir."* şeklinde açıkça yer verilmekteydi.[519] Örneğin, bir yazarın eserde değişiklik yapılmasını yasaklama yetkisi ihlal edilmesi ve meydana gelen değişikliğin sonuçları esere yansıyarak esere olan ilgiyi azaltması halinde maddi zararın tazminini talep edilebilecektir.[520] Netice itibariyle yapılan değişiklikle beraber manevi yetkilerin ihlali halinde FSEK hükümleri uyarınca maddi tazminat talep edilemeyecek olsa da şartların mevcudiyeti halinde TBK'da yer alan genel hükümler uyarınca tazminat talebinde bulunulabilir.[521] Bu bakımdan davanın şartları taraflar arasında sözleşme ilişkisi TBK m. 112 hükmüne, taraflar arasında sözleşme yoksa TBK m. 49 hükmüne tabi olacaktır.[522]

b. Manevi Tazminat

FSEK m. 70/I hükmü ile manevi yetkileri ihlal edilen kişinin, uğramış olduğu manevi zararın ödenmesi için manevi tazminat davası açılabileceği ifade edilmektedir.

---

[518] **OĞUZ,** Arzu/**ÖZDEN MERHACI**, Selin, Fikri ve Sınai Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri, Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan, C. I, Ankara 2013, s. 955; **GÖKYAYLA**, Değerlendirmeler, s. 24; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 423; **ÖZTAN**, s. 673.

[519] RG. 7.6.1995 tarih ve 22311 sayılı kanun.

[520] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 423.

[521] **GÖKYAYLA**, Değerlendirmeler, s. 24; **TEKİNALP**, s. 333; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 424; **ÖZTAN**, s. 673; **NAL/SULUK**, s. 145.

[522] **ÖZTAN**, s. 673; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 424; **KÜÇÜKALİ**, s. 282.

Maddeye göre manevi yetkilerin ihlali halinde manevi tazminat davasının açılabilmesi bazı şartların gerçekleşmesine bağlıdır.[523]

Eser sahibinin manevi yetkilerinden biri veya birkaçının ihlal edilmesi bir diğer ifadeyle eser sahibinin rızası dışında kullanılması manevi tazminat davasının ilk şartıdır.[524] Belirtmek gerekir ki eser sahipliğinden kaynaklanan manevi yetkilerin ihlali ile kişilik hakları ihlalinin bu aşamada birbirine karıştırılmaması gerekmektedir.[525] Bir diğer ifadeyle manevi tazminat davasının açılabilmesi için eser sahibinin ayrıca kişilik haklarının ihlal edilmesine lüzum yoktur. Zira her ne kadar manevi yetkilerin eser sahibinin kişiliğini etkileyen yönleri mevcutsa da, kanun koyucu bilinçli bir şekilde manevi yetkilerin ihlali halinde açılacak manevi tazminat davasını FSEK kapsamında bağımsız bir şekilde hükme bağlamıştır.[526] Ancak bir fiil manevi yetkilerin ihlalinin yanı sıra kişilik haklarının ihlaline de sebebiyet vermişse bu halde ayrıca TBK m. 58 uyarınca

---

[523] **SARIKAYA**, Murat, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme, **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S. 2, Y. 2019, s. 61.

[524] **ALICA**, s. 2193; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 424.

[525] **AKSU**, Mustafa, Eser Yaratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, Eylül 2010, s. 135.

[526] **ÖZTAN,** s. 671; **ALICA**, s. 2193. Aksi yönde görüş için bkz. KILIÇOĞLU, kanun maddesinde sözü edilen *"manevi zarar"* ifadesinin eser sahipliğinden kaynaklanan yetkilerin ihlali sonucunda manevi zarar ve dolayısıyla manevi tazminat talebinden söz edilebilmesi için kişilik hakkının ihlal edilmiş olması gerektiğini ifade etmektedir. **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 425.

manevi zararın tazmini için dava açılabilir.[527] Bu durumda ihlale konu olan hukuki değer açıkça belirtilmeli ve mahkemece bu hususlara göre karar vermelidir. Nitekim Yargıtay bir kararında *"davalının ayrıca '..." isimli eserde editör incelemesinin yapılmadığı ve eserin tümü ile yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları olduğu, bu durumun eserin okunmasını zorlaştırdığı ve zaman zaman anlaşılmasını imkansız hale getirdiği, bu sebeple davacının bu kitaptan kaynaklanan kişilik hakkı olan edebi itibarının zedelendiği, BK kapsamında manevi tazminata hak kazandığı, ancak davaya konu kitaplar açısından FSEK kapsamında davacıya ait manevi hakların ihlal edilmediği, ... FSEK kapsamında manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir."* şeklinde hüküm vermiştir.[528]

Manevi yetki ihlalinin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Tazminat davaları bakımından da telif eser sahipliğinden kaynaklanan yetkileri sınırlandıran hukuka uygunluk hallerinden birinin ya da TMK ve TBK kapsamında yer alan hukuka uygunluk sebeplerinin somut olayda mevcudiyeti halinde hukuka aykırılıktan söz edilemeyecektir.[529]

Manevi tazminat davası açılabilmesi için manevi bir zararın varlığı öğretide tartışmalıdır. Bazı yazarlara göre manevi tazminat davasının açılabilmesi için eser sahibinin veya haleflerinin manevi yetkilerinin ihlal edilmiş olması gerekli ve yeterli olup

[527] Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesine göre manevi ve sosyal kişilik değerleri ihlal edilen kimse, uğramış olduğu manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar paranın ödenmesini mahkemeden talep edebilir. **ERLÜLE,** Manevi Tazminat, s. 110.

[528] Yargıtay 11. HD., 16.12.2019 T., 2016/4392E., 2017/6601K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 20.04.2020.

[529] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 424. **ALICA**, s. 2195.

ayrıca manevi bir zararın mevcudiyeti şart değildir.[530] Bazı yazarlar ise kanunun açık hükmünden yola çıkarak, manevi tazminat davasının açılabilmesi için manevi yetkilerin ihlalinin yanı sıra manevi bir zararın da gerektiğini ifade etmektedir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre manevi yetkinin ihlal edilmesi tek başına manevi zararın doğduğu anlamına gelmez. Zira zarar gerçekleşmemişse esasen tazminat davasının amacı kalmayacağından bu ihlal sebebiyle ayrıca bir manevi zarara uğrandığının da kanıtlanması gerekmektedir.[531]

Tazminatın kapsamının belirlenmesinde kusur önem arz etmektedir. FSEK m. 70/I'de ihlali gerçekleştirenin kusurundan söz edilmemesi öğretide farklı görüşler ileri sürülmesine sebep olmuştur. Hâkim görüş, manevi tazminat davalarında kusurun aranması gerektiği yönündedir.[532]

---

[530] **TEKİNALP**, s. 327; **ÖZTAN**, s. 671; **EREL**, s. 347.

[531] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 425; **ALICA**, s. 2196; **BOZBEL**, s. 254; **KÜÇÜKALİ**, s. 212.

[532] **ÜNAL**, Mehmet, Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü, AÜHFD, C. 35, S. 1, Ocak 1978, s. 422; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 426; **ALICA**, s. 2197; Aksi yönde görüş için bkz. **TEKİNALP**, s. 328. **SARIKAYA**, s. 65. Yargıtay ve Yargıtay HGK mütecavizin kusurunun gerekmediği görüşünü benimsemektedir. Yargıtay 11. HD., 7.3.2014 T., 2012/15328., 2014/4362K *"3444 sayılı Yasa ile değişik BK.nun 49. maddesi uyarınca, manevi tazminat için hukuka aykırılığın varlığı yeterli olup, ayrıca kusurun özel bir kasta veya ağırlığa bağlı olması şart değildir. Bu durum karşısında, davalının eyleminin hukuka aykırılığı tespit edildiğine göre, somut olayın özellikleri de dikkate alınarak davacı lehine uygun miktarda manevi tazminata karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle de davacı yararına bozulması gerekmiştir."* Yargıtay HGK., 2.4.2003 T., 2003/4-

Manevi yetkinin ihlali ile manevi zarar arasında *"uygun illiyet bağının bulunması"* gerekmektedir. Sebep sonuç ilişkisi bakımından manevi zarar, manevi yetki ihlalinin sonucu değilse, uygun illiyet bağı olmadığından sorumluluktan da söz edilemeyecektir.[533]

FSEK m. 70/I'de manevi tazminatın para şeklinde ödeneceği hükme bağlanmışsa da *"para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedilebilir"* ifadesine yer verilmiştir. Manevi tazminatın takdirine ilişkin FSEK'te hüküm bulunmamaktadır. Hâkim, somut olayın özelliklerini göz önüne alarak ve hakkaniyete uygun bir şekilde manevi tazminata karar vermelidir. Nitekim Yargıtay bir kararında *"Dava, 5846 Sayılı FSEK 70/1 maddesinde ifade edilen manevi hakların ihlali nedeniyle manevi tazminat istemine ilişkindir. Somut uyuşmazlıkta, dava dilekçesinde 10.000,00 TL manevi tazminat talep edilmiş, mahkemece istem gibi 10.000,00 TL manevi*

260E., 2003/271K., *"Yukarıda anılan manevi haklara tecavüz halinde eser sahibi FSEK 70/1. maddesi uyarınca manevi tazminat davası açabilir. Dava açılabilmesi için eser sahibine ait manevi hakların ihlal edilmesi yeterli olup, karşı tarafın kusuru aranmaz."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 21.04.2020. Kanaatimizce kusur, haksız fiilin temel olgusu olup tazminat davaları da niteliği itibariyle kusur koşulunu gerektiren davalar arasındadır. 4110 sayılı kanun ile FSEK m.70/I'de yer alan "*tecavüz edenin kusuru varsa zarar ve ziyan"* ifadesinin çıkarılmasının BK m. 49 (TBK m. 58) ile uyumun sağlamak amacıyla gerçekleştirildiği kanun gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir. Nitekim BK m. 49 (TBK m.58) hükmünde de kusur unsuruna yer verilmesinin sebebi TBK m. 49'un devamı niteliğinde olmasıdır. Hal böyleyken kanun metninin kusursuz sorumluluk şeklinde yorumlanması görüşüne katılmamaktayız.

[533] **EREN**, Fikret, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara 1975, s. 51 vd. **ANTALYA**, s. 277; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 427; **ALICA**, s. 2199.

tazminatın davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Oysa anılan Yasa'nın 70/1 madde hükmündeki manevi tazminatın amacı bir tarafı zenginleştirme diğer tarafı cezalandırma olmadığı kuşkusuz olup, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, ihlalin tarihi, kapsamı, tecavüzün biçimi dikkate alındığında FSEK 70/1 maddesi uyarınca mahkemece daha makul bir tazminata hükmedilmesi gerekirken somut olaya uygun düşmeyecek biçimde manevi tazminat takdiri isabetli görülmemiş, kararın bu nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir." şeklinde hüküm vermiştir.[534]

2. Mali Yetkilerin İhlali Halinde

a. Maddi Tazminat

FSEK m. 70/II hükmü mali yetkileri ihlal edilen kimsenin, ihlali gerçekleştirenin kusuru varsa haksız fiillere müteallik hükümler dairesinde tazminat talep edebileceğini ifade etmektedir. Maddi tazminatın amacı, zarara sebebiyet veren ihlalin sonucunun zarar görenin malvarlığındaki gerçek durum ile farazi durum arasındaki farka göre tazmin edilmesidir.[535]

Mali yetkilerin ihlali halinde zarar, *"fiili zarar"* ve *"yoksun kalınan kâr"* şeklinde gerçekleşmektedir. Bu bakımdan maddi zarar, fiili zarar şeklinde gerçekleşebileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de gerçekleşebilir. Fiili zarar ise zarar görenin malvarlığının aktifinde azalma şeklinde ya da pasifinde çoğalma şeklinde meydana gelmektedir.[536]

---

[534] Yargıtay 11. HD., 8.10.2018 T., 2017/167E., 2018/6116K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 22.04.2020.

[535] **UÇAKHAN GÜLEÇ**, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 8. Baskı, Ankara 2017, s. 250. **EREN**, s. 787.

[536] **EREN**, s. 550; **ANTALYA**, s. 146;

Örneğin, eserin yok olması ya da piyasa değerinin azalması hallerinde fiili zarar söz konusudur. Yoksun kalınan kârda ise malvarlığı aynen kalmakta fakat zarar gören, ihlal sebebiyle, hayatın olağan akışına göre elde etmesi muhtemel bir kazançtan ya da kârdan mahrum kalmaktadır. Nitekim telif hukukunda zarar genel itibariyle yoksun kalınan kâr şeklinde gerçekleşmektedir. Örneğin, çoğaltma ve yayma yetkisi ihlal edilen eser sahibinin ihlal süresince elde edemediği muhtemel kazancı, yoksun kalınan kâr anlamında zararı oluşturmaktadır.[537]

FSEK m. 70/II'de düzenlenen tazminat davasında açık gönderme sebebiyle TBK m. 49'da yer alan haksız fiile ilişkin şartların olayda bulunması gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle mali yetkilerin ihlali halinde maddi tazminatın istenebilmesi için mali haklardan biri veya birkaçının ihlal edilmiş olması, bu ihlalin hukuka aykırı olması, ihlal nedeniyle maddi bir zararın doğması, zarar ve ihlal arasında uygun illiyet bağının bulunması ve ihlalin kusura dayanması gerekmektedir.[538]

---

[537] **ANTALYA**, s. 147. Yargıtay 11. HD., 9.1.2019 T., 2017/2795E., 2019/179E., *"4110 ve 4630 Sayılı Kanunlarla, sinema eserlerinde eser sahipliği ve koruma sürelerine ilişkin gerçekleştirilen değişiklikler neticesinde, sinema eserlerinde koruma süresinin 20 yıldan 70 yıla çıkarılması nedeniyle, aynı Kanun'un 51. maddesi gereğince 20 yıllık koruma süresinin bitiminden itibaren hakların ilk eser sahibi yapımcıya döneceği, dolayısıyla dava konusu programa ilişkin mali hakların, yapımcısı ... firmasına ait olduğu, ...'nin programın kullanılmasını engellemeye yönelik bir girişimde bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda, yoksun kalınan kar talebinin yerinde olmadığı…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 22.04.2020.

[538] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 430; **ALICA**, s. 2213.

Tazminat miktarının belirlenmesi ve takdiri konusunda TBK m.51 ve 52'de yer alan hükümler burada aynen uygulama alanı bulacaktır.[539]

b. Manevi Tazminat

Mali yetkilerin ihlali halinde, maddi tazminat davasının yanı sıra TBK m. 58 hükmü gereğince manevi tazminat davası da açılabilir.[540] Zira mali yetkilerin ihlalinde de

[539] TBK m. 51 hükmü zarar görenin zararı doğuran fiile razı olması veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olması yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırması halinde hâkime, tazminatı indirme veya tamamen kaldırma hususlarında takdir yetkisi tanımıştır. TBK m. 52 hükmü ise, tazminat yükümlüsünün zarara hafif kusuruyla sebep olması halinde, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olması ve hakkaniyet de gerektirdiği takdirde, hâkimin tazminatı indirebileceğini ifade etmektedir. **TİFTİK**, Mustafa, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Ankara 1994, s. 84; **UÇAKHAN GÜLEÇ**, s. 533; **EREN**, s. 795 vd.; **ANTALYA**, s. 556 vd. **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 430; **ÖZTAN**, s. 676; **ALICA**, 2213; **GENÇ ARIDEMİR**, s. 200.

[540] Yargıtay 11. HD., 25.10.2017 T., 2016/3586E., 2017/5736K., *"Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda; söz konusu 1900 adet CD nüshalarının davacının rızası dışında kamuya sunulması sebebiyle 5846 Sayılı FSEK'in 14. maddesi kapsamında umuma arz yetkisi ihlal edildiğinden 5846 Sayılı Kanun'un 70/1 maddesi, TBK'nın 58. maddesi uyarınca, 1900 adet CD nüshalarının değişik tarihlerde davacının rızası dışında kamuya sunulması karşısında CD sayısının fazla olmaması gerekçeleriyle takdiren 4.500 TL manevi tazminatın olay tarihlerinden itibaren reeskont avans faiziyle davalı taraftan tahsili ile davacıya verilmesine…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,**

manevi zarar söz konusu olabilecektir.[541] Örneğin, eser sahibinin izni olmaksızın eserinin şöhretiyle uyumlu olmayan yerlerde temsil edilmesi veya ünlü bir ressamın resminin bir başkası tarafından kendine aitmiş gösterilmesi hallerinde mali yetkilerin ihlalinin yanı sıra manevi bir zarardan da söz edilebilecektir.

FSEK m. 70/II'de yer alan ifade gereği mali yetkilerin ihlali halinde tazminat davasının açılabilmesi için mali haklardan biri veya birkaçının ihlal edilmiş olması, bu ihlalin hukuka aykırı olması, ihlal nedeniyle manevi bir zararın doğması, zarar ve ihlal arasında uygun illiyet bağının bulunması ve ihlalin kusura dayanması gerekmektedir.[542]

Mali yetkilerin ihlali halinde de hükmedilecek manevi tazminatın belirlenmesi ve tazminattan indirim sebeplerini düzenleyen TBK m. 51 ve 52 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.[543]

Erişim Tarihi: 23.04.2020. **AYİTER**, s. 261; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 429; **KÜÇÜAKLİ**, s. 210.

[541] **TEKİNALP**, s. 333; **NAL/SULUK**, s. 145.

[542] **ÖZTAN**, s. 675; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 430.

[543] Yargıtay 11. HD., 10.12.2019 T., 2019/1117E., 2019/8033K., *"davacıya ait fotoğraf ve görüntülerin izni olmadan teşhir ve diğer suretlerde umuma arzı niteliğinde bulunduğu, somut olayda aynı maddede sınırlı olarak belirlenen muvafakat gerektirmeyen istisnai hallerden birinin de bulunmadığı, davacının fotoğrafının ve görüntüsünün izinsiz olarak kullanımı sebebiyle kişilik haklarının örselendiği ve manevi huzursuzluk yaşadığı gerekçesi ile kullanımın niteliğine, tarafların mali ve ekonomik durumlarına, sosyal durumlarına göre davanın kabulüne 5.000,00 TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 24.04.2020.

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

a. Davacı

FSEK m. 70 hükmü uyarınca, eseri meydana getiren ve manevi yetkilerin sahibi olan eser sahibi, bu yetkilerin ihlali halinde hem maddi hem manevi tazminat talebinde bulunabilecektir. Ortak eser sahipliğinde, eser sahiplerinden her biri diğerinden bağımsız şekilde sahibi oldukları kısma yönelik maddi ve manevi yetkilerin ihlali sebebiyle tazminat davası açabilecektir. Birlikte eser sahipliğinde de kanunda yer alan açık hüküm gereği eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilecek ve tazminat davası açabilecektir.[544] Ancak davacı eser sahibi, açtığı tazminat davasının sonucunda hükmedilecek tutar üzerinde tek başına tasarruf edemeyecektir.[545]

FSEK m. 10/IV ve 18/II ile TBK m. 501 hükümleri uyarınca meydana getirilen eserler üzerindeki mali yetkinin kullanılması, aksi öngörülmedikçe bu hükümlerde sayılan kişilere aittir. Ancak bu kişiler, manevi yetkilerin sahibi olamazlar. Dolayısıyla bu kişiler mali yetkilerin ihlali halinde maddi tazminat davası açabilecekse de manevi yetkilerin ihlali halinde tazminat davası açma yetkisi, eser sahibine ait olmaya devam edecektir.[546]

Eser sahibi, mali yetkileri bizzat kullanmak zorunda değildir. Bu yetkilerin tamamı veya bir kısmının süre itibariyle sınırlı veya sınırsız şeklinde devredilmesi

---

[544] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 423; **ÖZTAN**, s. 264-265.

[545] **ÖZTAN**, s. 265.

[546] **ALICA**, s. 2186.

mümkündür. FSEK m. 63 hükmü ise kanunda tanınan mali yetkilerin miras yolu ile intikal edeceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, eser sahibinden veya onun mirasçılarından mali yetkileri devralan kimselerin maddi tazminat davası açması mümkündür.[547]

Manevi yetkiler ise eser sahibine sıkı sıkıya bağlı olup mirasla intikal etmezler. Türk Hukuku'nda mirasçıların manevi tazminat talebinde bulunabilmesi için murise zarar veren ihlalin aynı zamanda mirasçılara da zarar vermesi gerektiği kabul edilmektedir.[548]

---

[547] **ALICA**, s. 2209; **ÖZTAN**, s. 674; **NAL/SULUK**, s. 145; **KÜÇÜKALİ**, s. 219.

[548] Yargıtay 11. HD., 7.11.2018 T., 2017/652E., 2018/6837K., *"Öğretide de belirtildiği üzere, Türk Hukuku'nda mirasçılara sadece, esere saldırı halinde manevi tazminat davası açma hakkı tanınmıştır. Medeni hukuk sahasında kişilik haklarının manevi menfaatleri ihlal edilenden başka kimseler tarafından kullanılmasına izin verilmemiştir. Gerçi, zarar görenin mirasçılarına da bazı hallerde kendi namlarına tazminat istemek hakkı tanınmışsa da, bu hakkın doğumu murise zarar veren eylemin aynı zamanda mirasçılara da zarar verici vasıfta olmasına bağlı olup ana kuraldan ayrılınmış değildir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda da aynı sistemden ilham alınmıştır. Bu Kanuna göre eser sahibinin şeref ve itibarı ile ilgili olmaları bakımından sırf eser sahibinin şahsına bağlı olan manevi hakların ölümünden sonra yetkili şahıslar tarafından kendi namlarına kullanılması keyfiyeti de, bu şahısların eserin hususiyet ve mahiyetinin muhafazasındaki menfaatleri bakımından kabul edilmiştir. Kanun nazarında eser sahibinin şeref ve itibarını ihlal eden her hareket eserin korunması ile yetkili şahısların da muhik menfaatlerini ihlal etmiş olmaktadır. Somut olayda davacının eser sahibinin şeref ve itibarını ihlal eden bir hareket iddiası olmadığı gibi bu konuyu ispat eder bir delil de dosyaya sunulmamıştır. Mahkemece bu değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde manevi tazminat talebinin kabulüne karar verilmesi doğru*

FSEK m.19 hükmü uyarınca manevi yetkileri ihlal edilen eser sahibinin ölümü halinde eser sahibi herhangi bir kimseyi yetkili kılmışsa o kimsenin, eğer kimse yetkilendirilmemiş ise sırasıyla sağ kalan eş ile çocukları, atanmış mirasçıları, ana-baba ve kardeşlerinin FSEK m. 14, 15 ve 16'nın üçüncü fıkralarında belirtilen hallerde manevi tazminat davasını talep edebilecekleri ifade edilmektedir.[549]

Eser sahibi veya onun ölümü halinde FSEK m. 19'da sayılan kimseler tarafından dava açılmaması halinde, mali yetkileri iktisap eden kimsenin meşru bir menfaatinin bulunduğunu ispatlaması şartıyla, manevi tazminat davası açabileceği öğretide kabul edilmektedir.[550]

olmamış bozmayı gerektirmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 25.04.2020.

[549] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 429. FSEK m. 19/I hükmünde sayılan kişilerin manevi yetkileri kullanabilmesi kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. Zira manevi yetkiler, mirasla intikal etmez. Kanun koyucu bu düzenlenme ile eser sahibinin ölümünden sonra da eserin korunmasını amaçlamıştır. Dolayısıyla, kanaatimizce, kanunun amacı ve ruhuna uygun olan manevi yetkilerin ihlali halinde FSEK m. 19'da sayılan kişilerce de manevi tazminat davasının açılabileceğinin kabul edilmesidir. İhlal halinde FSEK m. 19'da sayılan kişilerin eser sahibinin menfaatine uygun davranması ise hayatın olağan akışında onlardan beklenendir. **PİROĞLU,** Ünsal, FSEK 19. Maddeyle. İlgili Son Yargıtay Kararlarının Analizi, **FMR Dergisi**, S. 1, Y. 2014, s. 160; **ÖZTAN**, s. 674.

[550] **ÖZTAN**, s. 674; **KÜÇÜKALİ**, s. 225.

b. Davalı

FSEK m. 70 hükmü uyarınca kendisinden tazminat talebinde bulunulacak ve aleyhine dava açılacak kişi veya kişiler ihlali gerçekleştirenlerdir.[551]

İşletme sahibinin sorumluluğuna ilişkin olarak öğretide bazı yazarlar FSEK m.66/II hükmünde yer alan düzenlemenin tazminat davasına da kıyasen uygulanacağı ve davanın bu hükümler uyarınca işletme sahibi aleyhine açılacağını ifade ederken[552] bazı yazarlar ise TBK m. 66'da yer alan genel hükümler uyarınca adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğunun uygulanması gerektiğini ifade etmektedir.[553]

Birden fazla kişinin birlikte bir zarara sebebiyet vermeleri halinde TBK m. 61 ve 62'de yer alan müteselsil sorumluluk hükümleri uygulama alanı bulacaktır.[554]

---

[551] **ARSLANLI**, s. 210.

[552] **TEKİNALP**, s. 324; **ALICA**, s. 2212.

[553] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 427; **ÇELİK**, s. 258.

[554] **ANTALYA**, s. 646; Yargıtay 11. HD., 8.5.2017 T., 2015/14060E., 2017/2709K., "*Dava konusu derginin devir tarihinde yürürlükte olan 818 Sayılı BK'nın 179. hükmü uyarınca; bir mamelekin veya işletmenin devrinde, mamelekin veya işletmenin bütün aktif ve pasifiyle devri söz konusu olduğundan, devredenin devirden itibaren iki yıl boyunca devralanla birlikte müteselsil olarak borçtan sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple mahkemece davalıların her biri yönünden yayınlanan dönem ve yukarıdaki madde hükmü dikkate alınarak hüküm kurulması gerekirken; derginin mülkiyetinin ... Yayıncılık A.Ş'de iken 23.04.2008 tarihinde yayınlanan davaya konu fotoğraf sebebiyle her iki davalının sorumlu tutulmasında hukuki bir hata yok ise de; dergi mülkiyetinin davalı ...ye geçtiği devir sonrası, 23.07.2009 tarihinde yayınlanan fotoğraf nedeniyle, davalı ... Yayıncılık AŞ'nin de müştereken sorumlu tutulması doğru olmamış; bu nedenle, maddi tazminat ve maddi tazminata göre belirlenen manevi tazminat yönünden kararın davalı ... Yayıncılık*

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

FSEK m. 76 hükmünde belirtildiği üzere dava ihtisas mahkemesi olan Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nde açılır. Ancak Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.

Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir. Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. FSEK m. 66 hükmünde *"Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir."* ifadesiyle eser sahibinin ikamet ettiği yerde de tecavüzün men'i ve ref'i davasının açabileceği ifade edilmişse de tazminat davaları için bu hüküm geçerli değildir. Ancak mali ve manevi yetkilerin ihlali haksız fiil niteliğinde olduğundan HMK m. 16 uyarınca eser sahibi ikamet ettiği yerde de davayı açabilecektir. Ayrıca ihlalin gerçekleştiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.[555]

3. İspat Yükü

Eser sahibi tarafından açılacak maddi tazminat davalarında maddi zararın dayanağının, varlığının ve miktarının TBK m. 50/I hükmü uyarınca ispatlanması gerekmektedir.[556] Zararın fiili zarar olduğu hallerde ispatlanması sorun teşkil etmese de

---

A.Ş. yararına bozulması gerekmiştir." **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 26.04.2020.

[555] **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 76.

[556] **ANTALYA,** s. 275.

yoksun kalınan kârın ispatında uygulamada birtakım sorunlar yaşanmaktadır. TBK m. 50/II hükmü uyarınca zararın miktarının tam olarak ispat edilemediği durumlarda hâkim zararın miktarını hakkaniyete uygun şekilde belirleyecektir.[557] Manevi zararın ispatı da TBK m. 50/I hükmü uyarınca yapılacaktır. Ancak uygulamada mali yetkilerin ihlali halinde, karine olarak davacının manevi zarara da uğradığı kabul edilmekte ve bu konuda bir delil getirmesi aranmamaktadır.[558]

4. Zamanaşımı

Kanun koyucu tarafından FSEK'te tazminat davaları için ayrı bir zamanaşımı süresi düzenlenmemiştir. Bu sebeple zamanaşımına ilişkin TBK hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır.

Mali ve manevi yetkilerin ihlali haksız fiil niteliğinde olduğundan TBK m. 72 gereği tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar.[559] Haksız fiilin aynı zamanda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu[560] kapsamında bir suç teşkil etmesi halinde ise tazminat, ceza kanunlarının daha uzun bir

---

[557] **ÖZTAN**, s. 667; **ANTALYA**, s. 275.

[558] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 430.

[559] Yargıtay 11. HD., 10.10.2018 T., 2016/14720E., 2018/6171K., "*Mahkemece, davalı taraf zamanaşımı def'inde bulunmuş ise de; dava konusu fotoğrafın izinsiz olarak kullanılmasının haksız fiil olarak değerlendirildiği ve 818 Sayılı B.K 60 ve TBK 72. maddesi kapsamında 10 yıllık sürenin dolmadığı…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 27.04.2020.

[560] RG. 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı kanun.

zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulama alanı bulacaktır.[561]

IV. Kazancın İadesi Davası

A. Genel Olarak

FSEK m. 70/III hükmü *"Birinci ve ikinci fıkralardaki hallerde, tecavüze uğrayan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de isteyebilir. Bu halde 68 inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir."* şeklindedir. Söz konusu hükme göre telif eserden kaynaklanan yetkileri ihlal edilen kişi, zararın tazmininin yanı sıra sorumlu

---

[561] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 468-472. Yargıtay 11. HD., 5.11.2019 T., 2018/1856E., 2019/6815K., "*Somut olayda, davacının şikayeti üzerine, aynı eylem nedeniyle bu dosya davalısının 5846 Sayılı FSEK 71/1 maddesi uyarınca eserden doğan mali ve manevi haklara tecavüz suçu nedeniyle hürriyeti bağlayıcı cezaya çarptırıldığı ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına da karar verilmediği, kararın 26.09.2012 tarihinde kesinleştiği ceza mahkemesinin, davalının eylemine yönelik maddi vakıayı "davalının izinsiz olarak davacının hak sahibi olduğu müzik eserini sahiplendiği ve eserin anonim nitelikte olmadığı" şeklinde belirlediğine göre, TBK'nın 74.maddesi uyarınca, hukuk hakiminin ceza hakimi tarafından belirlenen maddi vakıayla bağlı olduğu halde, Mahkemece bu hususta hiçbir değerlendirme yapılmaksızın davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ve bu nedenden dolayı da davacı vekilinin karar düzeltme istemi yerinde görülmekle Dairemizin onama ilamının kaldırılarak, mahkemece verilen kararın açıklanan nedenlerle bozulması gerekmiştir."* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 29.04.2020.

kişinin elde ettiği kazancın iadesini talep edebilecektir.[562] Elde edilen kazanç, ihlali gerçekleştiren kişinin elde ettiği ekonomik menfaatlerin tamamıdır.

Kanunda kazancın iadesinin hukuki dayanağı belirtilmemiş olmakla beraber TMK m. 25/III'te yer alan *"Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır."* düzenlemesi gereği öğretide vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir.[563]

Vekâletsiz iş görme, TBK'nın 526 ile 531 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Öğretide vekâletsiz iş görme *"gerçek"* ve *"gerçek olmayan"* vekaletsiz iş görme olmak üzere ikili bir ayrımla incelenmektedir.[564] *"Gerçek vekâletsiz iş görme"*, iş sahibinin menfaatlerine ve farazi iradesine uygun şekilde olarak yapılan iş görmedir. *"Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme"* ise, iş görenin bir başkasının işini hukuka aykırı şekilde kendisinin veya üçüncü bir kişinin menfaatine gerçekleştirmesidir. Bu bakımdan gerçek vekâletsiz iş görme, vekâlet sözleşmesi benzeri, gerçek olmayan vekâletsiz iş görme ise

---

[562] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 416.

[563] **ARSLANLI**, s. 221; **AYİTER**, s. 252; **ÖZTAN**, s. 676 vd.; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 416.

[564] **ARKAN AKBIYIK**, Azra, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, İstanbul 1999, s. 19; **YAVUZ**, Cevdet/ **ACAR**, Faruk/ **ÖZEN**, Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014, s. 1360; **YURDUSEVEN**, Şeyma, Fikri Hakkın İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara 2018, s. 95; **OĞUZMAN/ÖZ**, s. 987; **KILIÇOĞLU,** Fikri Haklar, s. 417.

haksız fiil benzeri bir durum olarak iş görenin sorumluluğuna sebep olmaktadır.[565] FSEK kapsamında ihlali gerçekleştiren kişi, elde ettiği kazanç ile eser sahibi menfaatine olmasa da onun yönünden vekâletsiz bir iş görmüş olur.[566] Öğretide bu sebeple söz konusu kazancın iadesinin TBK m. 530'da düzenlenen *"gerçek olmayan vekaletsiz iş görme"* hükümlerine tabi olduğu kabul edilmektedir.[567] Hükmün amacı, haklı bir sebep olmaksızın telif eserden kaynaklanan yetkileri kullanan kişinin elde ettiği kazancın iadesinin sağlanmasıdır.[568]

Kazancın iadesi davasının açılabilmesi için, telif eserden kaynaklanan yetkiler ihlal edilmeli ve bu ihlal sonucunda bir kazanç elde edilmiş olmalıdır. Bu sebeple kazancın iadesi davasında zararın varlığının değil, ihlali gerçekleştirenin bu yol ile kazanç elde ettiğinin ispatlanması gerekmektedir.[569] Kazancın iadesi davasında, ihlali gerçekleştirenin kusurunun gerekli olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Bazı yazarlar

---

[565] **ERÇOŞKUN ŞENOL**, Kübra, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmenin Sistematik Açıdan Borçlar Kanunu'ndaki Yeri ve 2020 Borçlar Kanunu Tasarısındaki Durum, **AHBVÜHFD**, C. 22, S. 4, Y. 2018, s. 37.

[566] **ÖZTAN**, s. 677.

[567] **EREN**, s. 853; **ÖZTAN**, s. 677; **YURDUSEVEN**, s. 78.

[568] **SARIKAYA**, s. 79. **KILIÇOĞLU,** Fikri Haklar, s. 417. Yargıtay 11 HD., 14.11.2018 T., 2017/1416E., 2018/7087K., *"Mahkemece, bozma ilamına uyularak yapılan yargılama, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; FSEK 70/3. maddesi uyarınca "... " isimli eser yönünden temin edilen karın hükme esas alınan 08.04.2008 tarihli bilirkişi raporu ile ... TL olarak tespit edildiği…*" **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 30.04.2020.

[569] **AYİTER**, s. 263; **ARSLANLI**, s. 221; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417; **ÇELİK**, s. 268; **KÜÇÜKALİ**, s. 62.

ihlali gerçekleştirenin kusurunun bulunması gerektiğini ifade ederken[570] bazı yazarlar ise kusurun aranmayacağını ifade etmektedir.[571] Kanaatimizce, bu davanın açılabilmesi için ihlali gerçekleştiren kişinin kusurlu olması gerekmez. Zira ne TMK m. 25/III'te ne de TBK m. 530'da böyle bir şarttan söz edilmemiştir.[572] Nitekim kusur şartının kanunda yer almaması, hakkaniyet bakımından önem arz etmekte ve böylelikle ihlali gerçekleştirenin kusursuz olduğu gerekçesiyle elde edilen kazancın yanına bırakılması önlenmiş olmaktadır.[573] Bu dava bir tazminat davası niteliğinde de olmadığından, ihlal neticesinde kusur ve zarar şartı aranmaksızın kazancın iadesi talep edilebilecektir.[574]

Manevi tazminat talebi, kazancın iadesi davası ile birlikte ileri sürülebilir.[575] Nitekim böylelikle haksız kazancın önlenmesi ve ihlal neticesinde oluşan üzüntünün giderilmesi sağlanmış olmaktadır.[576] Maddi tazminat bakımından yalnızca fiili zararın meydana geldiği hallerde hem maddi tazminat hem de kazancın iadesi mahkemeden talep

[570] **ARSLANLI**, s. 221; **ARKAN**, s. 295; **ATAR**, s. 195.

[571]**TEKİNALP**, s. 334; **ÖZTAN**, s. 680; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417; **BOZBEL**, s. 257; **ÇELİK**, s. 268; **KÜÇÜKALİ**, s. 62.

[572] **HELVACI**, Serap/**AYDIN**, Gülşah Sinem, Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İş Görmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu, **MÜHF-HAD**, C. 23, S. 1, Y. 2017, s. 294.

[573] **HELVACI/AYDIN**, s. 294; **YURDUSEVEN**, s. 75.

[574] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417; **SARIKAYA**, s. 79.

[575] **ARKAN**, s. 85; **DEMİRBAŞ**, s. 210.

[576] **ATAR**, s. 196.

edilebilecektir. Zararın yalnızca yoksun kalınan kârdan meydana geldiği hallerde ise mahkemeden yalnızca elde edilen kazancın iadesi talep edilebilecektir.[577]

FSEK m. 70/III'te kazancın iadesi talebinin istendiği hallerde FSEK m. 68 uyarınca talep edilen bedelin indirileceği ifade edilmiştir. Söz konusu bedel ile kast edilen, tecavüzün ref'i davasında sözleşme yapılmış olması halinde istenebilecek üç kat bedeldir.[578]

---

[577] **ÖZTAN**, s. 678; **EREL**, s. 349; **TEKİNALP**, s. 334; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 1369; **SARIKAYA**, s. 81.

[578] **AYİTER**, s. 263; **BOZBEL**, s. 258; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417; **ATAR**, s. 196. **EREL**, s. 350. Yargıtay 11. HD., 25.2.2010 T., 2008/11423E., 2010/2165K., *"Mahkemece, benimsenen bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, davalının davacıya ait eseri çoğalttığı, yaydığı, eser sahibinin adına yer vermeksizin ve onu mahiyet ve hususiyetini değiştirecek biçimde değiştirerek umuma arz ettiği, davacının FSEK'nın 68. maddesinde açıklanan telif tazminatı isteminde bulunabileceği bilirkişinin hesapladığı telif tazminatının 141,00 TL olduğu, temin edilen kâr ile telif tazminatının birlikte istenmesi durumunda ise, bunlardan yalnızca birinin tahsiline karar verilebileceği temin edilen kâr miktarının ise 185,00 TL olarak belirlendiği, şu hale göre temin edilen kâr miktarı telif tazminatı miktarından fazla olduğundan, yalnızca temin edilen kârın hüküm altına alınmasının mümkün bulunduğu…"* **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası,** Erişim Tarihi: 01.05.2020.

B. Davaya İlişkin Usul

1. Davanın Tarafları

a. Davacı

Kazancın iadesi davasında davacı, ihlale uğrayan telif eser sahibi veya halefleridir. Ortak eser sahipliğinde, eser sahiplerinden her biri kendi meydana getirdiği kısım bakımından bu davayı açabilir. Birlikte eser sahipliğinde de eser sahiplerinden her biri tek başına kazancın iadesi davasını açabilecektir. FSEK m. 18/II uyarınca meydana getirilen eserler üzerindeki yetkilerin sahibi olanlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Nitekim mirasçıların ve mali yetkileri devralan kişilerin de söz konusu davayı açabileceği kabul edilmektedir.[579]

b. Davalı

Kazancın iadesi davasında davalı, ihlali gerçekleştirerek haksız kazanç elde eden kişidir. Nitekim ihlali gerçekleştiren kişinin kusurlu bir davranışının da bulunması gerekmemektedir.

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

FSEK m. 76 hükmünde belirtildiği üzere dava ihtisas mahkemesi olan Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nde açılır. Ancak Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi henüz ülkenin her yerinde teşkilatlanmadığından ihtisas mahkemesi

[579] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417.

bulunmayan yerlerde, bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, o yerdeki asliye hukuk mahkemesince bakılacaktır.

Genel kurallara göre yetkili mahkeme davalının ikametgahı mahkemesidir (HMK m. 6). Mali ve manevi yetkilerin ihlali haksız fiil niteliğinde olduğundan HMK m. 16 uyarınca eser sahibi ikamet ettiği yerde de davayı açabilecektir. Ayrıca ihlalin gerçekleştiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

3. İspat Yükü

Kazancın iadesi davasında davacı, tazminat davalarından farklı olarak bir zarara uğradığını değil; ihlali gerçekleştiren kişinin bu ihlal neticesinde kazanç elde ettiğini ispatlamakla yükümlüdür.[580] Ancak uygulamada ihlalin yasal olmayan yollarla gerçekleştirilmesi, haksız kazancın ispatını oldukça zor bir hale getirmektedir.[581]

4. Zamanaşımı

FSEK m. 70/III hükmünde yer alan elde edilen kazancın iadesi talebinde zamanaşımı öğretide tartışmalıdır. Zira kanunda herhangi bir süre öngörülmemiştir. Bizim de katıldığımız görüşe göre ihlal, temelde haksız fiil niteliği taşıdığından bu konuda TBK m. 72'de yer alan iki ve on yıllık zamanaşımı sürelerinin uygulanması gerekmektedir.[582] Diğer bir görüş ise, TBK m. 146'da düzenlenen sözleşmeden doğan

[580] **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 417.

[581] **KÜÇÜKALİ**, s. 321.

[582] **ARKAN**, s. 60; **BOZBEL**, s. 217; **KILIÇOĞLU**, Fikri Haklar, s. 420; **KÜÇÜKALİ**, s. 68.

sorumluluğa ilişkin on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini ifade etmektedir.[583] Yargıtay ise TBK m. 530'a dayanan taleplere ilişkin kararlarında, on yıllık zamanaşımı süresini esas almaktadır.[584]

[583] **ÇELİK**, s. 269.

[584] **KILIÇOĞLU**, s. 476. YİBHGK, 4.6.1958 T., 1958/15E., 1958/6K., **Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**, Erişim Tarihi: 03.05.2020.

SONUÇ

İnsanın fikri çabası neticesinde meydana gelen fikri ürünlerin hukuken korunması tarihiyle kıyaslandığında oldukça yeni sayılmaktadır. Söz konusu fikri ürünlerden ses, yazı, resim, film gibi şekillere bürünerek diğer insanlar tarafından algılanabilir hale gelen ve hukuken değer ifade edenler, FSEK kapsamında telif eser olarak koruma altına alınmıştır. Telif eseri meydana getiren ise, eser sahibidir. Nitekim fikir ve sanat eserleri hukuku da eserin ve eser sahibinin hukuku olarak kabul edilmektedir.

Telif hakkı ise, eser üzerinde ortaya çıkan mutlak nitelikte bir hak olup eser sahibine eser üzerinde birtakım yetkiler bahşeder. Manevi yetkiler, eser sahibine meydana getirdiği eser sebebiyle tanınan ve eser sahibinin kişiliğini korumaya hizmet eden yetkilerdir. Mali yetkiler ise, telif eserin ekonomik yönüne ilişkindir. Telif eserden kaynaklanan mali yetkiler, manevi yetkilerden farklı olarak belirli bir süre zarfında koruma altına alınmıştır. Koruma süresinin dolmasıyla eserden kaynaklanan mali yetkiler herkes tarafından kullanılabilir hale gelmektedir. Manevi yetkilere ilişkin koruma süresi ise herhangi bir süreye tabi değildir.

Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahip olunan yetkiler mutlak nitelikteki telif hakkından kaynaklandığından bu yetkilerin doğrudan veya dolaylı ihlali durumunda hukuka aykırılık söz konusu olur. Zira hukuk düzeni, mutlak hakların konusu olan değerler bakımından herkese genel bir ödev yüklemiştir. Ancak yine hukuk düzeni, hiçbir hakkı sınırsız olarak tanımamıştır. Bu kapsamda telif hukuku alanında da üçüncü kişilerin, eser sahibi veya haleflerinin izni olmaksızın, eserden yararlanmasının hukuka uygun olduğu haller FSEK'te hüküm altına alınmıştır. Söz konusu serbestiler eserden çeşitli şekillerde faydalanılmasına imkân sağlayan; kamu düzeni, genel menfaat, özel menfaat ve idareye tanınan yetkiler gibi düşünceler ile getirilmiştir. Hukuka uygunluk sebepleri bir olayda bulunduğu takdirde, fiil baştan itibaren hukuka aykırı kabul edilmemektedir.

Türk hukukunda, hakların ihlali halinde taraflar arasında sözleşme mevcutsa sözleşme hükümleri, sözleşme ilişkisi bulunmadan ihlal meydana gelmişse TBK m. 49 vd. uyarınca haksız fiillere ilişkin hükümler uygulama alanı bulmaktadır. Kanun koyucu tarafından, telif eserin ve eser sahibinin haksız fiillere ilişkin hükümler uyarınca korunması yeterli görülmemiş ve FSEK'te konuyla ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlali haksız fiilin özel bir türünü oluşturmaktadır. Kanunda yer alan hükümler özel hüküm niteliğinde olduğundan öncelikle bu hükümler uygulama alanı bulacak, özel hükmün bulunmadığı ya da kanun tarafından açıkça göndermede bulunulan hallerde ise genel hüküm niteliğinde olan TBK'nın ilgili hükümleri uygulanacaktır.

Kanunun 66 ile 71. maddeleri arasında hukuk davaları düzenlenmiştir. Kanunun 15. maddesinde ise eser sahipliğinin tespitine ilişkin olarak özel bir dava türü hüküm altına alınmıştır. Dava yolu haricinde ihtiyati tedbirler, gümrükte el koyma gibi hükümlerle de telif esere ve sahibine ilişkin koruma kuvvetlendirilmiştir.

Telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlalinde koruyucu hukuk davaları olarak; eser sahipliğinin tespiti davası, tecavüzün ref'i davası ve tecavüzün men'i davası öngörülmüştür. Bunların yanı sıra, saldırının sonuçlarının onarılmasına ilişkin olarak maddi ve manevi tazminat davası ile kazancın iadesi davası düzenlenmiştir. FSEK'te buna ilişkin bir hüküm bulunmamasına rağmen mali veya manevi yetkilerin ihlali halinde HMK'da yer alan genel hükümler uyarınca eser sahibi veya halefleri tarafından ihlalin tespiti istenebileceği kabul edilmelidir.

Kanun koyucu, mali yetkilere yönelik ihlallerde caydırıcılığın sağlanması amacıyla tecavüzün ref'i davasında telif ücretinin en çok üç katının talep edilmesine imkân sağlamıştır. İlgili hükmün telif ücretinin "üç katına kadar" istenebileceği ve mahkemenin somut olayda "üç katına kadar" hükmetmede takdir yetkisinin bulunduğuna ilişkin olarak yeniden düzenlenmesi belirsizliği ortadan kaldıracaktır.

İhlal neticesinde, tecavüzün ref'i ve tecavüzün men'i davalarında kusur ve zarar şartı aranmazken; tazminat davaları bakımından, kusuruz sorumluluğun olmadığı hallerde, kusur ve zarar şartı aranmaktadır. Nitekim zararı gidermeye yönelik tazminat davalarının yanı sıra, zarar şartına bağlı olmayan davaların da mevcudiyeti telif hakkı sahibi için önemlidir. Zira böylelikle hak sahibi, herhangi bir zararını ispat etmek zorunda kalmaksızın ihlali gerçekleştirenden belirli taleplerde bulunabilmektedir.

Manevi ve mali yetki ayrımı, FSEK'e özgü bir ayrım türüdür. Bu sebeple tazminat davalarına ilişkin FSEK m. 70 hükmünün gerek manevi ve gerekse mali yetkilerin ihlali halinde hem manevi zararın hem de maddi zararın tazmininin istenebileceğine ilişkin yeniden ele alınması gerekmektedir.

Kazancın iadesi davasında zararın varlığı değil, ihlali gerçekleştirenin bu yol ile kazanç elde ettiğinin ispatlanması gerekir. Ancak ihlalin yasal olmayan yollarla gerçekleştirilmesi hali, ispatı oldukça zor bir hale getirmekte olup bu durumun hâkim tarafından göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kazancın iadesi davasının açılabilmesi için, kusur şartı kanunda yer almamaktadır. Davanın dayanağı kabul edilen ve vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümleri düzenleyen TBK m. 530'da da böyle bir şarttan söz edilmemiştir. Nitekim kusur şartının kanunda yer almaması hakkaniyet bakımından önem arz etmekte ve böylelikle ihlali gerçekleştirenin kusursuz olduğu gerekçesiyle elde edilen kazancın yanına bırakılması önlenmiş olmaktadır.

Mali veya manevi yetkilerin ihlalinin taraflar arasındaki bir sözleşmeden kaynaklanması halinde talepler, TBK m.146 gereği on yıllık zamanaşımı süresine tabi olacaktır. Telif hakkının haksız bir fiille ihlal edilmesi halinde ise TBK m.72 hükmü uygulanacaktır. Buna göre, ihlal nedeniyle zarar ve ihlalden sorumlu olan kişinin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde son ihlalin üzerinden on yılın geçmesiyle

talepler zamanaşımına uğrayacaktır. Tazminat davaları bakımından, haksız fiil aynı zamanda TCK uyarınca bir suç teşkil ediyorsa ve ceza kanununda daha uzun bir süre öngörülmüşse bu süre uygulama alanı bulacaktır.

Sonuç olarak, telif eserlere ilişkin koruma etkin bir şekilde sağlanmaya çalışılmakla birlikte hem ulusal hem de uluslararası alanda ülkemizden beklenen telif hakkı ihlallerinin asgari düzeye indirilmesidir. Ancak konunun yalnızca hukuki boyutlarıyla ele alınması yeterli değildir. Zira, eserin etkin bir şekilde korunabilmesi için toplumun tamamının fikri emek ve çabaya duyarlı olması gerekmektedir. Nitekim unutulmamalıdır ki bir toplumun kültürel değerleri, onun kimliğini ve hayatını oluşturmaktadır. Kültürel değerlerin korunması ise ancak eser sahibinin *"parmak izi"* olan esere kıymet verilmesiyle mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

AKILLIOĞLU, Tekin, Kamu Yararı Kavramı Üzerine Düşünceler, **Amme İdaresi Dergisi**, C. 24, S. 2, Y. 1991, s. 4-20.

AKSU, Mustafa, Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması, İstanbul 2006.

AKSU, Mustafa, Eser Yaratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, Eylül 2010, s. 121-158.

AKSU, Mustafa, Avrupa Adalet Divanının Bilgisayar Programlarının Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Çerçevesinde Korunmasına Dair 2 Mayıs 2012 Tarihli SAS Institute-World Programming Kararının Değerlendirilmesi, **İÜHFM**, C. LXXII, S. 1, Y. 2014, s. 807-830.

AKYILMAZ, Bahtiyar/ **SEZGİNER**, Murat/ **KAYA,** Cemil, Türk İdare Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.

ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. v/1, 2., Ankara 2019.

ARAT, Ayşe, Müteselsil Borçlarda Alacaklı ile Borçlu Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları, **SÜHFD,** C. 26, S. 2, Y. 2018, s. 325-366.

ARBEK, Ömer, Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, Ankara 2005.

ARKAN AKBIYIK, Azra, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, İstanbul 1999.

ARSLANLI, Halil, Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul 1954.

ATALI, Murat/ **ERMENEK**, İbrahim, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2019.

ATAR, Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması, İstanbul 2017.

ATEŞ, Mustafa, Bir Engelli İstisnası mı Yoksa İstisnai Bir Engel Mi?: FSEK Ek Madde 11 Üzerine Eleştirel Bir İnceleme, **FMR, Dergisi**, S. 2, Y. 2009, s. 23-49 (Engelli İstisnası).

ATEŞ, Mustafa, Eser Sahibinin Umuma İletim Hakkı ya da E-Haklar: FSEK'in 25. Maddesine Dair Genel Bir Değerlendirme, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012**, Ankara 2013, s. 17-53.

ATEŞ, Mustafa, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması, Ankara 2003 (Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması).

ATEŞ, Mustafa, Fikri Hukukta Eser Sahipliği, Ankara 2012 (Eser Sahipliği).

ATEŞ, Mustafa, Fikri Hukukta Eser, Ankara 2007 (Eser).

AYİTER, Nuşin, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, Ankara, 1972.

BATTAL, Ahmet, Yeni FSEK 47 ile Gelen Eser Kamulaştırmasının Anayasa'ya Aykırılığı Meselesi, **FMR Dergisi**, S.2, Y. 2014, s. 29-41.

BAYRAK, Önder, Uygulamada Fikri – Sınai Mülkiyet Haksız Rekabet Suçları, Ankara 2019.

BEGTİMUR, Mehmet Emin, İlk Matbaanın Mucidi, **Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi**, S. 12, Y. 2018, s. 160-168.

BEKGÖZ, Merve, Çalışanların Meydana Getirdiği Fikri ve Sınai Ürünler Üzerindeki Haklar, Ankara 2017.

BELLİCAN, Cüneyt, Eser Sahibinin Manevi Haklarını Sınırlandıran Hukuki İşlemler ve Bazı Durumlar, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 277-329.

BELLİCAN, Cüneyt, Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Hakların Korunması, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, 2008.

BERBEROĞLU YENİPINAR, Filiz, Hukuk Davalarında İspat, Ankara 2018.

BEŞİROĞLU, Akın, Düşünce Ürünleri Üzerinde Haklar, **APB Yayınları**, Ankara 2002.

BOZBEL, Savaş, Fikri Mülkiyet Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, Eylül 2015.

BOZGEYİK, Hayri, Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet, **BATİDER**, C. 25, S. 3, Eylül 2009, s. 170-222 (Hususiyet).

BOZGEYİK, Hayri, Görüşler ve Kararlar: Telif Hukuku, Ankara 2018.

BOZGEYİK, Hayri, Mimaride Telif Hakları, Ankara, 2019 (Mimaride Telif).

BOZGEYİK, Hayri, Telif Hukukunda Eğitim İstisnası, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 1, S. 2, Y. 2015, s. 23-36.

BRACHA, Oren, The Adventures of the Statute of Anne in the Land of Unlimited Possibilities: The Life of a Legal Transplant, **Berkeley Technology Law Journal**, 2010, pp. 1427-1473.

BUZ, Vedat, Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005.

CERİTOĞLU SENGEL, Filiz, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme, Ankara 2009.

ÇAKMAK, Diren, Osmanlı Telif Hukuku ile İlgili Mevzuat, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.21, Y.2007, s. 191-234.

ÇELİK, Abdullah, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerinde Çoğaltma ve Yayma Hakkının İhlali, İhlalin Sonuçları, Ankara 2011.

DEMİRBAŞ, Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma, İstanbul 2015.

DEMİRELLİ, Fuat Hulusi, Müellif Hakkı ve Neşir Mukavelesi Üzerinde Bir Konuşma, Ankara 1942.

DEREK, Jones, Censorship: A World Encyclopedia, Vol:1-4, New York, 2001.

DURGUT, Ramazan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Tazminat Davaları, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s. 1075-1096.

ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmenin Sistematik Açıdan Borçlar Kanunu'ndaki Yeri ve 2020 Borçlar Kanunu Tasarısındaki Durum, **AHBVHÜFD**, C. 22, S. 4, Y. 2018, s. 37-65.

ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra, Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması, **HÜHFD**, C. 3, S. 1, Haziran 2013, s. 45-64.

ERDİL, Engin, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler, İstanbul 2003.

EREL, Şafak N., Fikri Hukuk Açısından Müzik Klipleri, **FMR Dergisi**, C. 6, S. 1., Y. 2006, s. 55-62.

EREL, Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2009.

EREL, Şafak, Fikri Hukukta Bilgisayar Programlarının Korunması, **AÜHFD**, C.XLIX, S.1, Y. 1994, s. 141-164.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Bası, Ankara 2017.

EREN, Fikret, Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara 1975.

ERLÜLE, Fulya, Manevi Tazminatta Kusurun ve Zararın İşlevi, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 647-668.

ERLÜLE, Fulya, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Eylül 2015.

GALANTİ, Avram, Türkler ve Yahudiler, İstanbul 1947.

GENÇ ARIDEMİR, Arzu, Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları, İstanbul 2003.

GİRAY, Eda, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukunda Arabuluculuk (Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk), Ankara 2019.

GÖKYAYLA, Emre, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, **DEÜHFD**, C. 7, S. 1, Y. 2005, s. 1-28 (Değerlendirmeler).

GÖKYAYLA, Emre, Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi, Ankara 2001 (Telif Hakkı).

GÜL, İbrahim, Telif Tazminatı Tutarının Takdiri Olması Sorunu Üzerine Düşünceler, **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 16, Y. 2018, s. 51-71.

GÜNEŞ, İlhami, Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2015.

GÜRSOY, K. T., Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku), **AÜHFD**, C. 31, S. 1, Ocak 1974, s. 149-184.

HELVACI, Serap, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001.

HELVACI, Serap/**AYDIN**, Gülşah Sinem, Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İş Görmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu, **MÜHF-HAD**, C. 23, S. 1, Y. 2017, s. 265-321.

HELVACI, Serap/ **ATAR**, Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test, **MÜHF-HAD**, C. 22, S. 3, s. 1289-1302.

HIRSCH, Ernst, Fikrî ve Sınaî Haklar, Ankara 1948 (Fikri Haklar).

HIRSCH, Ernst, Hukuki Bakımdan Fikri Say, İstanbul 1943 (Fikri Say).

HIRSCH, Ersnt, Bern Sözleşmesi, **AÜHFD**, C. 7, S. 1, Y. 1950, s. 130-145.

HIRSCH, Ernest, Eser Sahipliği Fikri ve Sınai Hakların Mahiyeti Hakkında Yeni Bir Görüş, **AÜHFD**, C. 1, S. 3, Haziran 1944, s. 330-342.

KABACALI, Alpay, Türk Kitap Tarihi, İstanbul 1989.

KADIGİL, Saliha Sera, Sinema Eserleri ve Sinema Eserlerinde Hak Sahipleri, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.

KENNEDY, Matthew, WTO Dispute Settlement and the TRIPS Agreement, **Cambridge University Press,** University of Cambridge 2016.

KEYMAN, Selahattin, Tabii Hukuk Doktrininin Epistemolojik Tahlili, **AÜHFD**, C. 47, S. 1, Y. 1998, s 1-36.

KILIÇOĞLU, Ahmet, 5846'daki Hatalı Bir Değişiklik Açısından Manevî Hakların İhlalinden Doğan Zararın Tazmini, **FMR Dergisi**, C. I, S. 3, Y. 2001, s. 23-28.

KILIÇOĞLU, Ahmet, Eser Sayılmayan Fikri Ürünler ve Eserin Ad ve Alameti Üzerindeki Haklar, **Journal of Yaşar University**, C.8, S. Özel, Y. 2013, s. 1585-1636.

KILIÇOĞLU, Ahmet, Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 5. Baskı, Ankara 2019.

KLETT, Alexander/**SONNTAG**, Matthias/**WILSKE**, Stephan, Intellectual Property Law in Germany, München 2008.

KURTULAN, Gökçe, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, **MÜHFHAD**, C. 23, S. 1, Y. 2017.

KÜÇÜKALİ, Canan, Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası, Ekim 2017.

KÜÇÜKLER, Osman Zahit, Osmanlı Devleti'nde Eğitimde Modernleşme ve Encümeni Daniş, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara 2016.

LUNNEY, Glynn, Copyright's Excess: Money and Music in the US Recording Industry, **Cambridge University Press**, 2018.

MASTERSON, C. Salathiel, Copyright: History and Development, **California Law Review**, Vol 28, 1940, pp. 620-632.

NIPPS, Karen, Cum Privilegio: Licensing of the Press Act of 1662, **The Library Quarterly: Information, Community, Policy,** Vol. 84, No. 4, October 2014, pp. 494-500.

NOWELL-S., Geoffrey, The History of Cinema: A Very Short Introduction, **Oxford University Press**, Oxford 2017.

NUHOĞLU, Hidayet, Müteferrika Matbaası ve Bazı Mülâhazalar, Osmanlı Ansiklopedisi, C. 7, Ankara 1999.

OĞUZ, Arzu, Fikri Mülkiyet Haklarından Doğan İhtilafların Arabuluculuk Yolu ile Çözümlenmesi Konusunda Değerlendirme, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 14, S. 152, Nisan 2019, s.813-822.

OĞUZ, Arzu/**ÖZDEN MERHACI**, Selin, Fikri ve Sınai Hakların İhlal Edilmesinden Doğan Tazminat Talepleri, Prof. Dr. Erdal Onar'a Armağan, C. I, Ankara 2013, s. 951-975.

OĞUZMAN, Kemal/ **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 15. Bası, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. K. /**SELİÇİ**, Ö. /**OKTAY-ÖZDEMİR**, S., Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 17. Bası, İstanbul 2018.

ÖNCÜ, Özge, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları, Ankara 2010.

ÖNGÖREN, Gürsel, Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Müzik Eserleri, İstanbul 2010.

ÖZEKES, Muhammet, FSEK'de İspata İlişkin 76. Maddenin İspat Hukuku Yönünden Değerlendirilmesi, **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, C. 1, S. 1, Y. 2005, s. 77-87.

ÖZKAN, A. F. Ö., Fikir ve Sanat Eserleri Bağlamında Tecavüzün Ref'i Davası ve Üç Kat Bedel Sorunu, **HÜHFD**, C. 6, S. 1, Haziran 2016, s. 103-134.

ÖZTAN, Fırat, Eserin Alenileşmesi ve Yayımlanması, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 693-712.

ÖZTAN, Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2008.

ÖZTAN, Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İşlenme Eserler Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998.

ÖZTRAK, İlhan, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Ankara 1977.

ÖZTRAK, İlhan, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim, **AÜSBFD**, C.25, S, 3, Y. 1970, s. 1-7 (Hakların Korunması)

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, Eylül 2015.

PILA, Justine/**TORREMANS**, Paul, European Intellectual Property Law, New York 2016.

PİROĞLU, Ünsal, FSEK 19. Maddeyle. İlgili Son Yargıtay Kararlarının Analizi, **FMR Dergisi**, S. 1, Y. 2014, s. 145-164.

RICKETSON, Sam, The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986, **London: Centre for Commercial Law Studies**, Queen Mary College, University of London 1987.

SARIKAYA, Murat, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme, **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S. 2, Y. 2019, s. 59-90.

SEMİZ, Özgür, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Sözleşmesi (TRIPS): Öncesi ve Sonrası, **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, C.7, S.27, Y. 2011, s. 509-520.

SHEINBLATT, Julie S., The WIPO Copyright Treaty, **Berkeley Technology Law Journal**, Vol. 13, No. 1, 1998, pp. 535-550.

SINAR, Hasan, Ceza Hukuku Açısından Telif Haklarının Korunması, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul 2006.

SOYKAN, İsmail Cem, Fikri Mülkiyet Hukukunda Basın İktibasları, **İÜHFM**, C. LXVII, S.1-2, Y. 2009, s. 183-208.

SOYSAL, Tamer, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve Cezai Hükümler, **Legal Fikrî ve Sınaî Haklar Dergisi**, C. 1, S. 3, Y. 2005, s. 625-660.

SULUK, Cahit, Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele, İstanbul, 2004.

SULUK, Cahit/**KARASU**, Rauf/**NAL**, Temel, Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2019.

ŞEN, Adil, İbrahim Müteferrika ve Usûlü'l - Hikem fi Nizami'l – Ümem, **TDV Yayınları**, Ankara 1995.

ŞENER, Yavuz Selim., Fikri Mülkiyet Hukukunda Dijital Veri Tabanlarının Korunması, Ankara 2013.

TANDOĞAN, Haluk, Hukuka Aykırılık Bağı, **BATİDER**, C. 10, S. 1, Y. 1979, s. 1-21.

TANDOĞAN, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, İstanbul 2010 (Mesuliyet).

TANRIVER, Süha, Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler, **TBB Dergisi**, S. 147, Y. 2020, s. 115-142.

TATAR, Dilara Buket, Mülkiyet ve Fikri Mülkiyetin Felsefi Temelleri, 1. Baskı, Ankara 2014.

TEILMANN LOCK, Stina, British and French Copyright: A Historical Study of Aesthetic Implications, Denmark 2004.

TEKİNALP, Ünal, Derleme Eser, Düşünce Yaratıcılığı ve Bunun 'Hususiyet' Üzerindeki Etkisi, **FMR Dergisi**, C. 5, S. 1, Y. 2005, s. 69-76.

TEKİNALP, Ünal, Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2012.

TİFTİK, Mustafa, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Ankara 1994, s. 84.

TURAN, Metin, Çağlar Boyu Düşünce Özgürlüğü: Türkiye'de ve Dünyada Telif Haklarının Tarihsel Gelişiminin Değerlendirilmesi, **Türk Kütüphaneciliği**, C. 30, S. 2, Y. 2016, s. 206-235.

U.S Copyright Office, Authors, Attribution, and Integrity: Examining Moral Rights In The United States, 2019, pp. 1-172.

UÇAKHAN GÜLEÇ, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 8. Baskı, Ankara 2017, s. 250.

UNESCO/PEN, Fikri Hakların ABC'si, İstanbul 1994.

UYANIK, Erol, Televizyon Yayınlarında Telif Uygulamaları "TRT", Ankara 2018.

ÜNAL, Mehmet, Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü, **AÜHFD**, C. 35, S. 1, Ocak 1978, s. 397-437.

WELLISH, Hans, Ebla: The World's Oldest Library, **The Journal of Library History**, Vol. 16, 1981, pp. 490-496.

WEST, M., The Invention of Homer, The Classical Quarterly, **Cambridge University Press**, Vol. 49, 1999, pp. 364-382.

YARSUVAT, Duygun, Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları, 2. Bası, İstanbul 1984.

YAVUZ, Cevdet/ **ACAR**, Faruk/ **ÖZEN**, Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014.

YAVUZ, Levent/ **ALICA** Türkay/ **MERDİVAN** Fethi, Fikir ve Sanat Eserleri Yorumu, Ankara 2014.

YAZICIOĞLU, Yılmaz, Fikri Mülkiyet Hukuku'ndan Kaynaklanan Suçlar, 1. Baskı, Ankara 2009.

YILDIZ, Nuray, Eskiçağ Kütüphaneleri, İstanbul 1985.

YILDIZ, Ozan Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Çizgi Roman, İstanbul 2017.

YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 4. Baskı, Ankara 2012.

YILMAZ, Murat, Elektronik ve Geleneksel Kütüphanelerde Telif Hakları, İstanbul 2008.

YURDUSEVEN, Şeyma, Fikri Hakkın İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara 2018.

YÜKSEL, Mehmet, Fikrî Mülkiyet Haklarının Tarihsel Temelleri, **FMR Dergisi**, C. I, S. 2, Y. 2001, s. 89-108.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.heinonline.org

www.telifhakları.gov.tr

www.jstor.org

www.tbmm.gov.tr

www.kazanci.com (**Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası**)

www.legalbank.net **(Legalbank Elektronik Hukuk Bankası)**

https://www.bundesgerichtshof.de/

www.sozluk.gov.tr

https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/

ÖZET

Bu tezin konusunu "Türk Hukukunda Telif Eserlerin Korunması" oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen telif eser türleri, telif eserden kaynaklanan yetkiler ve bu yetkilerin ihlali halinde eserin korunmasına ilişkin hukuk davaları ele alınmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde telif hakkı kavramına ve düşünce özgürlüğü bakımından önemi sebebiyle korumanın tarihsel gelişimine değinilmiştir. Bunun yanı sıra eser kavramı, hukuken korunan telif eser türleri ve eser sahipliği kavramları incelenmiştir.

İkinci bölümde ise telif eserden kaynaklanan mali ve manevi yetkiler ile koruma süreleri ele alınmış; söz konusu yetkilerin ihlali halinde hukuka uygunluk sebepleri kanun koyucunun izlediği sistematiğe uygun şekilde incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise telif eserden kaynaklanan yetkilerin ihlali halinde koruyucu hukuk davaları özellik ve usul hukuku yönünden ayrı başlıklar altında ele alınmış; söz konusu davalara ilişkin bilgiler güncel Yargıtay kararları ve uygulama örnekleri ile verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: FSEK, Telif Hakkı, Telif Eser, Eser Sahibi, Mali ve Manevi Yetkilerin İhlali, Hukuk Davaları

ABSTRACT

The subject of this dissertation is “Protection of Copyright Works in Turkish Law”. In this context, within the framework of the Law No. 5846 on Intellectual and Artistic Works, the types of copyright works, the authority arising from copyright works and legal cases that are designated for the protection of copyright works are discussed.

In the first part of the study, the concept of copyright and historical development of protection due to its importance in terms of freedom of thought are mentioned. In addition, the concept of the work, the types of legally protected copyrights and the ownership of the work were examined.

In the second part, financial and moral authority and protection periods arising from copyright are discussed. The reasons for lawfulness in infringement of intellectual property rights were examined in accordance with the systematic followed by the legislator.

In the third and final part, lawsuits for the protection of copyright works are dealt with under separate headings in terms of substantial and procedural law. The information regarding the cases in question has been provided with current Supreme Court and application precedents.

Key Words: Copyright, Copyright Work, Owner Of The Work, Infringement of Intellectual Property Rights, Civil Case